

Husserl, Idee der Phänomenologie

Hendrik Adriaanse

◆ bytový seminář, česky | německy, vznik: 11. 1. 1988

◆ private seminar, Czech | German, origin: 11. 1. 1988

Husserl, Idee der Phänomenologie [1988]

[strojový, neredigovaný přepis – model Gemini 3 (flash/pro) – únor 2026]

--- (1988-01-11 Adriaanse, H. Ch., Husserl – Idee der Phänomenologie (7)_s1_cleaned.flac) ---

Jiný hlas: 11. 1. 88, čtvrtek večer. *Den ersten Teil des Abends verbringen wir werden und ich habe vorgeschlagen, dass ich ein Stück meines Buches, an dem ich jetzt schreibe und das sich auf die Idee der Phänomenologie bezieht, Ihnen vortrage. Und dieses Kapitelchen bildet eine Art Gesamtbetrachtung der Idee der Phänomenologie und könnte deshalb als Zusammenfassung dienen und dafür wäre es vielleicht an diesem Abend auch geeignet, denn was wir verabredet haben ist ja, dass wir an diesem Abend zuerst nochmal den Text zusammenfassen, bevor wir uns an die Lektüre der fünften Vorlesung heranmachen.*

Hejdánek: Tak jsem uvažoval, jak vlastně dneska postupovat a v té první části toho našeho večera bych přečetl takovou kapitolku ze své chystané knihy, která se týká vlastně takové souhrnné úvahy o *Idee der Phänomenologie*. *Idee der Phänomenologie* jde o tu knížku, kterou děláme, jo?

Jiný hlas: *Ja, ja. Ja ja, so das handelt sich nur... ja, ja, für dieses Büchlein, ja.* V té kapitolce se jenom o téhle knížce. Nikoli o fenomenologii.

Hejdánek: V té kapitolce, dobře. A to vlastně bude něco podobného, co se týká fenomenologie jako takové, jakýsi souhrn, který by se nám hodil, abychom předložili tento večer, a v té druhé polovině potom by se věnoval té části té páté kapitoly.

Jiný hlas: *Ich lese also jetzt einen Text. Und so werfen wir schon Anker an der Küste der Phänomenologie, heißt es an einer bestimmten Stelle in der Idee der Phänomenologie.*

Hejdánek: Tak vyhnáme tedy kotvu na to pobřeží té fenomenologie, jak se píše na jednom místě v *Idee der Phänomenologie*.

Jiný hlas: *Einige Zeilen weiter fährt Husserl fort: Nun sind aber neue Schritte notwendig, neue Überlegungen, damit wir in dem neuen Lande festen Fuß fassen können und nicht am Ende an seiner Küste scheitern.*

Hejdánek: A o několik řad dál říká Husserl, to jsme vlastně včera měli před sebou, že v tom novém, na tom novém pobřeží musíme učinit další kroky a úvahy, abychom nakonec neztroskotali na tom pobřeží.

Jiný hlas: *Die neue Phase, die einige Jahre nach der Veröffentlichung der Logischen Untersuchungen in Husserls Entwicklung eintritt, ist mit diesen Sätzen treffend charakterisiert.*

Hejdánek: Ta nová fáze, několik let poté, co zveřejnil *Logická zkoumání*, je touto větou velmi trefně charakterizována.

Jiný hlas: *Die Logischen Untersuchungen waren ein Durchbruchswerk. Es gilt nun, die in diesem Durchbruch gewonnenen Standpunkte zu sichern und zu... was hab ich gesagt... anzuwenden.*

Hejdánek: *Logická zkoumání*, to byl průlom, teď šlo o to, aby tento průlom byl zajištěn a aby byl použit.

Jiný hlas: *Die Sicherung besteht in einer Rechenschaftsablage über die gefolgte Methode.*

Hejdánek: To zajištění spočívá v tom, že se vlastně vydá počet tím, že se rozvine ta metoda.

Jiný hlas: *In dem mehr als zehn Jahre nach der Erstauflage der Logischen Untersuchungen verfassten Entwurf zu einer Vorrede gibt Husserl zu erkennen, dass er damals aus innerster Notwendigkeit und in reiner Hingabe an die Forderung der Sachen neuartige theoretische Feststellungen vollzog, ohne sich jedoch bereits völlig über den eigentümlichen Sinn der angewandten Methode klar zu sein.*

Hejdánek: Jo, tak teď to bude velice obtížné přeložit. On po deseti letech, kdy vypracoval takový návrh, rozvrh té předmluvy, tam dává na srozuměnou, že z vnitřnější nutnosti a v takovém čistém zaměření k odevzdanosti věci, k odevzdanosti k té výzvě té věci, že vlastně provedl taková nová teoretická zjištění, aniž přitom byl vlastně úplně jasný ten nejvlastnější smysl té nové použité metody.

Jiný hlas: *Husserl hat in den Logischen Untersuchungen eine Methode gebraucht und schon angewandt, über die er sich selber eigentlich noch nicht im Klaren war.*

Hejdánek: Použil tedy v *Logických zkoumáních* určité metody, pracoval s ní, aniž si byl úplně jasný docela, co vlastně podniká.

Jiný hlas: *Und diese Reflexion, diese nachträgliche Reflexion über die Methode findet man in der Idee der*

Phänomenologie.

Hejdánek: A ta následující reflexe této metody, tu nalezneme právě v té *Idee der Phänomenologie*.

Jiný hlas: *Es handelt sich darum fünf Vorlesungen, die Husserl zwischen dem 26. April und dem 2. Mai 1907 gehalten.*

Hejdánek: Tak beru zpět, tu reflexi najdeme právě v těch pěti přednáškách, které napsal Husserl mezi 26. dubnem a 2. květnem 1907.

Jiný hlas: *Lange Zeit war diese kleine Schrift das einzige Dokument aus den Jahren 1903 bis 1910, das veröffentlicht worden war.*

Hejdánek: Vlastně po dlouhou dobu byl tento malý spisek jediný, co v té době mezi 1903 a 1910 bylo zveřejněno.

Jiný hlas: *Durch die Veröffentlichung der Schriftensammlung aus den Jahren 1893 bis 1917 zur Phänomenologie des inneren Zeitbewusstseins in dem zehnten Band der Husserliana und der sogenannten Dingvorlesung in dem sechzehnten Band der Husserliana und neuerdings seiner Vorlesung über die Erkenntnistheorie in dem zweiundzwanzigsten Band und die Aufsatzvorlesungssammlung in dem vierundzwanzigsten Band der Husserliana ist die Kenntnis dieses Zeitalters sehr vermehrt worden.*

Hejdánek: Řadou těch spisů uložených v těch jednotlivých svazcích mezi rokem 1893 a 1917 vlastně byla prohloubena znalost toho spisu, kde mluví o vědomí času v desátém svazku *Husserliana* a o takzvané přednášce o věcech v šestnáctém svazku *Husserliana*. [nesrozumitelné] *Zeitbewusstsein*.

Jiný hlas: *Ist die Kenntnis dieses Zeitalters in Husserls Entwicklung... wie heißt das?*

Hejdánek: *Zeitbewusstsein des Phänomens?* Ne, tam byl přece název něčeho...

Jiný hlas: *Zeitbewusstsein des Bewusstseins?* Nein, hier ist das *Zeitbewusstsein*, also die *Zeitbewusstsein*, ja, *Vorlesungen über das innere Zeitbewusstsein*. Aha. Und die *Kenntnis dieses Zeitalters in Husserls Entwicklung*, also zwischen 1903 und 1917, nicht?

Hejdánek: Tím byla prohloubena ta znalost o tom období Husserlova zkoumání mezi 1903 a 1917.

Jiný hlas: *Ja, vielleicht geht's... ja... nach Satz, ja. Gut. Und ich werde weniger lange Sätze machen, denn das ist für dich auch zu schwer. Gut. Ich fass ein bisschen zusammen. Also, was ich bisher habe sagen wollen, ist, dass die Schrift „Die Idee der Phänomenologie“ eine nachträgliche Reflexion über die Methode ist, die wir in den „Logischen Untersuchungen“ schon angewandt finden.*

Hejdánek: Tady ta kniha *Idea fenomenologie*, pardon, *Idea fenomenologie*, to je titul toho spisu. Takže dodatečnou nebo následnou reflexi té metody, kterou Husserl použil ve svých *Logických zkoumáních*, aniž si byl zcela jasně vědom charakteru té metody.

Jiný hlas: *Husserl sollte diese methodische Reflexion nachholen, damit er, so wie er es in dieser Schrift sagt, das neue Land der Phänomenologie betreten konnte.*

Hejdánek: Husserl ji musel ještě provést, aby, jak říká právě v tomto smyslu, aby ta nová území, nová země, která byla objevena, byla zajištěna.

Jiný hlas: *In den „Logischen Untersuchungen“ war Husserl nämlich noch im Psychologismus stecken geblieben.*

Hejdánek: V těch *Logických zkoumáních* zůstal ještě vězet Husserl v psychologismu.

Jiný hlas: *Er hatte dem Ideal der Phänomenologie als strenger Wissenschaft gemäß in der Phänomenologie all dasjenige ausgeschlossen, das nicht absolut gegeben ist.*

Hejdánek: On věren tomu ideálu přísné vědy vyloučil v této knize, kterou probíráme, všechno, co nemůže být absolutně dáno.

Jiný hlas: *Absolut gegeben war nur die innere Wahrnehmung. Was aber die intentionalen Gegenstände der in dieser inneren Wahrnehmung geschauten Akte betrifft, diese waren phänomenologisch nichts, so wie Husserl sagt.*

Hejdánek: Tedy absolutně dané je to vnitřní vnímání, ale předměty tohoto vnitřního vnímání, které považuje Husserl za nic fenomenologicky.

Jiný hlas: *Also nur die Akte waren gegeben, aber die Gegenstände waren phänomenologisch nichts.*

Hejdánek: Akty byly dány, ale předměty jsou fenomenologicky nic.

Jiný hlas: *So blieb die erkenntnistheoretische Frage, wie denn die Erkenntnis den transzendenten Gegenstand treffen könne, ungelöst.*

Hejdánek: A tak tedy gnozeologická otázka, jak může to poznání vystihnout ten vnější předmět, zůstala neřešena.

Jiný hlas: *Und konnte Husserl sich nur retten durch einen Rückzug auf die unbezweifelbar gegebenen Akte.*

Hejdánek: A jenom zpětným návratem k těm nepochybným aktům Husserl mohl se zajistit.

Jiný hlas: *Wenn Husserl in seinen fünf Vorlesungen über „Die Idee der Phänomenologie“ nun den Versuch macht, festen Fuß auf dem neuen Land zu fassen, so ist ihm die Lösung dieses erkenntnistheoretischen Problems die erste und wichtigste Aufgabe.*

Hejdánek: Takže jestliže se v těchto pěti přednáškách Husserl chce pevně spočinout nohou na té nové pevnině, pak musí právě tuto otázku toho vztahu mezi těmi akty poznání a předměty řešit.

Jiný hlas: *Die strenge Beschränkung auf das absolut Gegebene rührte von der skeptischen Tradition her und fiel anfänglich auch mit dem Verfahren eines Skeptikers zusammen.*

Hejdánek: To přísné omezení se na to, co je absolutně dáno, to souvisí s tou tradicí skepticismu, kterou má Husserl na mysli.

Jiný hlas: *Die Frage war aber, ob Husserl hier auf dem erkenntnistheoretischen Gebiet, ob es ihm gelingen würde, was ihm auf dem Gebiet der formalen Logik in dem ersten Band der „Logischen Untersuchungen“ so hervorragend gelungen war, den Skeptizismus nämlich sich selbst ad absurdum führen zu lassen.*

Hejdánek: Otázka ovšem byla, jestli se mu tady podaří to, co se mu podařilo v Logických zkoumáních, že totiž skepticismus sám dovede jaksi *ad absurdum* svým argumentem.

Jiný hlas: *In der Zeit unmittelbar vor den fünf Vorlesungen war Husserl, wie aus seinen persönlichen Aufzeichnungen hervorgeht, darüber fast zur Verzweiflung gebracht.*

Hejdánek: V tom předcházejícím čase, v čase před uveřejněním těchto pěti přednášek, byl Husserl v osobní krizi, v záhadě pochybování.

Jiný hlas: *Aus diesen persönlichen Aufzeichnungen wird einiges angeführt in der Einleitung des Herausgebers und daraus geht auch hervor, wie Husserl damals verzweifelt war kurz vor diesen Vorlesungen.*

Hejdánek: Z toho úvodu vydavatele vyplývá, jak skutečně Husserl před tím publikováním byl v situaci základních pochybností.

Jiný hlas: *Die Lösung dieses erkenntnistheoretischen Problems besteht nicht darin, dass Husserl das Skeptikerverfahren abschwächt.*

Hejdánek: To řešení spočívá v tom, ne že by Husserl tu pozici skepticismu nějak zeslabil.

Jiný hlas: *Im Gegenteil, die Epoché, wie Husserls nunmehr nennen wird, die Epoché bezüglich alles nicht absolut Gegebenen, wird erst jetzt voll auf methodisch begründet und durchgeführt.*

Hejdánek: Naopak, epoché, to jest pozdržení úsudku, doteď je jaksi naplno uplatněno a z toho Husserl vychází.

Jiný hlas: *Diese Epoché ist aber in „Die Idee der Phänomenologie“ nicht mehr die ganze Reduktion, sondern nur die eine Seite der Reduktion.*

Hejdánek: Ale epoché, jak je to uvedeno, není veškerá redukce, nýbrž jen jedna její stránka, není veškerá, nýbrž jenom částí. Není tedy provedena zcela, nýbrž jenom zčásti.

Jiný hlas: *Die eine negative Seite sozusagen.*

Hejdánek: Ta negativní část.

Jiný hlas: *Wir werden den negativen und den positiven Aspekt der phänomenologischen Reduktion jetzt etwas ausführlicher darstellen.*

Hejdánek: Tu negativní a pozitivní stranu epoché teď budeme sledovat podrobněji.

Jiný hlas: *Also zuerst die negative Seite der Reduktion.*

Hejdánek: Tady ta negativní stránka redukce.

Jiný hlas: *Den Einstieg zur Reduktion nimmt Husserl bei der Unterscheidung zwischen dem natürlichen und dem philosophischen Denken.*

Hejdánek: Ten nástup k té negativní epoché vlastně spočívá v tom, že je rozlišeno to přirozené myšlení a to filosofické.

Jiný hlas: *Diese Unterscheidung war implizit auch schon in den Logischen Untersuchungen auf dem Plan.*

Hejdánek: Projevilo se to, toto rozlišení se projevilo už v Logických zkoumáních.

Jiný hlas: *Da nannte Husserl als die Quelle der Schwierigkeiten der rein phänomenologischen Analyse die widernatürliche Anschauungs- und Denkrichtung, die in dieser Analyse gefordert wird. Also die Schwierigkeit mit der Phänomenologie ist die widernatürliche Anschauungs- und Denkrichtung.*

Hejdánek: Ty potíže, které tam konstatoval, viděl v tom, že vlastně ta redukce je čímsi nepřirozeným proti tomu přirozenému myšlení.

Jiný hlas: *Zitat aus den Logischen Untersuchungen, eine berühmte Stelle.*

Hejdánek: Citát, v této souvislosti známé místo z těchto Logických zkoumání.

Jiný hlas: *Anstatt im Vollzuge der Akte aufzugehen und somit ihren Gegenständen ausschließlich zugewandt zu sein, sollen wir vielmehr reflektieren, das heißt diese Akte selbst zum Gegenstand machen.*

Hejdánek: Místo abychom na bázi těch myšlenkových aktů se zaměřili na ty předměty, teď jde spíš o to, abychom předmětem té reflexe učinili samotné ty akty.

Jiný hlas: *Während Gegenstände angeschaut, gedacht, miteinander in Beziehung gesetzt werden, sollen wir unser theoretisches Interesse nicht auf diese Gegenstände richten, sondern im Gegenteil auf jene eben jene Akte.*

Hejdánek: Místo abychom tu pozornost věnovali těm předmětům, jejich vzájemným vztahům, musíme teď tu pozornost věnovat právě aktům samým.

Jiný hlas: *Und diese Akte sollen wir nun in neuen Anschauungs- und Denkpakten betrachten.*

Hejdánek: A musíme tyto akty v novém nazírání a...

Jiný hlas: *Ja, in neuen Anschauungs- und Denkpakten sollen wir sie betrachten, sie analysieren, beschreiben.*

Hejdánek: ...v novém nazírání a myšlenkových aktech o nich uvažovat, analyzovat je, popisovat.

Jiný hlas: *Sie zu Gegenständen eines vergleichenden und unterscheidenden Denkens machen.*

Hejdánek: A učinit je předměty srovnávacího a rozlišujícího myšlení.

Jiný hlas: *Soweit das Zitat.*

Hejdánek: Tolik citát.

Jiný hlas: *Diese Widernatürlichkeit der phänomenologischen Denkweise wird in der Idee der Phänomenologie auf das Problem der Erkenntnismöglichkeit zugespitzt.*

Hejdánek: A tato protipřirozenost, tento protipřirozený postup je potom v knize těch pěti přednášek ještě vyostřen.

Jiný hlas: *In der natürlichen Einstellung bildet die Frage, wie Erkenntnis ihren Gegenstand treffen kann, gar kein Problem.*

Hejdánek: V tom přirozeném myšlenkovém způsobu není vůbec žádným problémem otázka, jak poznání vystihne, postihne předmět.

Jiný hlas: *Wir sind anschauend und denkend den Sachen zugewandt, die uns jeweils gegeben sind und selbstverständlich gegeben sind.*

Hejdánek: V něm jsme totiž nazíráním a myšlením obráceni k předmětům a to, jak předměty jsou, není pro nás problémem.

Jiný hlas: *In dieser Einstellung ist freilich sehr wohl durch Bestätigung beziehungsweise Widerlegung von bereits Erfahrenem durch neue Erfahrungen Fortschritt der Erkenntnis möglich.*

Hejdánek: A v tomto postoji je umožněn pokrok poznání v tom, že se některé poznatky potvrdí, některé se třeba vyvrátí a tak se pokračuje dál.

Jiný hlas: *Und so entstehen und wachsen die verschiedenen natürlichen Wissenschaften.*

Hejdánek: Tak vznikají a rostou ty různé přírodovědné... *Naturwissenschaften*... ty přirozené vědy, přírodní vědy, duchovní vědy, ale i matematické.

Jiný hlas: *Auch wo die Reflexion über das Verhältnis von Erkenntnis und Gegenstand erwacht, die Erkenntnis aber noch immer als ein realer psychologischer Vorgang betrachtet wird, ist der Boden des natürlichen Denkens noch nicht verlassen.*

Hejdánek: A k opuštění půdy toho přirozeného myšlení nedochází ještě ani tehdy, když se probudí v reflexi toho přirozeného poznání...

Jiný hlas: *Wo eine gewisse Reflexion erwacht, aber die Erkenntnis als ein psychologischer Vorgang betrachtet wird.*

Hejdánek: ...v reflexi toho přirozeného poznání a poznání jakožto, ale přitom ještě tedy zůstane to poznání jako psychologický proces.

Jiný hlas: *Da ist der Boden der natürlichen Einstellung noch nicht verlassen.*

Hejdánek: Tam ještě není opuštěna ta půda přirozeného postoje.

Jiný hlas: *Macht man sich aber klar, dass die Erkenntnis grundsätzlich Erlebnisharakter hat...*

Hejdánek: Jestliže si ujasníme, že poznávání, poznání má charakter prožitku...

Jiný hlas: *...so wird ihr Beziehung zu diesem realen Zusammenhang zum Rätsel.*

Hejdánek: ...pak se stává ten vztah k této reálné souvislosti záhadou.

Jiný hlas: *Zitat: Was kümmern sich die Sachen an sich um unsere Denkbewegungen und um die sie regelnden logische Gesetze?*

Hejdánek: Citát: Jak se starají věci samy o sobě o náš pohyb našeho myšlení a o logické zákony, které regulují toto myšlení?

Jiný hlas: *In diesem Satz spricht Husserl das Rätsel aus, das die Erkenntnis für ein nicht natürliches Denken bildet.*

Hejdánek: Tady vlastně v této větě Husserl vyslovuje tu záhadu, kterou vytváří pro nepřirozené myšlení poznání.

Jiný hlas: *Angesichts dieses Rätsels tritt nun die Erkenntnistheorie in Tätigkeit.*

Hejdánek: A tváří v tvář této záhadě nastupuje potom kritika poznání.

Jiný hlas: *Und zwar in erster Linie in Form einer Kritik der natürlichen Erkenntnis.*

Hejdánek: A sice ve formě kritiky přirozeného poznání.

Jiný hlas: *Die Erkenntniskritik bringt erst die genannte Unterscheidung zwischen natürlicher und philosophischer Erkenntnis zum Ausdruck.*

Hejdánek: A ta tedy teprv vlastně přináší toto rozlišení mezi tím přirozeným poznáním a přirozeným myšlením a filosofickým.

Jiný hlas: *Und verlangt für die letztere, also für die Philosophie...*

Jiný hlas: *völlig neue Ausgangspunkte und eine völlig neue Methode.*

Hejdánek: a vyžaduje pro toto filosofické poznání zcela nová východiska a zcela novou metodu.

Jiný hlas: *Von den Ergebnissen der natürlichen Wissenschaften darf hier keinerlei Gebrauch gemacht werden.*

Hejdánek: a z výsledků přirozené vědy nesmí být použito žádných těchto výsledků.

Jiný hlas: *Denn, Zitat: „Was eine Wissenschaft in Frage stellt, das kann sie nicht als vorgegebenes Fundament benutzen.“*

Hejdánek: to, co věda problematizuje, to, co staví do otázky, to nemůže učinit počátkem nebo základem sebe samé.

Jiný hlas: *In Frage gestellt ist aber, da die Erkenntniskritik die Möglichkeit von Erkenntnis überhaupt als Problem setzt, alle Erkenntnis.*

Hejdánek: ale právě protože ta kritika poznání problematizuje tu možnost poznání vůbec, tím je problematizováno také poznání jako celek.

Jiný hlas: *Husserl meint, wenn er sagt, dass alle Erkenntnis zum Problem gemacht ist, alle natürliche Erkenntnis, meines Erachtens.*

Hejdánek: Husserl podle mého soudu se domnívá, že tím, že je problematizováno veškeré poznání, se tím myslí poznání přirozené.

Jiný hlas: *Diese natürliche Erkenntnis soll mit dem Index der erkenntnistheoretischen Nullität versehen werden.*

Hejdánek: toto přirozené poznání je třeba opatřit indexem gnoseologické nulity.

Jiný hlas: *Das ist die Forderung der Epoche.*

Hejdánek: to je požadavek epoché.

Jiný hlas: *Mit diesem letztgenannten Terminus hat Husserl sich einen sprachlichen Ausdruck geschaffen für ein Verfahren, das er in den logischen Untersuchungen auch schon anwandte.*

Hejdánek: ta epoché, to je jazykový výraz, který používal Husserl už ve svých Logických zkoumáních.

Jiný hlas: *Wir erkennen den Zusammenhang leicht, wenn wir hören, dass es sich in dieser Epoche um ein Außer-Betracht-Lassen jeglicher Transzendenz handelt.*

Hejdánek: tu souvislost rozpoznáme v tom, že v té epoché jde o to, že musí být upuštěno od platnosti nebo od reality veškeré transcendence.

Jiný hlas: *Und also um eine Reduktion auf die Immanenz als die Sphäre der absoluten Gegebenheit.*

Hejdánek: a tím je vše redukováno na immanenci jako oblast absolutní danosti.

Jiný hlas: *Freilich wird durch die erkenntnistheoretische Reflexion auch die in den logischen Untersuchungen gängige Bedeutung der Begriffe von Transzendenz und Immanenz ins Schwanken gebracht.*

Hejdánek: samozřejmě tou gnoseologickou reflexí jsou zpochybněny i ty termíny transcendence a immanence, kterých používal Husserl v Logických zkoumáních.

Jiný hlas: *In der Idee der Phänomenologie nimmt Husserl eine Neuprägung dieser Begriffe vor.*

Hejdánek: v Ideji fenomenologie dochází k takové nové ražbě těchto termínů.

Jiný hlas: *Im Übrigen aber wurde die erkenntnistheoretische Reduktion auf das reell-immanente auch in den logischen Untersuchungen schon verübt.*

Hejdánek: ale jinak už v Logických zkoumáních docházelo k té redukci, tam se zaměřovala k té oblasti reálné immanence.

Jiný hlas: *Im folgenden Kapitel des Buches, aus dem ich hier vorlese, das über die logischen Untersuchungen handelt, habe ich bereits darauf hingewiesen, dass alles Ursächliche als Transzendenz angesehen wird. Also als Transzendenz gilt alles, was als Ursache fungiert.*

Hejdánek: v předcházející kapitole, kde se zabývá analýzou Logických zkoumání, upozorňuje na to, že ta redukce se týká popření všeho, co má charakter příčiny. Všechno, co má charakter příčiny, je považováno za transcendenci.

No, to je neplatné.

Jiný hlas: No, to je neplatné, to je jiná věc než neplatné.

Hejdánek: Nepřísluší k tomu.

Jiný hlas: Z hlediska redukce.

Hejdánek: Jasně.

Jiný hlas: *Alles Ursächliche, alle Ursachen von Phänomenen nämlich, fallen aus der phänomenologischen Sicht heraus.*

Hejdánek: všechny příčiny fenoménů vypadávají z té oblasti.

Jiný hlas: *Also die Frage, wie etwas ins Bewusstsein kommt, ist eine Frage, die Husserl nicht beantworten kann und will.*

Hejdánek: otázka, jak něco přichází do vědomí, je otázka, kterou Husserl nechce řešit.

Jiný hlas: Nebo nemůže řešit.

Jiný hlas: *Das ist transzendent in dem Sinn.*

Hejdánek: To je transcendentní.

Jiný hlas: *Nun gehört zu dieser Transzendenz auch das Psychophysische, der ganze Bereich des Psychophysischen.*

Hejdánek: celá ta oblast psychofyzická patří k transcendenci.

Jiný hlas: *Die Betrachtung des Bewusstseins als etwas, das in unauflöslicher Einheit mit dem realen Körper besteht, soll denn auch unterbleiben.*

Hejdánek: má se přestat uvažovat, analyzovat otázka, jak souvisí vědomí s tělesnou schránkou.

Jiný hlas: *Das Bewusstsein, so wie es in der Phänomenologie anvisiert wird, ist ein reines, so wie Husserl sagt.*

Hejdánek: vědomí, které je avizováno fenomenologií, je čistým vědomím.

Jiný hlas: *Das heißt, ein von dem Ich-Leib abstraktiv getrenntes.*

Hejdánek: to jest vědomí, které je abstraktně odděleno od Ich-Leib.

Jiný hlas: Já, tělesné já.

Ich-Leib, also der Leib der ich bin.

Tělo, které jsem já.

Das Bewusstsein wird von dem Leib mittels Abstraktion getrennt.

Hejdánek: vědomí je odděleno pomocí abstrakce od těla.

Jiný hlas: *Und daraus, aus diesem Vorgang wird nun kurz nach dem Erscheinen der Logischen Untersuchungen mit Bezug auf die Psychologie eine Konsequenz gezogen, in der sich eine auffallende Selbstberichtigung Husserls dokumentiert.*

Hejdánek: z té abstrakce je vyvozen závěr ve vztahu k psychologii, v němž dochází k takové [nesrozumitelné] u Husserla.

Jiný hlas: *Ich ziehe hin, um das gleich jetzt zu sagen, auf den Satz, den wir auch im Vorherigen schon mehrmals angeführt haben, den Satz: wir verlassen endgültig den Boden der Psychologie, selbst der deskriptiven.*

Hejdánek: Chci hned teď upozornit na větu, kterou jsme tady už několikrát citovali, že totiž opouštíme půdu psychologie, dokonce i deskriptivní.

Jiný hlas: *Mit anderen Worten: von nun an ist Phänomenologie keine Psychologie mehr.*

Hejdánek: Jinými slovy: od tohoto okamžiku fenomenologie přestává být psychologií, není prostě psychologií.

Jiný hlas: *Das werde ich nun noch ein bisschen mehr ausführen. Es bedarf keiner weiteren Ausführung, dass die erklärende Psychologie unter die Naturwissenschaften gezählt wird.*

Hejdánek: A to teď si trochu rozvést. Není potřeba dalšího vysvětlování nebo rozvádění, že ta vysvětlující psychologie patří vlastně do oblasti přírodovědného myšlení.

Jiný hlas: *Die erklärende Psychologie fasst ja die Bewusstseinsgegebenheiten als psychische Tätigkeiten und Zustände auf, die sie einem realen Ich einverleibt denkt.*

Hejdánek: Tato vysvětlující psychologie chápe vědomí jako psychické stavy a činnosti a myslí o nich jako o takových, které jsou vtěleny v těle.

Jiný hlas: *Eine erklärende Psychologie nimmt dieses Ich, mein Ich, als verschieden von seinem Ich und deinem Ich reálně rozlišuje... Auch der Unterschied zwischen eigenem und fremdem Ich gilt hier im realen Sinn und so weiter.*

Hejdánek: Tato psychologie reálně rozlišuje mezi třeba tímto tělesným já, mým a tvým. A v tomto smyslu platí také rozdíl mezi mým já a těmi jinými.

Jiný hlas: *Bei all dem sind nun offensichtlich Transendenzen im Spiel. Und so muss die erklärende Psychologie insgesamt der erkenntnistheoretischen Reduktion anheimfallen.*

Hejdánek: A při tom jsou samozřejmě ve hře transcendence. A proto musí tato vysvětlující psychologie zajít při té redukci.

Jiný hlas: *Wie steht es nun aber um die deskriptive Psychologie? Ist sie nicht auch Psychologie? In den*

Logischen Untersuchungen hat Husserl die Phänomenologie noch der deskriptiven, zwar deskriptiv-eidetischen Psychologie gleichgesetzt.

Hejdánek: Ale jak se to má s tou deskriptivní psychologií? Není také psychologií? V *Logických zkoumáních* ještě vlastně ztotožňoval deskriptivní eidetickou psychologii s fenomenologií.

Jiný hlas: *Aber wenn wirklich alle Transendenzen ausgeschaltet werden sollen, wenn wirklich die Existenz eines realen Ich als dem Träger des Bewusstseins außer Spiel gelassen werden soll, ist dann der Terminus deskriptive Psychologie noch angemessen? Bezeichnet dieser Terminus nicht unumgänglich das Bewusstsein als Psyché, das heißt als Schicht am Leibe?*

Hejdánek: Ale mají-li být vyřazeny všechny transcendence, je-li pominuto nebo vyřazeno také já, je potom ještě přiměřený termín deskriptivní psychologie? Je to právě otázka, jestli ještě může být přiměřená deskriptivní psychologie. Neoznačuje naprosto nezbytně, neodvolatelně to já jakožto vrstvu psyché na těle?

Jiný hlas: *In der Tat gibt Husserl wenige Jahre nach dem Erscheinen der Logischen Untersuchungen diesen Terminus preis. Wird die Epoché konsequent durchgeführt, so ist Phänomenologie nicht mehr richtig charakterisiert, indem sie als deskriptive Psychologie charakterisiert wird.*

Hejdánek: Skutečně několik let po *Logických zkoumáních* se vzdává tohoto termínu. Jestliže je provedena ta redukce, ta epoché, pak tedy nemůže fenomenologie být nazývána deskriptivní psychologií.

Jiný hlas: *In diesem Sinne schreibt Husserl in dem gleich nach Abhaltung der letzten Vorlesung verfassten Gedankengang der Vorlesungen den berühmten Satz: wir verlassen endgültig den Boden der Psychologie, selbst der deskriptiven.*

Hejdánek: V tomto myšlenkovém sledu je tam vlastně ta věta Husserlova, že opouštíme definitivně půdu psychologie, včetně deskriptivní psychologie.

Jiný hlas: *Indessen handelt es sich nicht bloß um die Preisgabe eines Terminus. Husserl sieht sehr wohl zwei verschiedene Wissenschaftsbereiche. Die deskriptive Psychologie bleibt neben der Phänomenologie in Kraft.*

Hejdánek: Avšak nejedná se pouze, nevzdává se to pouze jako termín. Husserl vidí dvě naprosto odlišné oblasti vědy. Ta deskriptivní psychologie zůstává vedle fenomenologie v síle nebo tedy platí.

Jiný hlas: *Die Phänomenologie, die nunmehr als rein bezeichnet wird. An der selben Stelle, an der er die Unterscheidung beider erstmalig vollzog, bemerkt er, dass die Ergebnisse der reinen Phänomenologie psychologisch nutzbar gemacht werden können. Nutzbar gemacht werden können, ich zitiere: durch Einfügung der in ihr ausgeschiedenen sogenannten psychologischen Apperzeptionen.*

Hejdánek: Fenomenologie, která je teď označena jako čistá fenomenologie. Na tom místě, kde to rozlišení obojího ukazuje, že ty výsledky té fenomenologie mohou být velmi užitečné a uživatelné pro psychologii. Tím, že v ní budou rozlišeny takzvané psychologické apercepce.

Jiný hlas: *Zitat: Die phänomenologischen Analysen erhalten dann den Charakter von deskriptiv-psychologischen Analysen. Sie fungieren dann als Unterlagen für die theoretischen Erklärungen der Psychologie, der Naturwissenschaft von den geistigen Erscheinungen. Psychologie heißt hier Naturwissenschaft von den geistigen Erscheinungen. Das ist sehr interessant.*

Hejdánek: Fenomenologické analýzy potom nabývají charakteru deskriptivních. Ony potom fungují jako podloží nebo základy pro psychologii. *Naturwissenschaftlich...* ne, ne... Psychologie jakožto přírodovědu duchovních jevů.

Jiný hlas: *Nun die andere Seite. Die positive Seite der Psychologie. Die Epoché, die die Erkenntniskritik üben muss, kann nicht den Sinn haben, dass sie damit nicht...*

Hejdánek: Teď ta druhá stránka, ta pozitivní stránka psychologie. Ta epoché, kterou ta kritika poznání musí provádět, nemůže mít ten smysl, že by tím...

Jiný hlas: *...nur anfängt, sondern auch dabei bleibt...*

Hejdánek: nejenom začínala, ale také u toho zůstávala. Ta epoché, která tedy doprovází tu znalostní kritiku, nemůže zůstat jenom u toho počátku, ustrnout v něm a tak dále.

Jiný hlas: ...auch dabei bleibt, jede Erkenntnis in Frage zu stellen.

Hejdánek: ...v tom, že vlastně bude problematizovat každé poznání.

Jiný hlas: Also auch ihre eigene... Erkenntnis in Frage zu stellen.

Hejdánek: ...tedy i své vlastní poznání zpochybňovat.

Jiný hlas: Und keine Gegebenheit gelten zu lassen...

Hejdánek: ...nepřipustit platnost kterékoli danosti...

Jiný hlas: Also auch diejenige nicht, die sie selbst feststellt.

Hejdánek: ...a tedy ani té ne, kterou sama konstatuje.

Jiný hlas: Das ist ein langer Satz, ein Zitat von Husserl, nicht? Ich werde es jetzt noch mal im Ganzen lesen.

Hejdánek: To je celá Husserlova věta, citát, že? Přečtěte to teď ještě jednou celé.

Jiný hlas: Die Epoché, die...

--- (1988-01-11 Adriaanse, H. Ch., Husserl - Idee der Phänomenologie (7)_s2_cleaned.flac) ---

Jiný hlas: ...zaměření na to, že vnímám.

Im Hinblick auf das Urteil, dass ich das und das urteile...

...souvisí nebo pohled na to, že to či ono soudím a tak dále.

Es kann nicht, wenn ich wahrnehme, daran gezweifelt werden, dass ich das, genau das wahrnehme.

Nelze pochybovat o tom, že když vnímám, že vnímám to či ono.

Und wenn ich urteile, kann kein Zweifel darüber bestehen, dass ich eben dieses Urteil und kein anderes vollziehe. Und so weiter.

A když tedy soudím, tak nemůže být pochybnosti o tom, že právě to soudím.

Und so sind die cogitationes, was Husserl in den Logischen Untersuchungen die Akte nennt, sind die ersten absoluten Gegebenheiten.

A tak tedy ty cogitationes, které nazývá Husserl v Logických zkoumáních akty, jsou první absolutní danosti.

Freilich soll gemäß dem soeben Ausgeführten auf diese Zweifelsbetrachtung selbst auch sofort die phänomenologische Reduktion angewandt werden.

Samozřejmě okamžitě potřebujeme fenomenologickou redukci uplatnit, aplikovat na to vnímání.

Das heißt, diese cogitationes sollen rein genommen werden.

To znamená, že ty cogitationes musí být pochopeny čistě.

Das heißt ohne psychologische Apperzeption.

To jest bez psychologické apercepce.

Ihre Evidenz ist also nicht zu verwechseln mit der des sum cogitans.

A proto jejich evidenci nelze zaměňovat s tím sum cogitans, já jsem.

Diese Verwechslung, also die Verwechslung des reinen Phänomens mit dem psychologischen Phänomen, macht Husserl Descartes zum Vorwurf.

A Husserl vytýká právě Descartovi, že tam došlo k této záměně.

Descartes hat zwar die absolute Gegebenheit der cogitationes entdeckt, aber, Zitat: „entdecken und fallenlassen war bei Descartes eines“.

Descartes sice odhalil tu absolutní danost cogitatio, ale odhalení a zároveň nechat padnout, to obojí spadlo v jedno u Descartesa.

Auch das ist ein berühmter Satz.

To je taky slavná věta.

Ist aber in der cartesianischen Zweifelsbetrachtung nachdrücklich der Rekurs auf Transzendentes ausgeschlossen, so ist klar, was für Husserl den Maßstab der Zweifellosigkeit ausmacht.

Jestliže je v té descartovské úvaze o cogitatio výslovně odmítnuta transcendence, pak je jasné, čím charakterizuje Husserl tu bezpochybnost.

Nämlich der immanente Charakter der Erkenntnis der cogitatio.

Totíž imanentní charakter poznání *cogitatio*.

Der Akt der Erkenntnis ist hier mit seinem Gegenstand identisch.

Ten akt poznání je identický se svým předmětem.

Und darin findet das Problem, wie der Akt seinen Gegenstand treffen kann, seine Lösung.

A v tom vlastně se řeší ta otázka, jak může akt poznání vystihnout, pojmout předmět.

Es handelt sich hier wohlgemerkt um reelle Immanenz.

Jde tedy o reálnou imanenci.

Das heißt eine Immanenz, die dem zukommt, was im reinen Sinn Erlebnis ist.

To jest imanenci, ke které dochází v tom, co je čistě prožitkem.

Oder reell als Teil im Erlebnis enthalten ist.

Nebo reálně jakožto část v prožitku obsažená.

Immanent in diesem Sinne sind die Inhalte und die Akte als die gegenständlichen Auffassungen der Inhalte.

Imanentní v tomto smyslu jsou obsahy a akty jakožto předmětná pojetí těch obsahů.

Hier entscheidet eine sozusagen räumliche Betrachtungsweise des Bewusstseins.

Zde rozhoduje takřikajíc prostorový způsob uvažování o vědomí, *räumliche Betrachtungsweise des Bewusstseins*.

Überblickt man Husserls bisherige Entwicklung, so hat er diese reelle Immanenz immer der absoluten Gegebenheit gleichgesetzt.

Jestliže pohlédneme na ten dosavadní vývoj Husserlův, pak ta reálná imanence je vždycky ztotožňována s tou absolutní daností.

Diese Meinung beanstandet er aber jetzt in der Idee der Phänomenologie. Zitat aus Seite neun der Idee der Phänomenologie: „Es ist, das ist ein sehr aufschlussreicher Satz, finde ich: Es ist nun nicht mehr selbstverständlich und unbesehen einerlei: absolut gegeben und reell immanent“.

To mínění, že reálná imanence není nic jiného než absolutní danost, to teď v *Ideen* vystaveno kritice.

Není to nadále samozřejmé, ta totožnost mezi reálnou imanencí a absolutní daností.

Also Husserl wird in dieser Schrift differenzieren zwischen absoluter Gegebenheit und reeller Immanenz.

Takže v tomto spise právě rozlišuje Husserl mezi těmito pojmy.

Und die absolute Gegebenheit, der Begriff der absoluten Gegebenheit hat einen größeren Umfang als der Begriff der reellen Immanenz.

Pojem absolutní danosti má větší rozsah než pojem reálné imanence.

Diese Unterscheidung bringt die Prägung eines neuen Begriffs der Immanenz mit sich.

A s sebou tento pojem absolutní danosti nese také nový pojem imanence.

Alles im absoluten Sinn Selbstgegebene kann demzufolge immanent heißen.

Všecko, co je absolutně dané, může být podle toho nazváno imanentní.

Immanenz bezeichnet hier somit diejenige Weise des Gegebenseins, die jeden sinnvollen Zweifel ausschließt.

Imanence tudíž označuje ten fakt okolnosti té absolutní danosti, která vylučuje jakoukoli pochybnost.

Hier spielt nicht die leiseste Erinnerung an eine räumliche Auffassung des Bewusstseins mit.

A tu už vůbec ani ta nejmenší upomínka na nějaké prostorové pojetí vědomí není imanence.

Jiný hlas: *Immanenz. Immanenz ist ein Charakter der Evidenz.*

Jiný hlas: Imanence je charakterem evidence.

Jiný hlas: *Dieser neue Begriff der Immanenz ist von fundamentalem Belang für das Verständnis der phänomenologischen Reduktion.*

Jiný hlas: Tento nový pojem imanence má nesmírný dosah pro fenomenologickou redukci.

Jiný hlas: *Diese muss nun nicht mehr besagen, also diese phänomenologische Reduktion muss nicht mehr besagen, ich zitiere, Ausschluss des reell Transzendenten...*

Jiný hlas: Tím není řečeno, nebo to nemusí znamenat, ta fenomenologická redukce, že je vyloučeno

naprosto Ausschluss des reell Transzendenten, reálně transcendentního...

Jiný hlas: ...sondern Ausschluss des Transzendenten überhaupt als einer hinzunehmenden Existenz.

Jiný hlas: ...nýbrž vyloučení transcendentního jako takového, überhaupt, jako existenci, kterou bychom museli přijmout.

Jiný hlas: Das heißt, alles dessen, was nicht evidente Gegebenheit ist im echten Sinn.

Jiný hlas: Tedy všeho toho, co není evidentní danost v pravém slova smyslu.

Jiný hlas: Durch diesen neuen Immanenzbegriff wird mit anderen Worten eine Ausbreitung der phänomenologischen Sphäre möglich.

Jiný hlas: A tímto novým pojmem imanence je také umožněno rozšíření fenomenologické sféry.

Jiný hlas: Diese beschränkt sich nicht mehr auf das reell Immanente.

Jiný hlas: Neomezuje se již pouze na reálně imanentní.

Jiný hlas: Die Reduktion darauf bildet erst der phänomenologischen Betrachtung erste Stufe. Die erste Stufe der phänomenologischen Betrachtung bildet die Reduktion auf das reell Immanente.

Jiný hlas: První stupeň fenomenologického uvažování tvoří redukce na to, co je reálně imanentní.

Jiný hlas: Dieser ersten Stufe lässt Husserl in unserem Text noch zwei andere Stufen folgen.

Jiný hlas: Po tomto prvním stupni následují u Husserla v tomto konceptu ještě dva další stupně.

Jiný hlas: Wir wissen jetzt, welche Stufen das sind, das ist also die Stufe, auf der Husserl die Evidenz oder die absolute Gegebenheit von Allgemeinem behauptet, das ist die zweite Stufe.

Jiný hlas: V tom druhém stupni je evidence nebo absolutní danost obecného.

Jiný hlas: Und die dritte Stufe besteht darin, dass Husserl auch für das Gegenständliche Evidenz in Anspruch nimmt.

Jiný hlas: Třetím stupněm je evidence, která zahrnuje i to předmětné.

Jiný hlas: Wir werden das heute Abend im zweiten Teil des Abends lesen. In der fünften Vorlesung stehen wir sozusagen bei der Geburt des Begriffes von Noema.

Jiný hlas: To budeme číst ve druhé části našeho večera. V páté přednášce stojíme před zrozením pojmu noéma.

Jiný hlas: Also Noema ist das Gegenständliche als liegend innerhalb der phänomenologischen Sphäre.

Jiný hlas: Noéma, to je to předmětné, které leží uvnitř fenomenologické sféry.

Jiný hlas: Das werde ich nun noch ein bisschen näher, diese zwei folgenden Stufen der phänomenologischen Betrachtung werde ich jetzt noch etwas näher ausarbeiten. Nicht nur die Wahrnehmungen, Imaginationen, Urteile, kurz Cogitationes von Einzelem...

Jiný hlas: Tyto dva další stupně fenomenologického uvažování teď ještě chci rozpracovat. Nejenom vnímání, imaginace, soudy, jako jednotlivé akty...

Jiný hlas: ...nicht nur diese sind absolut gegeben, sondern auch Cogitationes von Allgemeinem.

Jiný hlas: ...nejen tyto jsou absolutně dané, ale i cogitationes obecného.

Jiný hlas: Husserl beruft sich hier auf die clara et distincta perceptio von Descartes.

Jiný hlas: Tady se Husserl odvolává na clara et distincta perceptio u Descarta.

Jiný hlas: Hält man sich im reinen Schauen, so wie Husserl sagt, so ist nicht zu leugnen, dass auch Wesen absolut gegeben sein können.

Jiný hlas: Držíme-li se v čistém nazření, pak je bezpochyby, že i to obecné může být absolutně dané.

Jiný hlas: Und Husserls Argument dabei ist unter anderem dieses, dass er sich fragt, wie sonst der allgemeine Satz möglich wäre, dieser Satz: Die Gegebenheit eines reduzierten Phänomens überhaupt ist eine absolute und zweifellose.

Jiný hlas: Jeho argumentem je, že se ptá, jak by byla jinak možná obecná věta, že danost redukovaného fenoménu vůbec je absolutní a bezpochybná.

Jiný hlas: Ich werde ein bisschen darüber erläutern, das ist also ein allgemeiner Satz. Wenn wir in der phänomenologischen Sphäre nur mit Einzelheiten zu tun hätten, so wäre dieser allgemeine Satz also nicht möglich.

Jiný hlas: To je obecná věta. Kdybychom měli ve fenomenologické sféře co činit pouze s jednotlivostmi, nebyla by tato obecná věta možná.

Jiný hlas: *So könnte man also von diesen einzelnen Phänomenen nicht einmal feststellen, dass sie absolut gegeben sind.*

Jiný hlas: Pak by totiž nemohlo být konstatováno, že tyto jednotlivé fenomény jsou absolutně evidentní.

Jiný hlas: *Darum muss man einfach wenigstens diesen allgemeinen Satz als zur phänomenologischen Sphäre gehörig hinnehmen.*

Jiný hlas: Pak musíme přinejmenším tuto větu uznat a učinit ji platnou uvnitř fenomenologické sféry.

Jiný hlas: *Wenn wir Zeit haben, und haben wir ja, dann mache ich hier einen kleinen Exkurs und weise auf eine ähnliche Schwierigkeit hin, die sich in dem frühen logischen Empirismus ergeben hat.*

Jiný hlas: Budeme-li mít čas, udělám malý exkurs a poukážu na podobnou těžkost, která se vyvinula v raném logickém empirismu.

Jiný hlas: *Der logische Empirismus wollte sich auch streng auf einzelne Wahrnehmungen beschränken.*

Hejdánek: Logický empirismus se chtěl přísně držet pouze jednotlivých vjemů.

Jiný hlas: *Und diese einzelnen Wahrnehmungen sollten in sogenannte Protokollsätze formuliert werden.*

Hejdánek: A tyto jednotlivé vjemy měly být vlastně formovány v takzvaných protokolárních větách.

Jiný hlas: *Diese Protokollsätze sollten diese Form haben: Forscher X hat zu Zeitpunkt T Wahrnehmung Y gemacht.*

Hejdánek: Badatel X v čase T učinil vjem Y.

Jiný hlas: *Und auf diese Weise sollte jegliche Allgemeinheit beiseitegelassen werden.*

Hejdánek: A tímto způsobem měla být vlastně opomenuta jakákoli obecnost.

Jiný hlas: *Denn mit der Allgemeinheit konnte ja auch der Irrtum einschleichen.*

Hejdánek: Neboť s tou obecností by se mohl vplížit do toho zkoumání omyl.

Jiný hlas: *Aber auf diese Weise war auch sogar der Satz unmöglich, dass man auf diese Weise zuverlässige Erkenntnis erwerben solle.*

Hejdánek: Ale na základě tohoto postupu byla znemožněna dokonce i ta věta, že by se tímto způsobem mohlo získat spolehlivé poznání.

Jiný hlas: *Denn das ist ja ein allgemeiner Satz. Der mit anderen Worten der Satz: Man soll Protokollsätze machen, war selber verpönt.*

Hejdánek: Neboť to je přece obecná věta. Ta věta, že je třeba vlastně tvořit pouze protokolární věty, byla tím vlastně likvidována také.

Jiný hlas: *Nun, da hat man ein ähnliches Problem. Und Husserl hat also dieses Problem so gelöst, dass man, dass er mit Berufung auf die clara et distincta perceptio von Descartes gesagt hat: Dieser allgemeine Satz ist mir ebenso unzweifelhaft gegeben, wie die einzelnen Perzeptionen.*

Hejdánek: A tu máme tedy podobný problém. A Husserl vyřešil ten problém tak, že se vlastně odvolal k tomu Descartesovu pojetí *clara et distincta perceptio*, že mají tuto jasně a zřetelně nahlédnutelný vjem nebo to, že to je vlastně obecná věta, která přece platí, a tudíž i o ní je možno prohlásit, že je absolutně evidentní a daná.

Jiný hlas: *Also auch Wesensaussagen von allgemeiner Art, obwohl sie nicht reell-immanent, sondern reell-transzendent sind.*

Hejdánek: Ačkoliv tedy tyto obecné výpovědi o podstatě nejsou reálně imanentní, nýbrž reálně transcendentní.

Jiný hlas: *Wesensaussagen, ja.*

Hejdánek: Výpovědi o podstatě nejsou reálně imanentní, nýbrž reálně transcendentní.

Jiný hlas: *Aber nichtsdestoweniger sind sie unbezweifelbar gegeben.*

Hejdánek: Přesto jsou tedy dané bezpochyby.

Jiný hlas: *Die Weise, in der sie zur Gegebenheit kommen, vollzieht sich in der Wesensschau. Wesensschau oder, wie Husserl in den Logischen Untersuchungen auch sagte, ideierende Abstraktion.*

Hejdánek: A způsob, jak vlastně nabývají té danosti, je dán tím, že existuje možnost zření podstaty, tedy Wesensschau neboli, jako v Logických zkoumáních také, ideující abstrakce.

Jiný hlas: *Mit der These der Gegebenheit oder Immanenz der Wesen hat Husserl eine empfindliche Lücke in den Logischen Untersuchungen ausgefüllt. Gegeben war dort nur das, der gegeben war dort nur der das Allgemeine intendierende Akt, nicht aber dieses Allgemeine selbst.*

Hejdánek: A tou tezí o té evidenci nebo absolutní danosti tím vlastně zaplnil mezeru, která byla ještě v Logických zkoumáních. Daný v Logických zkoumáních byl absolutně imanentní ten intendující akt, tedy ten akt, který měl být zaměřen na to obecné, ale ne to obecné samo.

Jiný hlas: *Zitat aus den Logischen Untersuchungen: Für die phänomenologische Betrachtung ist die Gegenständlichkeit selbst nichts, gleichgültig ob sie real oder ideal ist.*

Hejdánek: Citát z Logických zkoumáních: Pro fenomenologické uvažování, ať už je reálné nebo ideální, nic neznamena ta předmětnost.

Jiný hlas: *Und auf das dieses Letzte kommt es an, nicht, dass gleichgültig, ob die Gegenständlichkeit ideal ist. Damit sind also auch ideale Gegenstände, Wesensallgemeinheiten und so ausgeschlossen.*

Hejdánek: A tím vlastně jsou o těch ideálních předmětech vyřazeny právě ty obecné.

Jiný hlas: *Also war in den Logischen Untersuchungen eigentlich die Phänomenologie selbst unmöglich. Warum unmöglich? Als Wissenschaft von den Bewusstseinserscheinungen, die über diese Bewusstseinserscheinungen allgemeine Sätze aufstellt.*

Hejdánek: A tak vlastně na půdě Logických zkoumáních byla fenomenologie nemožná, totiž jako věda o prožitcích vědomí, která by o těchto prožitcích vědomí kladla obecné věty.

Jiný hlas: *In den Logischen Untersuchungen gab es nur die singulären Akte, nur Dies-da.*

Hejdánek: V těch Logických zkoumáních byly jenom singulární akty, toto zde.

Jiný hlas: *Nun hat Husserl in den Logischen Untersuchungen, wie ich dann in dem vorigen Kapitel meines Buches ausgeführt habe, implizite die Phänomenologie auch schon als eine Wesenswissenschaft verstanden und angewandt.*

Hejdánek: Ukázal jsem již v předcházejících kapitolách ve své knize, že samozřejmě implicitně už na půdě Logických zkoumáních chápe Husserl fenomenologii jako vědu o obecně.

Jiný hlas: *Aber das bildet von einem reellen phänomenologischen Standpunkt eigentlich eine Inkonsistenz. Von der Position der reellen Phänomenologie, also einer Phänomenologie, die sich auf reelle Immanenz beschränkt.*

Hejdánek: Ale to je vlastně z pozice reálně fenomenologické taková nedůslednost, z pozice té fenomenologie, která se opírá o reálnou imanenci.

Jiný hlas: *Erst in den Ideen der Phänomenologie, also dieser Schrift, kann Husserl mit gutem Recht von der Phänomenologie sagen...*

Hejdánek: Teprve v tomto spisu *Ideje k fenomenologii* může Husserl s plným právem říct o fenomenologii, že je podstatnou analýzou a zkoumáním podstat v rámci názoru, který je ryze nazírající.

Jiný hlas: *Geht die phänomenologische Deskription der reduzierten Erlebnisse in dieser eidetischen, wesensmäßigen Weise vonstatten, so scheint es sich um eine, wenn auch schwierige, so doch klare Sache zu handeln.*

Hejdánek: Děje-li se fenomenologická deskripce redukovaných prožitků tímto eidetickým způsobem, pak se zdá, že se jedná o sice komplikovanou, ale jasnou věc.

Jiný hlas: *Auf den ersten Blick gilt der Grundsatz: Die Erkenntniserlebnisse haben eine Intentionalität. Sie meinen etwas, sie beziehen sich in der oder jener Art auf eine Gegenständlichkeit. Das Sich-auf-eine-Gegenständlichkeit-beziehen gehört ihnen zu, wenn auch die Gegenständlichkeit selbst ihnen nicht zugehört.*

Hejdánek: Na první pohled platí zásada, že ty poznávací prožitky mají intencionalitu. Něco míní, vztahují se tím či oním způsobem na předmětnost. To k nim patří, že se vztahují na nějakou předmětnost, i když předmětnost sama k nim nepatří.

Jiný hlas: *So Husserl auf Seite 55, wir haben es gestern gelesen. Macht man aber auch hier mit dem phänomenologischen Erfordernis, rein dem schauenden Auge das Wort zu lassen, Ernst, so sieht man sich hier vor die Notwendigkeit einer zweiten Ausbreitung der phänomenologischen Sphäre.*

Hejdánek: To jsme probírali včera na straně 55. Jestliže se vezme vážně ten fenomenologický požadavek nechat slovo pouze tomu ryze nazírajícímu oku, pak stojíme před nutností druhého rozšíření fenomenologické sféry.

Jiný hlas: *Also die erste Ausbreitung war die mit den Wesensallgemeinheiten und jetzt kommen wir auf die zweite Ausbreitung. Ich werde also über das reden, was wir im zweiten Teil des Abends selber auch noch lesen werden, aber ich werde es nun sagen. Meine Darlegung geht wie folgt: Beschränkt man sich streng auf die reinen Phänomene als die absoluten Gegebenheiten, so stellt sich heraus, dass sich inmitten dieser reinen Gegebenheit, also auch nach phänomenologischer Reduktion, wie Husserl sagt, Erscheinung und Erscheinendes sich gegenüber setzen.*

Hejdánek: To první rozšíření bylo to s těmi podstatami a teď stojíme před tím druhým rozšířením. Budu mluvit o tom, co budeme číst v druhé části večera, ale teď to řeknu. Omezíme-li se přísně na čisté jevy jako absolutní danosti, pak se ukazuje, že uprostřed těchto čistých daností, to jest i po fenomenologické redukci, jak Husserl říká, se kladou proti sobě jevy a to, co se jeví.

Jiný hlas: *Wir haben es nicht nur mit intentionaler Beziehung, in der ein Gegenstand erscheint, zu tun, sondern in gewisser Weise unverkennbar auch mit diesem Gegenstand selbst.*

Hejdánek: Nemáme co činit jenom s intencionálním vztahem, v němž se předmět jeví, nýbrž jistým způsobem, nepopíratelně, také s tím předmětem samotným.

Jiný hlas: *Unverkennbare Weise... unleugbar...*

Hejdánek: Naprosto zřejmě, nepopíratelně. Jistým způsobem nepopíratelně.

Jiný hlas: *Unverkennbar, ja, unleugbar.*

Hejdánek: Že to takto řekl teď, ale předtím řekl *unverkennbar*, tak to je nepochybně, nepopíratelně a tak, ale ne „v jistém smyslu“. On řekl obojí, v jistém smyslu a pak nepopíratelně.

Jiný hlas: [nesrozumitelné]

Hejdánek: Já nevím, proč se bráníš tomu.

Jiný hlas: *Ich werde es in meinen Worten noch mal sagen. Also wir waren dabei, dass wir das Sichentgegen treten von Erscheinen und Erscheinendem konstatierten. Und was Husserl uns sagen will, oder wenigstens was ich sagen will, wenn ich Husserl interpretiere, ist, dass man es Husserl zufolge nicht nur mit dem Erscheinen, das sich auf ein Erscheinendes bezieht, zu tun hat, sondern unleugbar auch mit dem, was erscheint, also mit diesem Erscheinenden selbst. Das Erscheinende ist also der Gegenstand, das Erscheinen ist sozusagen der Akt, nicht, und man hat es nicht nur mit Akten zu tun, die sich auf einen Gegenstand beziehen, sondern auch mit diesem Gegenstand selbst, unleugbar.*

Hejdánek: Podstata toho, co jsem teď řekl, je, že máme co činit, a to je to rozšíření druhé, které k tomu přistupuje, nejenom s těmi akty, které se vztahují k předmětu, nýbrž nepopíratelně s tím předmětem samotným.

Jiný hlas: A tohle je právě to druhé rozšíření, ne jenom akty, ale i to, co se v nich dává.

Hejdánek: Jistým způsobem, to je takové „jako jako“. Proto když je tam taková jistá tolerance, tak si každý domyslí něco jiného. A když je tam vedle toho ještě tohle, tak to potom znamená, že v jistém smyslu je něco víc než v nějakém smyslu. Jenomže česky to má dva významy. Když tam vynecháš tamto, tak to uvádíš do toho, že je to blbost. Nevím, proč se tak strašně zatínáš do toho, žes to řekl, kdyžs to neřekl. Ono to má potom jiný význam.

Jiný hlas: *...sein, sondern auch mit diesem Gegenstand selbst, unleugbar.*

Hejdánek: Vlastně to, co se tu Husserl snaží učinit, a to je to rozšíření, to druhé, o kterém se mluví, že nejenom s tím aktem je vědomí v přímém vztahu, s tím, co se děje, ale i s předmětem.

Jiný hlas: *Und das ist im Vergleich zu den Logischen Untersuchungen ein ganz großer Schritt.*

Hejdánek: A to je ve srovnání s *Logickými zkoumánými* obrovský krok, obrovský krok vpřed.

Jiný hlas: *Husserl beschränkte sich anfänglich auf das immanent Gegebene, auf das, was im Bewusstsein ist, und er meinte, dass nur das als Ausgangspunkt, als Grundlage für eine strenge Wissenschaft dienen kann.*

Hejdánek: Husserl se zpočátku omezoval na to, co je dáno imanentně, na to, co je ve vědomí, a domníval se, že to může sloužit jako základ pro přísnou vědu.

Jiný hlas: *Und jetzt sieht er ein, dass dieser Immanenzbegriff nicht stimmt, dass es eine räumliche Auffassung des Bewusstseins voraussetzt, als ob das Bewusstsein eine Schachtel wäre, ein Rezeptakulum, wie er sagt. Das ist eine Auffassung des Bewusstseins, die nicht stimmt.*

Hejdánek: A teď si uvědomuje, že tento pojem imanence neodpovídá, že předpokládá prostorové pojetí vědomí, jako by bylo vědomí jako skříňka nebo krabice, *rezeptakulum* zkrátka. To je takové pojetí vědomí, které nesedí.

Jiný hlas: *Da muss dieser Immanenzbegriff umgewandelt worden sein. Die Umwandlung besteht darin, dass er anstatt einer reellen Immanenz eine intentionale Immanenz nimmt.*

Hejdánek: Musí být proměněn ten pojem imanence, přeměněn. Ta proměna spočívá v tom, že namísto té reálné imanence nastupuje ta intencionální imanence.

Jiný hlas: *Und in der Sphäre dieser intentionalen Immanenz gehören nun nicht nur die Akte, sondern auch die Gegenstände. Also nicht nur das Erscheinen, sondern auch das Erscheinende.*

Hejdánek: A do té sféry intencionální imanence patří už nejenom akty, nýbrž i předměty. Tedy nikoliv jenom to jevení, nýbrž to, co se jeví.

Jiný hlas: *Und das ist der phänomenologischen Betrachtung dritte Stufe, sozusagen. Jetzt werden auch die Gegenstände als voll auf gegeben, als evident betrachtet. Sie können in der phänomenologischen Betrachtung auch ihre Rolle mitspielen.*

Hejdánek: A to je třetí stupeň fenomenologického uvažování. Teď jsou vlastně plně dány a s evidencí i předměty. Mohou spoluhrát svou roli v fenomenologickém zkoumání.

Jiný hlas: *Nunmehr, das werden wir auch in diesem Text angedeutet finden, den wir bald lesen werden, nunmehr ist die phänomenologische Analyse eine sozusagen zweispurige.*

Hejdánek: To i v textu, který budeme za chvíli číst, také bude naznačeno. A je tedy od teď fenomenologické zkoumání jakoby dvoustopé.

Jiný hlas: *Man kann entweder die Akte analysieren, das ist die noetische Phänomenologie, oder man kann die Gegenstände analysieren. Das ist die noematische Phänomenologie.*

Hejdánek: Buď můžeme analyzovat akty, to je noetická fenomenologie, nebo předměty můžeme analyzovat. To je noematická fenomenologie.

Jiný hlas: *Und diese beiden Spuren der Phänomenologie stehen in strenger Korrelation. Das ist die sogenannte noetisch-noematische Korrelation.*

Hejdánek: A obě tyto stopy fenomenologie stojí ve vzájemné, v přísné korelaci. To je takzvaná noeticko-noematická korelace.

Jiný hlas: *Gut. Jetzt mal sehen, ob ich das... ich glaube, ich habe alles gesagt, was ich jetzt zu sagen hätte. Vielleicht noch Supposition? Pause machen?*

Jo, jo.

Glaube wir sollten jetzt mal Pause machen. Ich hatte noch eine kurze Schlussbetrachtung, aber die lasse ich dann beiseite. Gut. Ja, dann pausieren wir hier. Nun, der zweite Teil des Abends wird dann also in einer Lektüre eines Teils der fünften Vorlesung stehen.

Hejdánek: Tak jde o část té páte přednášky.

Jiný hlas: *Wir fangen... wir hatten verabredet anzufangen auf Seite 71 in meiner Ausgabe.*

Hejdánek: Na 71. stránce v tom německém vydání.

Jiný hlas: V českém sice... Jo, 71. strana v obou vydáních, v obou.

Hejdánek: No, v obou.

Jiný hlas: *Es wird aber denjenigen, die die Lektüre vorbereitet haben, aufgefallen sein, dass gleich vor*

diesem Stück eine sehr nützliche Zusammenfassung steht.

Hejdánek: Totiž v onom kousku, oddílu, který máme vybírat, je velmi užitečné shrnutí, jak si někdo z vás všiml, kdo se na to připravoval.

Jiný hlas: *Darauf möchte ich noch mal kurz hinweisen und besonders darin den Begriff hervorheben, den wir in Zeile 9 finden, den Begriff des Konstituierens.*

Hejdánek: Krátce na to bych chtěl poukázat a chtěl bych zvlášť z toho vyzdvihnout pojem v devátém řádku, totiž pojem konstituování.

Jiný hlas: *Vielleicht kann ich am besten zuerst noch mal ein bisschen etwas über diesen Begriff ausführen. Konstituieren, Konstitution, besagt nicht Kreation oder Schaffung durch das Bewusstsein.*

Hejdánek: Snad by bylo vhodné o tomto pojmu nejprve promluvit. Konstituování nebo konstituce nevypovídá o tvorbě nebo tvoření skrze vědomí.

Jiný hlas: *Die Gegenstände werden nicht vom Bewusstsein gemacht.*

Hejdánek: Předměty nejsou činěny vědomím, vytvářeny.

Jiný hlas: *Husserl ist in dem Sinne nicht ein, was soll ich sagen, ein Illusionist.*

Hejdánek: Husserl není v tomto smyslu nějaký iluzionista.

Jiný hlas: *Das geht auch aus dem Text hervor: Die Gegenstände konstituieren sich.*

Hejdánek: To vysvětluje z textu: předměty se konstituují.

Jiný hlas: *Husserl gebraucht den Terminus Konstituieren, um sich von einer Auffassung seiner eigenen früheren Auffassung abzugrenzen, der zufolge die Gegenstände einfach da sind.*

Hejdánek: Husserl používá termín konstituování, aby se odlišil, vymezil vůči svému vlastnímu původnímu pojetí, podle něhož předměty tudíž prostě jsou.

Jiný hlas: *Dass sie einfach im Bewusstsein so wie in einer Schachtel sind. Zeile 11 steht das, ne?*

Hejdánek: Prostě ve vědomí tak jako v nějakém pouzdru nebo skřínce. V řádku jedenácti.

Jiný hlas: *Das ist nicht so. Die Gegenstände stellen sich dar, so wie er sagt.*

Hejdánek: To tak není. Předměty se představují, tak jak on říká.

Jiný hlas: *...in Erscheinungen, so wie er sagt.*

Hejdánek: ... v jevech, jak on to tady říká.

Jiný hlas: *...sich darstellen. Ja, das ist ein ungeheuer schwerer Ausdruck zu übersetzen. Wir kennen in unserer Sprache kein Äquivalent dafür. Und vielleicht gibt es auch im Tschechischen kein Äquivalent. Auch im Deutschen, also entweder ist es transitiv oder intransitiv. Ja, man kann im Deutschen mit diesem „sich“ sehr viel mehr machen als wir im Holländischen. Also diese mediale Form, sich darstellen, die haben wir im Holländischen eigentlich nicht. Und das ist...*

Hejdánek: Nemáme vlastně ekvivalent německého *sich darstellen*. S tím *sich* lze samozřejmě v němčině dělat kouzla, a u nás tak... co v češtině?

Jiný hlas: *Also wir im Holländischen haben zwei Schwierigkeiten. Erstens mit dieser medialen Form, sich darstellen, und dann zweitens, und das ist eine viel größere Schwierigkeit...*

--- (1988-01-11 Hendrik Adriaanse - Husserl (7) [LVH312VA]_Kaz a_cleaned.flac) ---

Jiný hlas: 11. 4. 88, čtvrtý večer.

Den ersten Teil des Abends verbringen wir... und ich habe vorgeschlagen, dass ich ein Stück meines Buches, an dem ich jetzt schreibe und das sich auf *Die Idee der Phänomenologie* bezieht, Ihnen vortrage. Dieses Kapitelchen bildet eine Art Gesamtbetrachtung der *Idee der Phänomenologie* und könnte deshalb als Zusammenfassung dienen, und dafür wäre es vielleicht an diesem Abend auch geeignet, denn was wir verabredet haben, ist ja, dass wir an diesem Abend zuerst noch mal den Text zusammenfassen, bevor wir uns an die Lektüre der fünften Vorlesung heranmachen.

Jiný hlas: Takže uvažovali, jak vlastně dneska postupovat, a v té první části toho našeho večera bych přečetl asi kapitolu, kus ze své chystané knihy, která se týká vlastně fenomenologie a souhrnu k té fenomenologii.

Jiný hlas: *Idee der Phänomenologie*... jde o tu knížku, kterou děláme.

Jiný hlas: *Ja, ja... also, es handelt sich nur um dieses Büchlein, ja.*

Jiný hlas: V té kapitole jde jenom o téhle knížce. Nikoli o fenomenologii.

Jiný hlas: V jeho kapitole, dobře.

Jiný hlas: A to vlastně bude něco o podobě fenomenologie jako jakýsi souhrn, který se mi zdá, že by se sem hodil, aby se to teďka předneslo v tomto večeru. A v té druhé polovině potom bysme se věnovali té části té páté kapitoly.

Jiný hlas: *Ich lese also jetzt einen Text. „Und so werfen wir schon Anker an der Küste der Phänomenologie“, heißt es an einer bestimmten Stelle in der Idee der Phänomenologie.*

Jiný hlas: Tak vyhazujeme tedy kotvu na to pobřeží té fenomenologie.

Jiný hlas: *Einige Zeilen weiter fährt Husserl fort: „Nun sind aber neue Schritte notwendig, neue Überlegungen, damit wir in dem neuen Lande festen Fuß fassen können und nicht am Ende an seiner Küste scheitern.“*

Jiný hlas: Ale o několik řádků dál říká Husserl, že to jsme vlastně včera měli před sebou, že v tom novém vnírozemí, v tom novém pobřeží musíme učinit další kroky a úvahy, abychom nakonec neztroskotali ještě na tom pobřeží.

Jiný hlas: *Die neue Phase, die einige Jahre nach der Veröffentlichung der Logischen Untersuchungen in Husserls Entwicklung eintritt, ist mit diesen Sätzen treffend charakterisiert.*

Jiný hlas: Ta nová fáze, několik let poté, co zveřejnil *Logická zkoumání*, je touto větou velmi trefně charakterizována.

Jiný hlas: *Die Logischen Untersuchungen waren ein Durchbruchswerk. Es gilt nun, die in diesem Durchbruch gewonnenen Standpunkte zu sichern und zu... was habe ich... anzuwenden.*

Jiný hlas: *Logická zkoumání*, to byl průlom. Teď šlo o to, aby tento průlom byl zajištěn a aby byl použit.

Jiný hlas: *Die Sicherung besteht in einer Rechenschaftsablage über die gefolgte Methode.*

Jiný hlas: To zajištění spočívá v tom, že se vlastně vydá počet z té... vydá počet tím, že se rozvine ta metoda.

Jiný hlas: *In dem mehr als zehn Jahre nach der Erstauflage der Logischen Untersuchungen verfassten Entwurf zu einer Vorrede gibt Husserl zu erkennen, dass er damals aus innerster Notwendigkeit und in reiner Hingabe an die Forderung der Sachen neuartige theoretische Feststellungen vollzog, ohne sich jedoch bereits völlig über den eigentümlichen Sinn der angewandten Methode klar zu sein.*

Jiný hlas: Jo, tak teďka to bude daleko hlubší v několika větách. On po deseti letech, kdy vypracoval takový návrh, rozvrh té předmluvy, tam dává na srozuměnou, že... jak to tam říkal? *Innerster Notwendigkeit*. Z nejnuitnější nutnosti a v takovém čistém zaměření, odevzdanosti věci, odevzdanosti tomu té výzvě té věci, že vlastně provedl taková nová teoretická zjištění, aniž přitom mu bylo jasné, jasný ten nejvlastnější smysl té nové použité metody.

Jiný hlas: *Also, Husserl hat in den Logischen Untersuchungen eine Methode gebraucht und schon angewandt, über die er sich selber eigentlich noch nicht im Klaren war.*

Jiný hlas: Použil tedy v těch *Logických zkoumáních* určité metody a pracoval s ní, aniž by mu bylo jasné zcela, co vlastně podniká.

Jiný hlas: *Und diese Reflexion, diese nachträgliche Reflexion über die Methode findet man in der Idee der Phänomenologie.*

Jiný hlas: A ta následující reflexe této metody, tu nalezneme právě v té *Idee der Phänomenologie*.

Jiný hlas: *Es handelt sich da um fünf Vorlesungen, die Husserl zwischen dem 26. April und dem 2. Mai 1907 gehalten hat.*

Jiný hlas: Tak, beru zpět. Tu reflexi najdeme právě v těch pěti přednáškách, které napsal Husserl mezi 26. dubnem a 2. květnem 1907.

Jiný hlas: *Lange Zeit war diese kleine Schrift das einzige Dokument aus den Jahren 1903–1910, das veröffentlicht worden war.*

Jiný hlas: Vlastně po dlouhou dobu byl tento malý spisek jediný, co v té době mezi 1903 až 1910 bylo

uveřejněno.

Jiný hlas: *Durch die Veröffentlichung der Schriftensammlung aus den Jahren 1893 bis 1917 zur Phänomenologie des inneren Zeitbewusstseins in dem zehnten Band der Husserliana und der sogenannten Dingvorlesung in dem sechzehnten Band der Husserliana und neuerdings seiner Vorlesung über die Erkenntnistheorie dem zweiundzwanzigsten Band und die Aufsatzvorlesesammlung in dem vierundzwanzigsten Band der Husserliana ist die Kenntnis dieses Zeitraums sehr vermehrt worden.*

Jiný hlas: Řadou těch spisů uložených v těch jednotlivých svazcích mezi rokem 1893 až 1917 vlastně byla prohloubena znalost tohoto období.

Jiný hlas: O tom spisu, kde mluví o *Zeitbewusstsein*, o *Zeitbewusstsein*... *Ist die Kenntnis dieses Zeitraums... Aber wie heißt das? Zeitbewusstsein. Wie heißt das? Zeitbewusstsein.* Ne, tam byl jiný název něčeho. *Zeitbewusstsein im Bewusstsein? Nein, es ist hier das Zeitbewusstsein, also die...*

Zeitbewusstsein. Ja, Vorlesungen über das innere Zeitbewusstsein. Aha. Und die Kenntnis dieses Zeitraums in Husserls Entwicklung, also zwischen 1903 und 1917, nicht? Tím byla prohloubena ta znalost o tom období Husserlova zkoumání, tedy mezi lety 1893 a 1917.

Ja, vielleicht werde ich es so anfangen, ja. Und, ja. Kurzer Satz, ja. Gut. Und ich werde weniger lange Sätze machen, denn das ist für dich zu schwer. Gut. Ich fasse ein bisschen zusammen. Also, was ich bisher habe sagen wollen, ist, dass die Schrift Die Idee der Phänomenologie eine nachträgliche Reflexion über die Methode ist, die wir in den Logischen Untersuchungen schon angewandt finden.

Tato kniha *Die Idee der Phänomenologie*, ta... ne, pardon, *Die Idee der Phänomenologie*, já pořád myslím na *Ideen, Ideen* I... jedná se o tento spis. *Die Idee der Phänomenologie*, to je název tohoto spisu. Jde o tento spis. To je dodatečnou nebo následnou reflexí té metody, kterou Husserl použil ve svých *Logických zkoumáních (Logische Untersuchungen)*, aniž si byl zcela jasně vědom charakteru té metody.

Husserl sollte diese methodische Reflexion nachholen, damit er, so wie er es in dieser Schrift sagt, das neue Land der Phänomenologie betreten konnte.

Husserl ji dodatečně provedl, aby, jak říká v tom spisu, ta nová pevnina filosofie, která jím byla objevena, tam byla zajištěna.

In den Logischen Untersuchungen war Husserl nämlich noch im Psychologismus stecken geblieben.

V *Logických zkoumáních* zůstal ještě vězet Husserl v psychologismu.

Er hatte dem Ideal der Phänomenologie als strenger Wissenschaft gemäß in der Phänomenologie all dasjenige ausgeschlossen, das nicht absolut gegeben ist.

On věren tomu ideálu přísné vědy vyloučil v té knize, o které mluvíme, všechno, co nemůže být absolutně dáno.

Absolut gegeben war nur die innere Wahrnehmung. Was aber die intentionalen Gegenstände der in dieser inneren Wahrnehmung geschauten Akte betrifft, diese waren phänomenologisch nichts, so wie Husserl sagt.

Tedy absolutně dané jsou ty vnitřní vnímání, ale předměty tohoto vnitřního vnímání, které se tu objevují, pokládá Husserl za fenomenologicky nic.

Also nur die Akte waren gegeben, aber die Gegenstände waren phänomenologisch nichts.

Takže jen akty byly dány, ale předměty jsou fenomenologicky nic.

So blieb die erkenntnistheoretische Frage, wie denn die Erkenntnis den transzendenten Gegenstand treffen könne, ungelöst.

A tak tedy ta noetická otázka, jak může poznání vystihnout ten vnější předmět, zůstane neřešena.

Und konnte Husserl sich nur retten durch einen Rückzug auf die unbezweifelt gegebenen Akte.

A jenom zpětným návratem k těm nepochybným aktům se Husserl mohl zajistit.

Wenn Husserl in seinen Fünf Vorlesungen über die Idee der Phänomenologie nun den Versuch macht, festen Fuß auf dem neuen Land zu fassen, so ist ihm die Lösung dieses erkenntnistheoretischen Problems die erste und wichtigste Aufgabe.

Also meinst du die Gegenstände? Auch die Gegenstände?

Die Frage, wie die Akte die Gegenstände treffen können.

Jestliže se v těchto pěti přednáškách Husserl tedy pokouší pevně spočinout nohou na té nové pevnině, pak musí právě tuto otázku toho vztahu mezi těmi akty poznání a předměty vyřešit.

Die strenge Beschränkung auf das absolut Gegebene rührte von der skeptischen Tradition her und fiel anfänglich auch mit dem Verfahren eines Skeptikers zusammen.

To přísné omezení se na to, co je absolutně dáno, souvisí s tou tradicí skepticismu, kterou měl Husserl na mysli.

Die Frage war aber, ob Husserl hier auf dem erkenntnistheoretischen Gebiet, ob es ihm gelingen würde, was ihm auf dem Gebiet der formalen Logik in dem ersten Band der Logischen Untersuchungen so hervorragend gelungen war: den Skeptizismus nämlich sich selbst ad absurdum führen zu lassen.

Otázka ovšem byla, jestli se mu tady podaří to, co se mu podařilo v Logických zkoumáních, že totiž skepticismus sám dovede, dovede ho ad absurdum svými argumenty.

In der Zeit unmittelbar vor den Fünf Vorlesungen war Husserl, wie aus seinen persönlichen Aufzeichnungen hervorgeht, darüber fast zur Verzweiflung gebracht.

V tom předcházejícím čase, v čase, který předcházal zveřejnění těch pěti přednášek, byl Husserl v osobní krizi pochybování, v zásadním pochybování.

Aus diesen persönlichen Aufzeichnungen wird einiges angeführt in der Einleitung des Herausgebers und daraus geht auch hervor, wie Husserl damals verzweifelt war kurz vor diesen Vorlesungen.

Z toho úvodu editora vyplývá, jak skutečně Husserl před těmi přednáškami byl v té situaci zásadních pochybností.

Die Lösung dieses erkenntnistheoretischen Problems besteht nicht darin, dass Husserl das Skeptikerverfahren abschwächt.

To řešení nespočívá v tom, že by Husserl tu pozici skepticismu nějak zeslabil.

Im Gegenteil, die Epoché, wie Husserl es nunmehr nennen wird, die Epoché bezüglich alles nicht absolut Gegebenen wird erst jetzt vollauf methodisch begründet und durchgeführt.

Naopak, epoché, to je to pozastavení úsudku, teď je teprve naplno zdůvodněno a z toho Husserl vychází.

Jiný hlas: *Diese Epoché ist aber in der Idee der Phänomenologie nicht mehr die ganze Reduktion, sondern nur die eine Seite der Reduktion.*

Tato epoché, jak je tu uvedeno, není veškerá redukce, nýbrž jenom částí. Není tedy provedena zcela, nýbrž jenom z části.

Jiný hlas: *Die eine negative Seite sozusagen.*

Ta negativní část.

Jiný hlas: *Wir werden den negativen und den positiven Aspekt der phänomenologischen Reduktion jetzt etwas ausführlicher darstellen.*

A k té negativní a pozitivní stránce epoché se teď budeme věnovat.

Jiný hlas: *Also zuerst die negative Seite der Reduktion.*

Tak nejprve ta negativní stránka redukce.

Jiný hlas: *Den Einstieg zur Reduktion nimmt Husserl bei der Unterscheidung zwischen dem natürlichen und dem philosophischen Denken.*

A ten nástup k té negativní epoché vlastně spočívá v tom, že je tu rozlišeno přirozené myšlení a to filosofické.

Jiný hlas: *Diese Unterscheidung war implizit auch schon in den Logischen Untersuchungen auf dem Plan.*

Toto rozlišení se projevilo už i v Logických zkoumáních.

Jiný hlas: *Da nannte Husserl als die Quelle der Schwierigkeiten der rein phänomenologischen Analyse die widernatürliche Anschauungs- und Denkrichtung, die in diesen Analysen gefordert wird. Also die Schwierigkeit mit der Phänomenologie ist die widernatürliche Anschauungs- und Denkrichtung.*

Potíž, kterou tam konstatoval, viděl v tom, že vlastně ta redukce je čímsi nepřirozeným proti tomu přirozenému myšlení.

Jiný hlas: *Zitat aus den Logischen Untersuchungen, eine berühmte Stelle: Anstatt im Vollzuge der Akte aufzugehen und somit ihren Gegenständen ausschließlich zugewandt zu sein, sollen wir vielmehr reflektieren, das heißt, diese Akte selbst zum Gegenstand machen.*

Citát z téhož známého místa z Logických zkoumání: Místo abychom na bázi těch myšlenkových aktů se zaměřili na ty předměty, teď jde spíš o to, abychom předmětem té reflexe učinili samotné ty akty.

Jiný hlas: *Während Gegenstände angeschaut, gedacht, miteinander in Beziehung gesetzt werden, sollen wir unser theoretisches Interesse nicht auf diese Gegenstände richten, sondern im Gegenteil auf jene eben jene Akte.*

Místo abychom svou pozornost věnovali těm předmětům a jejich vzájemným vztahům, tak musíme teď tu pozornost věnovat právě aktům samotným.

Jiný hlas: *Und diese Akte sollen wir nun in neuen Anschauungs- und Denkacten betrachten.*

A musíme tyto akty v novém nazírání a v nových myšlenkových aktech...

Jiný hlas: *Ja, in neuen Anschauungs- und Denkacten sollen Sie sie betrachten, sie analysieren, beschreiben...*

...v nových nazíráních a myšlenkových aktech je uvažovat, analyzovat, popisovat...

Jiný hlas: *...sie zu Gegenständen eines vergleichenden und unterscheidenden Denkens machen. Soweit das Zitat.*

...a učinit je předměty srovnávacího a rozlišujícího myšlení. Tolik citát.

Jiný hlas: *Diese Widernatürlichkeit der phänomenologischen Denkweise wird in der Idee der Phänomenologie auf das Problem der Erkenntnismöglichkeit zugespitzt.*

Tato nepřirozenost, tento nepřirozený postup je potom v té knížce, v těch pěti přednáškách, ještě vyostřen.

Jiný hlas: *In der natürlichen Einstellung bildet die Frage, wie Erkenntnis ihren Gegenstand treffen kann, gar kein Problem.*

V tom přirozeném myšlenkovém způsobu není vůbec žádný problém otázka, jak poznání postihne předmět.

Jiný hlas: *Wir sind anschauend und denkend den Sachen zugewandt, die uns jeweils gegeben sind und selbstverständlich gegeben sind.*

V něm jsme totiž nazíráním a myšlením obráceni k předmětům a to, jak předměty jsou, není pro nás vůbec problémem.

Jiný hlas: *In dieser Einstellung ist freilich sehr wohl durch Bestätigung bzw. Widerlegung von bereits Erfahrenem durch neue Erfahrungen Fortschritt der Erkenntnis möglich.*

V tomto postoji je umožněn pokrok poznání v tom, že se některé poznatky potvrzují, jiné vyvracejí a tak se pokračuje dál.

Jiný hlas: *Und so entstehen und wachsen die verschiedenen natürlichen Wissenschaften.*

A tak vznikají a rostou ty různé přirozené... Naturwissenschaften.

Jiný hlas: *Die Wissenschaften, die natürlichen Wissenschaften.*

Tedy přírodní vědy.

Jiný hlas: *Die Naturwissenschaften, die Geisteswissenschaften, aber auch die mathematischen.*

Sem patří přírodní vědy, duchovní vědy, ale i matematika.

Jiný hlas: *Auch wo die Reflexion über das Verhältnis von Erkenntnis und Gegenstand erwacht, die Erkenntnis aber noch immer als ein realer psychologischer Vorgang betrachtet wird, ist der Boden des natürlichen Denkens noch nicht verlassen.*

Půda přirozeného myšlení není opuštěna ani tehdy, když se probudí reflexe toho přirozeného poznání, ale poznání přitom ještě zůstane psychologickým procesem.

Jiný hlas: *Da ist der Boden der natürlichen Erkenntnis noch nicht verlassen. Macht man sich aber klar, dass die Erkenntnis grundsätzlich Erlebnischarakter hat...*

Tady ještě není opuštěna půda přirozeného poznání. Ale jestliže si ujasníme, že poznávání má charakter

prožitku...

Jiný hlas: ...so wird ihre Beziehung zu diesem realen Zusammenhang zum Rätsel.

...pak se stává ten vztah k této reálné souvislosti záhadou.

Jiný hlas: Zitat: Was kümmern sich die Sachen an sich um unsere Denkbewegungen und um die sie regelnden logischen Gesetze?

Citát: Jak se starají věci samy o sobě o náš pohyb myšlení a o logické zákony, které regulují toto myšlení?

Jiný hlas: In diesem Satz spricht Husserl das Rätsel aus, das die Erkenntnis für ein nicht natürliches Denken bildet.

Tady vlastně v této větě vyslovuje tu záhadu, kterou vytváří pro přirozené myšlení.

Jiný hlas: Angesichts dieses Rätsels tritt nun die Erkenntnistheorie in Tätigkeit...

Tváří v tvář této záhadě nastupuje kritika poznání...

Jiný hlas: ...und zwar in erster Linie in Form einer Kritik der natürlichen Erkenntnis.

...a to v první řadě ve formě kritiky přirozeného poznání.

Jiný hlas: Die Erkenntniskritik bringt erst die genannte Unterscheidung zwischen natürlicher und philosophischer Erkenntnis zum Austrag...

Hejdánek: Ta tedy vlastně přináší nejprve ten rozdíl, to rozlišení mezi tím přirozeným poznáním nebo přirozeným myšlením a filosofickým.

Jiný hlas: ...und verlangt für die letztere, also für die philosophische Erkenntnis völlig neue Ausgangspunkte und eine völlig neue Methode.

Hejdánek: A vyžaduje pro to filosofické poznání zcela nová východiska a zcela novou metodu.

Jiný hlas: Von den Ergebnissen der natürlichen Wissenschaften darf hier keinerlei Gebrauch gemacht werden.

Hejdánek: A nesmí být v plné možnosti použito nebo upotřebeno výsledků té přirozené vědy.

Jiný hlas: Denn, Zitat: Was eine Wissenschaft in Frage stellt, das kann sie nicht als vorgegebenes Fundament benutzen.

Hejdánek: Protože to, co staví vědu v problém, to si ona nemůže učinit počátkem nebo samozřejmým základem.

Jiný hlas: In Frage gestellt ist aber, da die Erkenntniskritik die Möglichkeit von Erkenntnis überhaupt als Problem setzt, alle Erkenntnis. Ende Zitat.

Hejdánek: Ale právě protože ta kritika poznání vlastně problematizuje tu možnost poznání vůbec, tím je problematizováno také poznání jako celek.

Jiný hlas: Husserl meint, wenn er sagt, dass alle Erkenntnis zum Problem gemacht ist, alle natürliche Erkenntnis meines Erachtens.

Hejdánek: Husserl se podle mého mínění domnívá, že tím, že je problematizováno veškeré poznání, že se tím myslí poznání přirozené vědy nebo přirozeného myšlení.

Jiný hlas: Diese natürliche Erkenntnis soll mit dem Index der erkenntnistheoretischen Nullität versehen werden.

Hejdánek: Toto přirozené poznání je potřeba opatřit indexem nulity.

Jiný hlas: Das ist die Forderung der Epoché.

Hejdánek: To je požadavek epoché.

Jiný hlas: Mit diesem letztgenannten Terminus hat Husserl sich einen sprachlichen Ausdruck geschaffen für ein Verfahren, das er in den Logischen Untersuchungen auch schon anwandte.

Hejdánek: Tímto pojmem epoché, to je jazykový výraz, který používá Husserl už ve svých Logických zkoumáních.

Jiný hlas: Wir erkennen den Zusammenhang leicht, wenn wir hören, dass es sich in dieser Epoché um ein Außer-Betracht-lassen jeglicher Transzendenz handelt.

Hejdánek: A tu souvislost bezpečně rozpoznáme v tom, že se v té epoché jedná o to, že musí být upuštěno od platnosti nebo od reality veškeré transcendence.

Jiný hlas: *Und also handelt um eine Reduktion auf die Immanenz als die Sphäre der absoluten Gegebenheit.*

Hejdánek: A tím je vše redukováno na imanenci jako oblast, kde je vše absolutně dáno, jsou absolutně dána fakta.

Jiný hlas: *Freilich wird durch die erkenntnistheoretische Reflexion auch die in den Logischen Untersuchungen gängige Bedeutung der Begriffe von Transzendenz und Immanenz ins Schwanken gebracht.*

Hejdánek: Samozřejmě tou gnoseologickou kritikou jsou vlastně zpochybněny i ty termíny transcendence a imanence, kterých používá Husserl ve svých Logických zkoumáních.

Jiný hlas: *In der Idee der Phänomenologie nimmt Husserl eine Neuprägung dieser Begriffe vor.*

Hejdánek: A v Ideji fenomenologie vlastně dochází k takové nové ražbě těchto termínů.

Jiný hlas: *Im Übrigen aber wurde die erkenntnistheoretische Reduktion auf das reell Immanente auch in den Logischen Untersuchungen schon verübt.*

Hejdánek: A jinak už v těch Logických zkoumáních docházelo k té redukci, ta redukce tam znamenala ústup k té oblasti reálně imanentní.

Jiný hlas: *Im vorigen Kapitel des Buches, also aus dem ich hier vorlese, das über die Logischen Untersuchungen handelt, habe ich bereits darauf hingewiesen, dass alles Ursächliche als Transzendenz angesehen wird. Also als Transzendenz gilt alles, was als Ursache irgendwie gelten soll.*

Hejdánek: V předcházející kapitole, kde se zabývá analýzou a komentářem k Logickým zkoumáním, už upozornil na to, že ta redukce se týká vypuštění nebo popření všeho, co má charakter příčiny. Všechno, co má charakter příčiny, je považováno za transcendenci.

Jiný hlas: No, a to je neplatné. No, to je neplatné z hlediska transcendence.

Hejdánek: Nepřihlíží se k tomu. To je jiná věc než neplatnost. Z hlediska toho, že se k tomu nepřihlíží.

Jiný hlas: Jasně, jasně, pardon.

Alles Ursächliche, alle Ursachen von Phänomenen nämlich fallen aus der phänomenologischen Sicht heraus.

Hejdánek: Všechny příčiny fenoménů vypadávají z té oblasti fenoménů.

Jiný hlas: *Also die Frage, wie etwas ins Bewusstsein kommt, ist eine Frage, die Husserl nicht beantworten kann und will.*

Hejdánek: Otázka, jak co přichází do vědomí, je otázka, kterou Husserl nechce řešit nebo nemůže řešit.

Jiný hlas: *Das ist transzendent in dem Sinne.*

Hejdánek: To je transcendentní.

Jiný hlas: *Nun gehört zu dieser Transzendenz auch das Psychophysische, der ganze Bereich des Psychophysischen.*

Hejdánek: K té transcendenci patří i psychofyzická celá ta oblast.

Jiný hlas: *Die Betrachtung des Bewusstseins als etwas, das in unauflöslicher Einheit mit dem realen Körper besteht, soll denn auch unterbleiben.*

Hejdánek: Má se vlastně přestat uvažovat, analyzovat otázka, jak souvisí vědomí s tělesnou schránkou.

Jiný hlas: *Das Bewusstsein, so wie es in der Phänomenologie anvisiert wird, ist ein reines, so wie Husserl sagt.*

Hejdánek: Vědomí, které je avizováno fenomenologií, je čisté vědomí.

Jiný hlas: *Das heißt ein von dem Ich-Leib abstraktiv getrenntes.*

Hejdánek: To jest vědomí, které je abstraktně odděleno od Ich-Leib.

Jiný hlas: Tělo, které jsem já.

Hejdánek: Tělo, které jsem já. Vědomí je odděleno pomocí abstrakce od těla.

Jiný hlas: *Und daraus aus diesem Vorgang wird nun kurz nach dem Erscheinen der Logischen Untersuchungen mit Bezug auf die Psychologie eine Konsequenz gezogen, in der sich eine auffallende Selbstberichtigung Husserls dokumentiert.*

Hejdánek: Z této abstrakce je učiněn závěr.

Jiný hlas: *Mit Bezug auf die Psychologie*. Ve vztahu k psychologii.

Hejdánek: Ve vztahu k psychologii.

Jiný hlas: *Eine Konsequenz, in der sich eine auffallende Selbstkorrektur Husserls dokumentiert*. V níž se dochází k té zvláštní sebekorekci Husserlově.

Hejdánek: V němž se dokumentuje zvláštní sebekorekce Husserlova. A je v tom dokumentována. Jo.

Jiný hlas: *Ich ziele hin, um das gleich jetzt zu sagen, auf den Satz, den wir auch im vorherigen schon mehrmals angeführt haben, den Satz: Wir verlassen endgültig den Boden der Psychologie selbst der deskriptiven*. Chci teď upozornit na tu větu, kterou jsme tady už několikrát citovali, že totiž opouštíme půdu psychologie, dokonce i té deskriptivní.

Mit anderen Worten: Von nun an ist Phänomenologie keine Psychologie mehr. Jinými slovy: Od tohoto okamžiku fenomenologie přestala být psychologií, není prostě psychologií.

Das werde ich nun noch ein bisschen mehr ausführen. Es bedarf keiner weiteren Ausführung, dass die erklärende Psychologie unter die natürlichen Wissenschaften gezählt wird. A toto chci teď trochu rozvést. Není potřeba dalšího vysvětlování, rozvádění, že ta vysvětlující psychologie patří do oblasti toho přirozeného myšlení.

Die erklärende Psychologie fasst die Bewusstseinsgegebenheiten als psychische Tätigkeiten und Zustände auf. Ta vysvětlující psychologie chápe ty danosti vědomí jako psychické stavy a činnosti, *die sie einem realen Ich einverleibt denkt*. A chápe je nebo myslí o nich jako o takových, které jsou včleněny do reálného já, v těle.

Eine erklärende Psychologie nimmt dieses Ich, mein Ich, als verschieden von deinem Ich und deinem Ich. Tato psychologie reálně rozlišuje mezi tímto tělesným já, mým a tvým.

Auch der Unterschied zwischen eigenem und fremdem Ich gilt hier im realen Sinne und so weiter. A v tomto smyslu pro ni platí také rozdíl mezi mým já a já těch druhých.

Bei all dem sind nun offensichtlich Transendenzen im Spiel. A při tom všem jsou samozřejmě ve hře transcendence.

Und so muss die erklärende Psychologie insgesamt der erkenntnistheoretischen Reduktion anheimfallen. A proto musí tato vysvětlující psychologie propadnout té redukci.

Wie steht es nun aber um die deskriptive Psychologie? Ale jak se to má s tou deskriptivní psychologií? *Ist sie nicht auch Psychologie?* Není také psychologií?

In den Logischen Untersuchungen hat Husserl die Phänomenologie noch der deskriptiven, zwar deskriptiven eidetischen Psychologie gleichgesetzt. V Logických zkoumáních ještě Husserl ztotožňoval deskriptivní eidetickou psychologii s fenomenologií.

Aber wenn wirklich alle Transendenzen ausgeschaltet werden sollen, wenn wirklich die Existenz eines realen Ich als dem Träger des Bewusstseins außer Spiel gelassen werden soll, ist dann der Terminus deskriptive Psychologie noch angemessen? Ist noch angemessen? Ale mají-li být vyřazeny všechny transcendence, má-li být pominuto, vyřazeno také já, je potom terminus *deskriptivní psychologie* ještě přiměřený? Ještě přiměřený? S otázkou. To je ta otázka, jestli ještě může být přiměřená deskriptivní psychologie.

Bezeichnet dieser Terminus nicht unumgänglich das Bewusstsein als Psyche, das heißt als Schicht am Leibe? Neoznačuje tento terminus nezbytně, neodvolatelně to já jakožto vrstvu psyché na těle?

In der Tat gibt Husserl wenige Jahre nach dem Erscheinen der Logischen Untersuchungen diesen Terminus preis. Skutečně několik let po Logických zkoumáních se Husserl vzdává tohoto termínu.

Wird die Epoche konsequent durchgeführt, so ist Phänomenologie nicht mehr richtig charakterisiert, indem sie als deskriptive Psychologie charakterisiert wird. Jestliže je provedena ta redukce, ta epoché, pak tedy nemůže fenomenologie být nazývána deskriptivní psychologií.

In diesem Sinn schreibt Husserl in dem gleich nach Abhaltung der letzten Vorlesung verfassten Gedankengang der Vorlesungen den berühmten Satz: Wir verlassen endgültig den Boden der Psychologie

selbst der deskriptiven. V tomto myšlenkovém sledu se tam objevuje ta věta Husserlova, že opouštíme definitivně půdu psychologie, včetně deskriptivní psychologie.

Indessen handelt es sich nicht bloß um die Preisgabe eines Terminus. Avšak nejedná se pouze o to, že se vzdává pouze nějakého termínu.

Husserl sieht sehr wohl zwei verschiedene Wissenschaftsbereiche. Husserl vidí dvě naprosto odlišné oblasti vědy.

Die deskriptive Psychologie bleibt neben der Phänomenologie in Kraft. Ta deskriptivní psychologie zůstává vedle fenomenologie v síle nebo tedy platí.

Die Phänomenologie, die nunmehr als rein bezeichnet wird. Fenomenologie, která je teď označována jako čistá fenomenologie.

An derselben Stelle, an der er die Unterscheidung beider erstmals vollzogen hat, bemerkt er, dass die Ergebnisse der reinen Phänomenologie psychologisch nutzbar gemacht werden können. Na témže místě, kde rozlišuje obojí, ukazuje, že ty výsledky fenomenologie mohou být velmi užitečné pro psychologii.

Nutzbar gemacht werden können, ich zitiere, durch Einfügung der in ihr ausgeschiedenen sogenannten psychologischen Apperzeptionen. Tím, že v ní budou rozlišeny takzvané psychologické apercepce.

Zitat: Die phänomenologischen Analysen erhalten dann den Charakter von deskriptiv-psychologischen Analysen. Fenomenologické analýzy potom nabývají charakteru deskriptivně psychologických analýz.

Sie fungieren dann als Unterlagen für die theoretischen Erklärungen der Psychologie, der Naturwissenschaft von den geistigen Erscheinungen. Ony potom fungují jako podloží, základy pro psychologii jakožto přírodní vědu o duchovních jevech.

Psychologie als der Naturwissenschaft von den geistigen Erscheinungen. To je velmi zajímavé.

Psychologie jakožto přírodní věda o duchovních jevech.

Jiný hlas: Nun die andere Seite. Die positive Seite.

Hejdánek: To je ta pozitivní stránka.

Jiný hlas: Die Epoché, die die Erkenntniskritik üben muss, kann nicht den Sinn haben, dass sie damit nicht nur anfängt, sondern auch dabei bleibt.

Hejdánek: Epoché, která vyvolává tu filosofickou kritiku, nemůže zůstat jen při tom počátku, když se s ní začne, ale musí se pak dostat i nadále.

Jiný hlas: ...auch dabei bleibt, jede Erkenntnis in Frage zu stellen.

Hejdánek: Tak v tom, že bude problematizovat každé poznání.

Jiný hlas: Also auch ihre eigene Erkenntnis in Frage zu stellen.

Hejdánek: I svou vlastní, své vlastní poznání.

Jiný hlas: Und keine Gegebenheit gelten zu lassen.

Hejdánek: A nepřipustit platnost kterékoliv danosti.

Jiný hlas: Also auch diejenige nicht, die sie selbst feststellt.

Hejdánek: A tedy ani té ne, která se sama konstatuje.

Jiný hlas: Das ist ein langer Satz, ein Zitat von Husserl, nicht? Ich werde es jetzt noch mal im Ganzen lesen. Die Epoché, die die Erkenntniskritik üben muss, kann nicht den Sinn haben, dass sie damit nicht nur anfängt, sondern auch dabei bleibt, jede Erkenntnis in Frage zu stellen, also auch ihre eigene, und keine Gegebenheit gelten zu lassen, also auch diejenige nicht, die sie selbst feststellt. Also es bleibt nicht bei In-Frage-Stellung. Es bleibt nicht bei der negativen Seite, der Außerbetrachtlassung.

Hejdánek: To je dlouhý citát z Husserla. Ještě jednou to přečtu celé: Epoché, která musí vykonávat kritiku poznání, nemůže mít ten smysl, že s ní jenom začíná, nýbrž i u ní zůstává – u toho zpochybňování každého poznání, tedy i svého vlastního, a že nepřipouští žádnou danost, tedy ani tu, kterou sama konstatuje. Nezůstává u toho zpochybňování, nezůstává u té negativní stránky, to jest, že by pouze něco vypouštěla, neuvažovala.

Jiný hlas: Das... wenn nur die negative Seite der Epoché Geltung hätte, würde das auf den Widersinn des

vollendeten Skeptizismus hinauslaufen.

Hejdánek: Protože kdyby zůstala u té negativní stránky, tak by to vyústilo v ten skepticismus.

Jiný hlas: *So muss sie mit irgendeiner Erkenntnis anheben, die sie nicht anderwärts unbesehen hernimmt, die sie sich vielmehr selbst gibt.*

Hejdánek: Proto musí začít nakonec s nějakým poznáním.

--- (1988-01-11 Hendrik Adriaanse – Husserl (7) [LVH312VA]_Kaz b_cleaned.flac) ---

Jiný hlas: ...er nimmt, sondern die sich selbst darbot. Diese absolut gegebene Erkenntnis findet Husserl mittels der cartesianischen Zweifelsbetrachtung.

Hejdánek: Ta absolutní danost nalézá u Husserla pomocí karteziánské pochybnosti.

Jiný hlas: Die Gedankenbewegung ist diese: mag ich an allem zweifeln, so kann ich evidentermaßen nicht an meinem eigenen Zweifel zweifeln.

Hejdánek: Myšlenkový postup je tento: Mám-li o všem pochybovat, o své vlastní pochybnosti pochybovat.

Jiný hlas: *Zitat: „und ebenso bei jeder cogitatio“.*

Hejdánek: A tak je tomu při každé *cogitaci*.

Jiný hlas: „Wie immer ich wahrnehme, vorstelle, urteile, schließe...“

Hejdánek: Jakkoli vnímám, soudím, uzavírám...

Jiný hlas: „Im Hinblick auf das Wahrnehmen ist es absolut klar und gewiss, dass ich das und das wahrnehme.“

Hejdánek: Zaměření na to, že vnímám.

Jiný hlas: „Im Hinblick auf das Urteil, dass ich das und das urteile, und so weiter.“

Hejdánek: A soustředěný pohled na to, že to či ono soudím a tak dále.

Jiný hlas: Es kann nicht, wenn ich wahrnehme, daran gezweifelt werden, dass ich das, genau das wahrnehme.

Hejdánek: Nelze pochybovat o tom, že když vnímám, že vnímám to či ono.

Jiný hlas: „Und wenn ich urteile, kann kein Zweifel darüber bestehen, dass ich eben dieses Urteil und kein anderes vollziehe und so weiter.“

Hejdánek: A když tedy soudím, pak nemůže být pochybnosti o tom, že právě to soudím.

Jiný hlas: „Und so sind die *cogitationes*, was Husserl in den *Logischen Untersuchungen* die Akte nennt, sind die ersten absoluten Gegebenheiten.“

Hejdánek: A tak tedy *cogitationes*, které nazývá v *Logických zkoumáních* akty, jsou první absolutní daností.

Jiný hlas: Freilich soll gemäß dem soeben ausgeführten auf diese Zweifelsbetrachtung selbst auch sofort die phänomenologische Reduktion angewandt werden.

Hejdánek: Samozřejmě okamžitě po této úvaze o pochybnosti je potřeba fenomenologickou redukcí uplatnit, aplikovat na ty [nesrozumitelné].

Jiný hlas: Das heißt, diese *cogitationes* sollen rein hingenommen werden.

Hejdánek: To znamená, že ty *cogitationes* musí být pochopeny čistě, jako čistě.

Jiný hlas: Das heißt, ohne psychologische Apperzeption.

Hejdánek: To jest bez psychologických apercepcí.

Jiný hlas: Ihre Evidenz ist also nicht zu verwechseln mit der des *sum cogitans*.

Hejdánek: A proto jejich evidenci nelze zaměňovat s tím *sum cogitans*, já jsem.

Jiný hlas: Diese Verwechslung, also die Verwechslung des reinen Phänomens mit dem psychologischen Phänomen, macht Husserl Descartes zum Vorwurf.

Hejdánek: A v tom vidí Husserl u Descarta, že tam došlo k této záměně.

Jiný hlas: Descartes hat zwar die absolute Gegebenheit der *cogitationes* entdeckt, aber (*Zitat*):

„Entdecken und Fallenlassen war bei Descartes eines.“

Hejdánek: Descartes sice odhalil tu absolutní danost *cogitacio*, ale odhalení a zároveň nechat padnout,

to u Descarta obojí spadlo v jedno.

Jiný hlas: Ach, das ist ein berühmter Satz. Ach, das ist ein berühmter Satz.

Hejdánek: To je také slavná věta.

Jiný hlas: Ist aber in der cartesianischen Zweifelsbetrachtung nachdrücklich der Rekurs auf Transzendentes ausgeschlossen...

Hejdánek: Jestliže je v té descartovské úvaze o pochybnosti výslovně odmítnuta transcendence...

Jiný hlas: ...so ist klar, was für Husserl den Maßstab der Zweifellosigkeit ausmacht.

Hejdánek: ...pak je jasné, čím charakterizuje Husserl tu bezpochybnost.

Jiný hlas: Nämlich der immanente Charakter der Erkenntnis der *cogitatio*.

Hejdánek: Totiž ten imanentní charakter poznání *cogitacio*.

Jiný hlas: Der Akt der Erkenntnis ist hier mit seinem Gegenstand identisch.

Hejdánek: Akt poznání je identický se svým předmětem.

Jiný hlas: Und darin findet das Problem, wie der Akt seinen Gegenstand treffen kann, seine Lösung.

Hejdánek: A v tom vlastně se řeší ta otázka, jak může akt poznání vystihnout, pojmout, vystihnout předmět.

Jiný hlas: Es handelt sich hier wohlgemerkt um reelle Immanenz.

Hejdánek: Zde jde o reálnou imanenci.

Jiný hlas: Das heißt eine Immanenz, die dem zukommt, was im reinen Sinn Erlebnis ist...

Hejdánek: To jest imanence, která dochází k tomu, co je čistý prožitek...

Jiný hlas: ...oder reell als Teil im Erlebnis enthalten ist.

Hejdánek: ...nebo reálně jakožto součást v prožitku obsažen.

Jiný hlas: Immanent in diesem Sinne sind die Inhalte...

Hejdánek: Imanentní v tomto smyslu jsou obsahy...

Jiný hlas: ...und die Akte als die gegenständlichen Auffassungen der Inhalte.

Hejdánek: ...akty jakožto předmětná pojetí těch obsahů.

Jiný hlas: Hier entscheidet eine sozusagen räumliche Betrachtungsweise des Bewusstseins.

Hejdánek: Zde rozhoduje takřikajíc prostorová, *räumliche*, prostorový způsob uvažování vědomí.

Jiný hlas: Überblickt man Husserls bisherige Entwicklung, so hat er diese reelle Immanenz immer der absoluten Gegebenheit gleichgesetzt.

Hejdánek: Jestliže se poohlédneme na ten dosavadní vývoj Husserlův, pak ta reálná imanence se vždy ztotožňovala s tou absolutní daností.

Jiný hlas: Diese Meinung beanstandet er aber jetzt in der *Idee der Phänomenologie*.

Hejdánek: To mínění, že vlastně reálná imanence není nic jiného než absolutní danost, to teď v těch *Idejích* je právě jako vystaveno kritice.

Jiný hlas: Zitat aus Seite 9 der *Idee der Phänomenologie*: „Es ist, das ist ein sehr aufschlussreicher Satz finde ich, es ist nun nicht mehr selbstverständlich und unbesehen einerlei: absolut gegeben und reell immanent.“

Hejdánek: Není to naprosto samozřejmé a ta totožnost mezi reálnou imanencí a absolutní daností.

Jiný hlas: Also Husserl wird in dieser Schrift differenzieren zwischen absoluter Gegebenheit und reeller Immanenz.

Hejdánek: V tomto spise právě rozlišuje Husserl mezi těmito dvěma pojmy.

Jiný hlas: Und der Begriff der absoluten Gegebenheit hat einen größeren Umfang als der Begriff der reellen Immanenz.

Hejdánek: Pojem absolutní danosti má větší rozsah než pojem reálné imanence.

Jiný hlas: Diese Unterscheidung bringt die Prägung eines neuen Begriffes der Immanenz mit sich.

Hejdánek: A s touto diferencí s sebou tento pojem absolutní danosti nese také nový pojem té *immanence*.

Jiný hlas: Alles im absoluten Sinne Selbstgegebene kann demzufolge immanent heißen.

Hejdánek: Všecko, co je v absolutním smyslu samo-dané, může být v důsledku toho nazváno *immanentním*.

Jiný hlas: *Immanenz bezeichnet hier somit diejenige Weise des Gegebenseins, die jeden sinnvollen Zweifel ausschließt.*

Hejdánek: *Immanence* tudíž označuje ten fakt nebo okolnost té danosti, která vylučuje jakoukoli pochybnost.

Jiný hlas: *Hier spielt nicht die leiseste Erinnerung an einer räumlichen Auffassung des Bewusstseins mit.*

Hejdánek: A tu už vůbec ani ta nejmenší narážka na prostorovou představu vědomí.

Jiný hlas: *Immanenz ist ein Charakter der Evidenz.*

Hejdánek: *Immanence* je charakterem *evidence*.

Jiný hlas: *Dieser neue Begriff der Immanenz ist von fundamentalem Belang für das Verständnis der phänomenologischen Reduktion.*

Hejdánek: Tento nový pojem *immanence* má zásadní dosah pro fenomenologickou redukci.

Jiný hlas: *Diese muss nun nicht mehr besagen, also diese phänomenologische Reduktion muss nicht mehr besagen, ich zitiere: „Ausschluss des reell Transzendenten“.*

Hejdánek: Ta tím nemusí být řečeno, nebo ta fenomenologická redukce nemusí znamenat, cituji: *Ausschluss des reell Transzendenten*, vyloučení reálně transcendentního.

Jiný hlas: *Sondern Ausschluss des Transzendenten überhaupt als einer hinzunehmenden Existenz.*

Hejdánek: Nýbrž vyloučení transcendentního jako takového, *überhaupt*, jako existenci, kterou bychom museli přijat.

Jiný hlas: *Das heißt, alles dessen, was nicht evidente Gegebenheit ist im echten Sinne.*

Hejdánek: Tedy všeho toho, co není evidentní danost v tom vlastním smyslu slova.

Jiný hlas: *Durch diesen neuen Immanenzbegriff wird mit anderen Worten eine Ausbreitung der phänomenologischen Sphäre möglich.*

Hejdánek: A tímto novým pojmem *immanence* je také umožněno rozšíření té fenomenologické sféry.

Jiný hlas: *Diese beschränkt sich nicht mehr auf das reell Immanente.*

Hejdánek: Neomezuje se pouze na reálně *immanentní*.

Jiný hlas: *Die Reduktion darauf bildet erst der phänomenologischen Betrachtung erste Stufe.*

Hejdánek: Redukce na to tvoří první stupeň fenomenologického uvažování.

Jiný hlas: *Wie, das ist auch wieder ein Zitat aus dieser Schrift, nicht, der phänomenologischen Betrachtung erste Stufe. Dieser ersten Stufe lässt Husserl in unserem Text noch zwei andere Stufen folgen.*

Hejdánek: A po tomto prvním stupni následují u Husserla v tomto textu ještě dva další.

Jiný hlas: *Wir wissen jetzt, welche Stufen das sind, das ist also die Stufe, auf der Husserl die Evidenz oder die absolute Gegebenheit von Allgemeinem behauptet, das ist die zweite Stufe.*

Hejdánek: Tím druhým stupněm je *evidence* nebo absolutní danost obecného.

Jiný hlas: *Und die dritte Stufe besteht darin, dass Husserl auch für das Gegenständliche Evidenz in Anspruch nimmt.*

Hejdánek: A tím třetím stupněm je *evidence*, která zahrnuje i to předmětné.

Jiný hlas: *Wir werden das heute Abend im zweiten Teil des Abends lesen. In der fünften Vorlesung stehen wir sozusagen vor der Geburt des Begriffs von Noema.*

Hejdánek: To budeme číst ve druhé části našeho večera. V páté přednášce stojíme vlastně před zrozením dalšího pojmu *noema*.

Jiný hlas: *Also Noema ist das Gegenständliche als liegend in innerhalb der phänomenologischen Sphäre.*

Hejdánek: *Noema*, to je to předmětné, které leží uvnitř fenomenologické sféry.

Jiný hlas: *Das werde ich nun noch ein bisschen näher, diese zwei folgenden Stufen der phänomenologischen Betrachtung werde ich jetzt noch etwas näher ausarbeiten.*

Hejdánek: Tyto dva další stupně fenomenologického uvažování teď ještě více rozpracuji.

Jiný hlas: *Nicht nur die Wahrnehmungen, Imaginationen, Urteile, kurz cogitationes von Einzelnem.*

Hejdánek: Nejen vjemy, imaginace, soudy, v krátkosti *cogitationes* jednotlivého.

Jiný hlas: *Diese sind nicht nur diese sind absolut gegeben, sondern auch cogitationes von Allgemeinem.*

Hejdánek: Nejen tyto jsou absolutně dané, ale i *cogitationes* obecného.

Jiný hlas: *Husserl beruft sich hier auf die clara et distincta perceptio von Descartes.*

Hejdánek: Tady se Husserl odvolává na *clara et distincta perceptio* u Descarta.

Jiný hlas: *Hält man sich im reinen Schauen, so wie Husserl sagt, so ist nicht zu leugnen, dass auch Wesen absolut gegeben sein können.*

Hejdánek: Zůstáváme-li u čistého nazírání, pak je bez pochyby, že i to obecné může být absolutně dané.

Jiný hlas: *Und Husserls Argument dabei ist unter anderem diese, dieses, dass er sich fragt, wie sonst der allgemeine Satz möglich wäre, dieser Satz: „Die Gegebenheit eines reduzierten Phänomens überhaupt ist eine absolute und zweifellose.“*

Hejdánek: A Husserlovým argumentem je to, že se ptá, jak by byla jinak možná ta obecná věta, že danost redukovaného fenoménu je absolutní a bezpochybná.

Jiný hlas: *Ich werde ein bisschen darüber erläutern. Das ist also ein allgemeiner Satz.*

Hejdánek: To si vysvětlíme. To je obecná věta.

Jiný hlas: Wenn wir in der *phänomenologischen Sphäre* nur mit Einzelheiten zu tun hätten,

Hejdánek: kdybychom měli co činit ve fenomenologické sféře pouze s jednotlivostmi,

Jiný hlas: so wäre dieser allgemeine Satz nicht möglich.

Hejdánek: nebyla by možná tato obecná věta.

Jiný hlas: So könnte man also von diesen einzelnen Phänomenen nicht einmal feststellen, dass sie absolut gegeben sind.

Hejdánek: Pak by totiž nebylo možno ani konstatovat, že tyto jednotlivé fenomény jsou absolutně dány.

Jiný hlas: Darum muss man einfach wenigstens diesen allgemeinen Satz als zur *phänomenologischen Sphäre* gehörig hinnehmen.

Hejdánek: Pak musíme přinejmenším tuto větu uznat a učinit ji platnou v rámci fenomenologické sféry.

Jiný hlas: Wenn wir Zeit haben – und wir haben ja – dann mache ich hier einen kleinen Exkurs und weise auf eine ähnliche Schwierigkeit hin, die sich in dem frühen logischen Empirismus ergeben hat.

Hejdánek: Budeme-li mít čas, udělám tady krátký exkurs a upozorním na podobnou těžkost, která se objevila v raném logickém empirismu.

Jiný hlas: Der logische Empirismus wollte sich auch streng auf einzelne Wahrnehmungen beschränken.

Hejdánek: Logický empirismus se chtěl přísně držet pouze jednotlivých vjemů.

Jiný hlas: Und diese einzelnen Wahrnehmungen sollten in sogenannte *Protokollsätze* formuliert werden.

Hejdánek: A tyto jednotlivé vjemy měly být vlastně formulovány v takzvaných protokolárních větách.

Jiný hlas: Diese *Protokollsätze* hatten oder sollten diese Form haben: Forscher X hat zu Zeitpunkt T Wahrnehmung Y gemacht.

Hejdánek: Měly by mít tuto formu, protokolární věty: Badatel X v čase T učinil, měl vjem Y.

Jiný hlas: Und auf diese Weise sollte jegliche Allgemeinheit beiseitegelassen werden.

Hejdánek: A tímto způsobem měla být vlastně opominuta jakákoliv obecnost.

Jiný hlas: Denn mit der Allgemeinheit konnte ja auch der Irrtum einschleichen.

Hejdánek: Neboť s tou obecností by se mohl vplížit do toho zkoumání omyl.

Jiný hlas: Aber auf diese Weise war auch sogar der Satz unmöglich, dass man auf diese Weise zuverlässige Erkenntnisse erwerben solle.

Hejdánek: Ale přece na základě toho způsobu byla nemožná i dokonce ta věta, že by se tímto způsobem mohlo získat spolehlivé poznání.

Jiný hlas: Denn das ist ja ein allgemeiner Satz. Der, mit anderen Worten, der Satz: „Man soll *Protokollsätze* machen“ war selbst verpönt.

Hejdánek: Neboť to je přece obecná věta. Ta věta: „Je třeba vlastně klást nebo tvořit pouze protokolární věty“ byla tím vlastně [nesrozumitelné] likvidována.

Jiný hlas: Nun, da hat man ein ähnliches Problem. Und Husserl hat also dieses Problem so gelöst, že se s Berufung auf die *clara et distincta perceptio* von Descartes gesagt hat: Dieser allgemeine Satz ist mir ebenso unzweifelhaft gegeben wie die einzelnen Perzeptionen.

Hejdánek: A tu máme tedy podobnou vlastně otázku. A Husserl vyřešil ten problém tak, že se vlastně odvolal na tu Descartesovu podmínku, že mají být ty jasné a zřetelné vjemy, a že to je vlastně obecná věta, která přece platí, a tudíž i o ní je možno prohlásit, že je absolutně platná, evidentní a daná.

Jiný hlas: Also auch *Wesensaussagen* von allgemeiner Art, obwohl sie nicht reell immanent, sondern reell transzendent sind.

Hejdánek: Ačkoliv jsou tyto obecné...

Jiný hlas: *Wesensaussagen*, ja?

Hejdánek: podstatné výpovědi, výpovědi o podstatě, nejsou reálně imanentní, ale reálně transcendentní.

Jiný hlas: Aber nichtsdestoweniger sind sie unbezweifelbar gegeben.

Hejdánek: Přesto jsou však v té své danosti nezpochybnitelné.

Jiný hlas: Die Weise, in der sie zur Gegebenheit kommen, vollzieht sich in der *Wesensschau*.

Hejdánek: A způsob, jak vlastně nabývají té danosti, je dán tím, že existuje možnost zření podstat.

Jiný hlas: *Wesensschau* oder wie Husserl in den *Logischen Untersuchungen* auch sagte: *ideierende Abstraktion*.

Hejdánek: Tedy nazírání podstaty, anebo definice, ideální abstrakce, jak to říká v *Logických zkoumáních*.

Jiný hlas: Mit der These der Gegebenheit oder Immanenz der Wesen hat Husserl eine empfindliche Lücke in den *Logischen Untersuchungen* ausgefüllt.

Hejdánek: A tou tezí o té evidenci nebo absolutní danosti tím vlastně zaplnil mezeru, která byla ještě v *Logických zkoumáních*.

Jiný hlas: Gegeben war dort nur der das Allgemeine intendierende Akt, nicht aber dieses Allgemeine selbst.

Hejdánek: Dán v *Logických zkoumáních* byl absolutně jen ten *intendující akt*, ne to intendované, ne to obecné.

Jiný hlas: Zitat aus den *Logischen Untersuchungen*: „Für die phänomenologische Betrachtung ist die Gegenständlichkeit selbst nichts, gleichgültig ob sie real oder ideal ist.“

Hejdánek: Citát z *Logických zkoumáních*: „Pro fenomenologické uvažování, ať už je předmětnost ideální nebo reálná, nic neznamena.“

Jiný hlas: Und auf dieses Letzte kommt natürlich an, das Gleichgültig, ob die Gegenständlichkeit ideal ist. Denn damit sind also auch ideale Gegenstände, Wesensallgemeinheiten und so ausgeschlossen.

Hejdánek: A tím vlastně tou zmínkou o té ideální předmětnosti jsou vyřazeny právě ty obecné.

Jiný hlas: Also war in den *Logischen Untersuchungen* eigentlich die Phänomenologie selbst unmöglich. Unmöglich als Wissenschaft von den Bewusstseinerlebnissen, die über diese Bewusstseinerlebnisse allgemeine Sätze aufstellt.

Hejdánek: A tak vlastně na půdě *Logických zkoumáních* byla fenomenologie nemožná, totiž jako věda o prožitcích vědomí, která by o těchto prožitcích vědomí vynášela obecné soudy.

Jiný hlas: In den *Logischen Untersuchungen* gab es nur die singulären Akte, nur dies da.

Hejdánek: V těch *Logických zkoumáních* byly jenom singulární akty, toto zde.

Jiný hlas: Nun hat Husserl in den *Logischen Untersuchungen*, die ich dann in dem folgenden Kapitel meines Buches ausgeführt habe, *implicite* die Phänomenologie auch schon als eine Wesenswissenschaft verstanden und angewendet.

Hejdánek: Ukázal jsem v těch předchozích kapitolách své knihy, že samozřejmě *implicite* už na půdě *Logických zkoumáních* chápe Husserl fenomenologii jako vědu o obecně.

Jiný hlas: Aber das bildet von einem reell phänomenologischen Standpunkt eigentlich eine Inkonzistenz.

Hejdánek: Ale to je vlastně z té pozice taková nedůslednost, z pozice reálné fenomenologie, jako

fenomenologie, která se opírá o reálnou imanenci.

Jiný hlas: Erst in den *Ideen zu einer reinen Phänomenologie* – also dieser Schrift – kann Husserl mit gutem Recht von der Phänomenologie sagen, ich zitiere, dass sie Wesensanalyse, Wesensforschung im Rahmen reinschauender Betrachtung ist.

Hejdánek: Teprve v tomto spise *Ideen* může Husserl s plným právem říci o fenomenologii, já cituji, že je analýzou a zkoumáním podstat v rámci čistého nazírání.

Jiný hlas: Geht die phänomenologische Deskription der reduzierten Erlebnisse in dieser eidetischen wesensmäßigen Weise vonstatten, so scheint es sich um eine, wenn auch schwierige, so doch klare Sache zu handeln.

Hejdánek: Jestliže tedy ta fenomenologická deskripce probíhá na této eidetické bázi, pak se zdá, že pojednává o sice komplikované, ale jasné věci.

Jiný hlas: Auf dem ersten Blick gilt der Grundsatz: Die Erkenntniserlebnisse haben eine *Intentio*.

Hejdánek: Platí zásada, že ty prožitkové akty mají intenci.

Jiný hlas: Sie meinen etwas, sie beziehen sich in der oder jener Art auf eine Gegenständlichkeit.

Hejdánek: Něco míní, ať už tím či oním způsobem se vztahují k předmětnosti.

Jiný hlas: Dass sie sich auf eine Gegenständlichkeit beziehen, gehört ihnen zu, wenn auch die Gegenständlichkeit selbst ihnen nicht zugehört.

Hejdánek: To jim patří, že se vztahují na nějakou předmětnost, i když předmětnost sama jim nepatří. To Husserl na straně 55, včera jsme to četli.

Jiný hlas: Macht man aber auch hier mit dem phänomenologischen Erfordernis, rein dem schauenden Auge das Wort zu lassen, ernst, so sieht man sich hier vor die Notwendigkeit einer zweiten Ausbreitung der phänomenologischen Sphäre.

Hejdánek: Jestliže bereme vážně ten fenomenologický požadavek čistého nazírání, pak stojíme před nutností rozšíření té druhé oblasti.

Jiný hlas: Also die erste Ausbreitung war die mit den Wesensallgemeinheiten und jetzt kommen wir auf die zweite Ausbreitung.

Hejdánek: To první rozšíření vlastně bylo to zařazení těch obecností do toho absolutně platného, teď stojíme před tím druhým. Budu tedy mluvit o tom, co budeme ještě číst v druhé části večera, teď to jenom předřeknu. Moje podání bude následující.

Jiný hlas: Beschränkt man sich streng auf die reinen Phänomene als die absoluten Gegebenheiten, so stellt sich heraus, dass sich inmitten dieser reinen Gegebenheiten, also auch nach phänomenologischer Reduktion, wie Husserl sagt, Erscheinung und Erscheinendes sich gegenübersetzen.

Hejdánek: Jestliže se omezíme na ty čisté fenomeny jako absolutní danosti, pak se ukáže, že uprostřed těchto čistých daností, to jest po fenomenologické redukci, jak říká Husserl, se kladou proti sobě jev a to, co se jeví.

Jiný hlas: Wir haben es nicht nur mit intentionaler Beziehung, in der ein Gegenstand erscheint, zu tun, sondern in gewisser Weise unverkennbar auch mit diesem Gegenstand selbst.

Hejdánek: Nemáme co činit jen s intenzionálním vztahem, v němž se jev jeví, nýbrž jistým způsobem naprosto zřejmě s tím předmětem popřípadě nepopíratelně.

Jiný hlas: *Unverkennbar, unleugbar*.

Hejdánek: Nepopíratelně, nepochybně.

Jiný hlas: Wir haben es nicht nur mit intentionaler Beziehung auf Gegenstände, sondern auch mit diesen Gegenständen selbst in gewisser Weise zu tun.

Hele, to slovo *unverkennbar*, žes to řekl teď, teď to řekl. Ale předtím jsi řekl *unverkennbar*, tak to je nepochybně, nepopíratelně a tak, ne „v jistém smyslu“.

Hejdánek: Ale on řekl obojí. On to řekl opravdu obojí. Jistěže nepopíratelně, to je důležité. Já nevím, proč se bráníš. Já jsem řekl „v jistém smyslu“ a pak jsem řekl „nepopíratelně“.

Jiný hlas: Neřekl jsi to, to jsi vynechal právě. Tam to skončilo. Rozhodně to má jinej význam. To slovo „v

jistém smyslu“, to je takové „jako-jako“ nějak. Proto když je tam taková jistá jakoby tolerance, tak si každé domyslí nějak. A když je tam vedle toho ještě tohleto, tak to pak znamená „v jistém smyslu“, to je něco v ne-v-nějakém smyslu. Jenomže česky to má dva významy. A když to vynecháš, tak to uvádíš do toho, že je to blbost. Ale nevím, proč se tak strašně zatínáš do toho, žes to řekl, žes to neřekl. Hast du in den ersten Satz, als du das zum ersten Mal formuliert hattest, hast du auch das Wort *unverkennbar* gesagt? Diesmal hast du bei der Wiederholung hast dieses Wort weggelassen. Ja. Und er macht darauf aufmerksam, dass das Wort *unverkennbar* wichtig ist. Also auch *unverkennbare* Weise. So hat er es verstanden.

Hejdánek: Já jsem to četl, možná bych neměl číst, možná bych měl mluvit spatra. No dobrá, přečtu to ještě jednou. Nemáme co činit jenom s intenzionálním vztahem, nýbrž jistým způsobem nepopíratelně i s předmětem.

Jiný hlas: Tak to pak znamená v jistém smyslu. To je něco v, ne v nějakém realistickém smyslu, ale v jistém. Jenomže česky to má dva významy. A když tam vynecháš tamto, tak uvádíš do toho, že je to blbost. No, ale nevím, proč se tak strašně zatínáš do toho, žes to řekl, kdyžs to neřekl.

Und ich werde es in eigenen Worten noch mal sagen. Also wir waren dabei, dass wir das Sich-entgegengetreten von Erscheinen und Erscheinendem konstatierten. Und was Husserl uns sagen will, oder wenigstens was ich sagen will, wenn ich Husserl interpretiere, ist, dass man es Husserl zufolge nicht nur mit dem Erscheinen, das sich auf ein Erscheinendes bezieht, zu tun hat, sondern unleugbar auch mit dem, was erscheint, also mit diesem Erscheinenden selbst. Das Erscheinende ist also der Gegenstand, das Erscheinen ist sozusagen der Akt, nicht? Und man hat es nicht nur mit Akte zu tun, die sich auf einen Gegenstand beziehen, sondern auch mit diesem Gegenstand selbst. Unleugbar.

Hejdánek: V podstatě toho, co jsem říkal, že máme co činit, a to je to rozšíření druhé, které spočívá v tom, že nejenom s akty jevení, nýbrž i s tím, co se jeví, s předmětem.

Jiný hlas: Nun das ist im Vergleich zu den Logischen Untersuchungen ein ganz großer Schritt, den Husserl hier vollzieht. To je v porovnání s Logickými zkoumánými obrovský krok, který Husserl dělá. Husserl beschränkte sich anfänglich auf das immanent Gegebene, auf das, was im Bewusstsein ist. Husserl se omezoval zpočátku na to, co je dáno ve vědomí, imanentně, und er meinte, dass nur das als Ausgangspunkt, als Grundlage für eine strenge Wissenschaft dienen kann. a domníval se, že to může sloužit jako základ pro přísnou vědu. Und jetzt sieht er ein, dass dieser Immanenzbegriff nicht stimmt, A teď si uvědomuje, že tento imanentní pojem neodpovídá skutečnosti, dass er eine räumliche Auffassung des Bewusstseins voraussetzt, že předpokládá prostorové pojetí vědomí, als ob das Bewusstsein eine Schachtel wäre, ein Receptaculum, wie er auch sonst sagt. jako kdyby vědomí bylo jako krabička nebo krabice nebo receptaculum – schránka. Das ist eine Auffassung des Bewusstseins, die nicht stimmt. To je pojetí vědomí, které nesedí. Da muss dieser Immanenzbegriff umgewandelt werden. Proto musí být tento pojem imanence proměněn. Die Umwandlung besteht darin, dass er anstatt einer reellen Immanenz eine intentionale Immanenz nimmt. Ta přeměna spočívá v tom, že namísto reálné imanence nastupuje imanence intencionální. Und in der Sphäre dieser intentionalen Immanenz gehören nun nicht nur die Akte, sondern auch die Gegenstände. A do sféry této intencionální imanence patří už nejenom akty, nýbrž i předměty. Also nicht nur das Erscheinen, sondern auch das Erscheinende. Tedy nejenom jevení, nýbrž i to, co se jeví. Und das ist die phänomenologische Betrachtung dritter Stufe sozusagen. A to je takřikajíc třetí stupeň fenomenologického pojetí. Jetzt werden auch die Gegenstände als voll auf gegeben, als evident gesetzt. Ted' jsou vlastně plně dány a jako evidentní kladeny i předměty. Sie können in der phänomenologischen Betrachtung auch ihre Rolle mitspielen. Mohou sehrát svou roli i ve fenomenologickém zkoumání. Nunmehr, das werden wir auch in diesem Text angedeutet finden, den wir bald lesen werden. To najdeme naznačeno i v textu, který budeme záhy číst. Nunmehr ist die phänomenologische Analyse eine sozusagen zweispurige. Nyní je tedy fenomenologická analýza takřikajíc dvoustopá. Man kann entweder die Akte analysieren, Můžeme analyzovat buďto akty, das ist die noetische Phänomenologie, to je noetická fenomenologie, oder man kann die Gegenstände analysieren,

nebo můžeme analyzovat předměty, *das ist die noematische Phänomenologie*. to je noematická fenomenologie. *Und diese beiden Spuren der Phänomenologie stehen in strenger Korrelation*. A obě tyto stopy fenomenologie jsou v přísné korelaci. *Das ist die sogenannte noetisch-noematische Korrelation*. To je takzvaná noeticko-noematická korelace. *Jetzt mal sehen, ob ich das... Ich glaube, ich habe alles gesagt, was ich jetzt zu sagen hätte. Vielleicht noch... Willst du pausieren? Pause machen? Ted' se podívám, jestli...* Myslím, že jsem řekl všechno, co jsem ted' chtěl uvést. Možná ještě... Chceš pauzu? Uděláme pauzu? *Ja, ich glaube, wir sollten jetzt mal Pause machen. Ich hatte noch eine kurze Schlussbetrachtung, aber die lasse ich dann weg.* Jo, myslím, že bychom ted' měli udělat pauzu. Měl jsem ještě krátkou závěrečnou úvahu, ale tu nechám být. *Gut. Ja, dann pausieren wir hier. Nun der zweite Teil des Abends wird dann also in einer Lektüre eines Teils der fünften Vorlesung stehen. Wir fangen... wir hatten verabredet anzufangen auf Seite 71 in meiner Ausgabe.* Dobře. Tak tady uděláme pauzu. Druhá část večera bude tedy spočívat v četbě části páté přednášky. Domluvili jsme se, že začneme na sedmdesáté první stránce v mém vydání. Jednasedmdesát v německém vydání, takže v českém si... To můžeš říkat jenom, jo.

Hejdánek: Dvaasedmdesátá stránka v obou, já vím.

Jiný hlas: *Es wird aber diejenigen, die die Lektüre vorbereitet haben, aufgefallen sein, dass gleich vor diesem Stück eine sehr nützliche Zusammenfassung steht. Darauf möchte ich noch mal kurz hinweisen und besonders den Begriff hervorheben, den wir in Zeile 9 finden, den Begriff des Konstituierens. Vielleicht kann ich am besten zuerst noch mal ein bisschen etwas über diesen Begriff ausführen. Konstituieren, Konstitution besagt nicht Kreation oder Schaffung durch das Bewusstsein. Die Gegenstände werden nicht vom Bewusstsein gemacht. Husserl ist in dem Sinne nicht...* Těm, kteří se na četbu připravovali, pravděpodobně neuniklo, že těsně před tímto oddílem je velmi užitečné shrnutí. Chtěl bych na to ještě krátce poukázat a vyzdvihnout v něm pojem z devátého řádku, totiž pojem *konstituování*. Možná by bylo nejlepší nejdříve o tomto pojmu ještě trochu promluvit. *Konstituování, konstituace* nevypovídá o *kreaci* nebo tvoření skrze vědomí. Předměty nejsou vědomím činěny, tvořeny vědomím. Husserl v tom smyslu není...

Hejdánek: iluzionistou. To jde také z textu najevo.

Jiný hlas: *Die Gegenstände konstituieren sich...*

Hejdánek: Předměty se *konstituují*, jak vyplývá z textu.

Jiný hlas: *Husserl gebraucht den Terminus konstituieren, um sich von einer Auffassung, seiner eigenen früheren Auffassung abzugrenzen...*

Hejdánek: Husserl používá ten termín *konstituování*, aby se odlišil nebo vymezil vůči svému vlastnímu původnímu pojetí...

Jiný hlas: *...der zufolge die Gegenstände einfach da sind.*

Hejdánek: ...podle něhož předměty tu prostě jsou.

Jiný hlas: *...dass sie einfach im Bewusstsein so wie in einer Schachtel sind.*

Hejdánek: Že jsou ve vědomí tak jako v nějaké krabici nebo v pouzdře.

Jiný hlas: *Zeile 11 steht das, nicht?*

Hejdánek: V řádce jedenáct.

Jiný hlas: *Das ist nicht so... die Gegenstände stellen sich dar, so wie er sagt.*

Hejdánek: To tak není. Předměty se představují, jak on říká...

Jiný hlas: *In Erscheinungen, so wie er sagt.*

Hejdánek: V jevech, jak on praví.

Jiný hlas: *Sich darstellen, ja, das ist ein ungeheuer schwerer Ausdruck zu übersetzen. Wir kennen in unserer Sprache kein Äquivalent dafür. Und gleich gibt's auch im Tschechischen kein Äquivalent. Und auch im Deutschen hat es... entweder ist es transitiv oder intransitiv. Ja, man kann im Deutschen mit diesem sich sehr viel mehr machen als wir im Holländischen. Also diese mediale Form sich darstellen, die haben wir im Holländischen eigentlich nicht.*

Hejdánek: Nemáme vlastně ekvivalent německého *sich darstellen*. S tím *sich* v němčině se samozřejmě toho dá udělat víc. No a pak v holandštině...

Jiný hlas: *Also wir im Holländischen haben zwei Schwierigkeiten. Erstens mit dieser medialen Form des sich darstellen und dann zweitens, und das ist eine viel größere Schwierigkeit...*

--- (1988-01-11 Hendrik Adriaanse – Husserl (8) [12VA11 – Hejdánek]_Kaz a_cleaned.flac) ---

Jiný hlas: Ein, ein Schauspieler stellt einen Charakter dar.

Hejdánek: Herec například zosobňuje, předvádí charakter.

Jiný hlas: Und da hat man der ganze Trick sozusagen dieses Wortes...

Hejdánek: V tom slově je celý trik toho slova.

Jiný hlas: Der Schauspieler ist zugleich und ist zugleich nicht der, den er darstellt.

Hejdánek: Herec je a zároveň není tím, koho předvádí a představuje.

Jiný hlas: Und daraus kann man sich vergegenwärtigen, wie doppelsinnig eigentlich dieses Wort darstellen...

Hejdánek: Z toho si lze ozřejmit dvojí smysl toho slova.

Jiný hlas: Ich mache mir die Bedeutung des Begriffs *Konstitution* am liebsten so klar, dass ich es durch den Ausdruck *vorstellig werden*, zur *Vorstellung* kommen ersetze.

Hejdánek: Já si ujasňuji smysl slova *konstituování*, *konstituce* tím, že, jinak řečeno, *vorstellig machen*, *vorstellig werden*. Konstituovat znamená být jako *vorstellig werden*.

Jiný hlas: No, to je v češtině... [nesrozumitelné].

Hejdánek: No jo, jenomže *vorstellig* je úplně něco jiného. *Vorstellig* znamená...

Jiný hlas: Meinst du also, was wird zu... ich werde ein Beispiel geben. Sich präsentieren, ja, ja, so etwas ist es auch. Ich werde versuchen ein Beispiel zu geben. Und ich nehme das wieder aus der Wahrnehmung.

Hejdánek: Uvedu příklad, a to bez vnímání, k němu.

Jiný hlas: Ja, ist ein gutes Beispiel. Man legt eine fotografische Platte in das Wasser, damit sie entwickelt wird.

Hejdánek: Vložíme fotografickou desku do vývojky.

Jiný hlas: Da allmählich wird in dem Wasser das Bild sichtbar. Allmählich konstituiert sich das Lichtbild. Es wird... es kommt etwas zur Vorstellung allmählich. Man sieht etwas erscheinen sozusagen.

Hejdánek: Postupně se ten obraz v té vývojce objevuje. Postupně se konstituuje ten obraz. Něco se vyjevuje, co se činí představitelným.

Jiný hlas: Nun, so etwas muss Husserl sich denken bei dem Wort *konstituieren*. Und das Beispiel ist deswegen auch schön, weil Husserl von dem Fluss des Bewusstseins redet. In dem Wasser dieses Flusses wird, wie etwa in dem Wasser des Photographen, wird allmählich etwas kommt etwas zum Bewusstsein.

Hejdánek: Něco podobného si musel Husserl myslet, když mluvil o konstituování. Ten příklad je jasný, že mluví Husserl také o toku nebo řece vědomí. Podobně jako ve vývojce, kde se ten obraz vyvíjí, tak i v toku nebo proudu vědomí se postupně vyjevuje ten obraz.

Jiný hlas: Nun, das etwa ist *Konstitution*. Und aus diesem Beispiel geht auch hervor, dass das Bewusstsein seinen Gegenstand nicht macht. Der Gegenstand erscheint vor dem Bewusstsein sozusagen.

Hejdánek: Toto je asi ta *konstituce*. Z toho příkladu také vysvítá, že vědomí nedělá ten předmět. Předmět se vyjevuje před vědomím.

Jiný hlas: Nun, so viel über diesen sehr schwierigen und fundamentalen Begriff der *Konstitution*, über den sogar eine ganze Monographie von 250 Seiten geschrieben worden ist von einem gewissen Herrn Sokolowski, einem Amerikaner, *The Concept of Constitution in Husserl*.

Hejdánek: Tolik o tomto velmi nesnadném a komplikovaném pojmu, o kterém dokonce byla napsána dvoustupadesátistránková monografie Američanem Sokolowskim, *The Concept of Constitution in Husserl*.

Jiný hlas: Nun, zum zweiten Absatz auf Seite 71. Da tut Husserl dar, dass diese Konstitution, die also auf jeden Fall besagt, dass der Gegenstand nicht einfach da ist, sondern sich allmählich darstellt, dass diese

Konstitution sich auch auf sehr verschiedenartige Weise ereignet.

Hejdánek: A teď k druhému odstavci na stránce sedmdesát jedna. Tam tedy víme, že předmět tu není prostě dán, nýbrž že se konstituuje, a tato konstituce samotná se také v nejrůznějších stupních a formách děje.

Jiný hlas: Und je nach den Konstitutionsweisen ergeben sich auch verschiedenartige Gegenstände.

Darauf deutet Husserl im zweiten Absatz kurz hin, und er nennt vier Gegenstandsarten.

Hejdánek: Podle různých způsobů tohoto konstituování jsou tu také různé předměty. Na to poukazuje Husserl krátce v tomto odstavci a jmenuje čtyři druhy předmětů.

Jiný hlas: Einmal das *Zeitobjekt*. Ich werde gleich etwas mehr davon sagen. Dann das Allgemeine.

Drittens den Anschauungsinhalt als solchen, die sogenannte *singuläre Essenz*. Und viertens die sogenannten kategorialen Gegenstände.

Hejdánek: Zprvč *Zeitobjekt*, časový objekt. Ještě o tom řekne něco víc. Potom obecné. Potom obsah nazírání jako takový, neboli *singulární esence*. A začtvrté kategoriální předměty.

Jiný hlas: Nun, zuerst zu den Zeitobjekten, darüber sagt Husserl nur eigentlich sehr Weniges hier. Als Beispiel könnte man nehmen eine Melodie.

Hejdánek: K časovému předmětu říká Husserl velice málo. Jako příklad, melodie.

Jiný hlas: Eine Melodie ist eine Sache, ein Gegenstand, die nur existieren kann dank dessen, dass man frühere Töne, also frühere Elemente dieser Melodie auf spätere beziehen und sie in einem Zusammenhang zugleich hören kann.

Hejdánek: Melodie jako předmět vzniká jen tak, že ty původně zaznělé tóny uvedeme v souvislost s těmi, které zazněly později a máme v mysli, v patrnosti tuto souvislost všech těch tónů dřívějších, pozdějších a to říct...

Jiný hlas: *Eine Melodie setzt also ein Nacheinander von Tönen voraus.*

Hejdánek: Melodie předpokládá postup tónů, následování jednoho tónu za druhým. To je časový předmět.

Jiný hlas: *Und wie konstituiert sich nun so ein Zeitobjekt?*

Hejdánek: A jak se konstituuje takový časový objekt?

Jiný hlas: *Husserls Gedanke ist, dass die Möglichkeit dazu darin liegt, dass wir nicht nur eine gegenwärtige Wahrnehmung machen können.*

Hejdánek: Husserlova myšlenka je v tom, že nemůžeme učinit pouze jednotlivý vjem tónu.

Jiný hlas: *Also die Wahrnehmung ist nicht auf den augenblicklichen Jetzt beschränkt.*

Hejdánek: Ten vjem není omezen na ten okamžitý, na to okamžité teď toho tónu.

Jiný hlas: *Sondern das Jetzt umfasst mehr als den Augenblick des Nu, des Jetzt.*

Hejdánek: Nýbrž i tak, že to „nyní“ je širší, rozsáhlejší než to okamžité „ted“.

Jiný hlas: *Es findet ein Nachklang des Nu im jeweils folgenden Augenblick statt.*

Hejdánek: Dochází k takovému doznívání toho „ted“ v těch následujících v rámci toho „nyní“.

Jiný hlas: *Diesen Nachklang nennt Husserl Retention.*

Hejdánek: A toto doznívání nazývá Husserl *retencí*.

Jiný hlas: *Und das ist, soweit ich weiß, ein Terminus, der auch wieder dem Beispiel des Tones entnommen ist. Wenn ein Ton klingt nicht nur an, sondern klingt auch nach. Wird nicht dabei auch an die sogenannten Aliquotöne gedacht? Nein, das ist was anderes. Das ist eine andere Frage. Das heißt, er redet nicht davon, nein. Dass jeder Ton, den wir hören, mit sich auch die anderen Töne... In demselben Augenblick? Nein, das ist nicht in demselben Augenblick, kann er natürlich hören, Aliquotöne, aber das ist... Du kannst diese ganze Reihe zerlegen, auch zeitlich. Auch zeitlich. Das heißt, ich kann sie zerlegen, aber er ist nicht zerlegt. Zerlegbar. Nein, zerlegbar, zuzugeben, aber er ist zusammen, diese alle Töne sind zusammen. Die klingen aufeinander, auf einmal. Das sind die Aliquot. Sonst sind sie nicht Aliquot, sondern es sind verschiedene Töne. Verschieden sind sie ganz gewiss. Zum Beispiel mit C ist auch E, G und auch H sogar verbunden, ja. Aber eben nach, in dem Nacheinander, nicht auf einmal. Der Ton auf einmal,*

ja. Frage deinen Sohn.

Es ist etwas heikel vielleicht, das Beispiel einer Melodie zu wählen, obwohl das für mich das deutlichste Beispiel eines Zeitobjektes ist.

Hejdánek: S tou melodií je to samozřejmě dobrým příkladem toho časového objektu, ale je to poněkud zadrhnuté nebo takové...

Jiný hlas: *Husserl nimmt selber als Beispiel immer den einzelnen Ton.*

Hejdánek: Husserl sám jako příklad uvádí jednotlivý tón.

Jiný hlas: *Und da hat man also diese Schwierigkeit, auf die du hindeutest, glaube ich, nicht.*

Hejdánek: A pak tuto potíž, na kterou jsi ukázal, myslím, že tady není.

Jiný hlas: *Es klingt einfach ein Ton.*

Hejdánek: Zní prostě jeden tón.

Jiný hlas: *Und dieses Klingen des Tons hat eine gewisse Dauer. Tondauer.*

Hejdánek: A toto znění toho tónu nějakou dobu trvá, čili má svou dobu trvání.

Jiný hlas: *Und in jeder Phase dieser Tondauer...*

Hejdánek: A v každé fázi tohoto trvání...

Jiný hlas: *...kann man die vorhergehenden Phasen sozusagen festhalten, retinieren.*

Hejdánek: ...je možno ty předcházející fáze toho zaznívání podržet. Retinovat, ano.

Jiný hlas: *So kann man das Wort Retention auslegen.*

Hejdánek: Tak je možno vyložit to slovo *retence*.

Jiný hlas: *Das muss man dann also nicht auf die objektive reale Tatsache des Tons als Teil einer realen Welt beziehen, sondern auf die Tonempfindung natürlich. Denn Husserl betreibt ja Phänomenologie.*

Hejdánek: To se nesmí brát tedy jako objektivní povahy, nýbrž *fenomenologické* povahy. Tak teď jde o ten, o to zaznívání, znění a *retenci* toho tónu v rámci *fenomenologické* analýzy, nikoliv jako součást tedy světa, tón jako součást světa, a tudíž také doznívání toho tónu jako součást něčeho objektivního.

Jiný hlas: *Nun, in dem Zeitbewusstsein, nicht in der objektiven Zeit, die wird ausgeschaltet, in dem Zeitbewusstsein gibt es ein Nacheinander der Tonphasen.*

Hejdánek: Ve vědomí času, tedy dochází k tomu fázování toho tónu, té série fází, které jdou za sebou.

Jiný hlas: *Aus diesem Bewusstsein der Tonphasen ergibt sich dann auch alles weitere Zeitdenken.*

Hejdánek: Z tohoto vědomí tónových fází vyplývají i další aspekty toho myšlení v čase, myšlení času.

Jiný hlas: *Man hat dabei als wichtigsten Begriff diesen Begriff, den Husserl hier auch mal nennt, den Begriff der Retention.*

Hejdánek: Tedy vyplývá z toho ten pojem, ten nejdůležitější pojem, který tady uvádí Husserl, *retence*.

Jiný hlas: *Aber dem Begriff der Retention entspricht ein anderer Begriff, den Husserl hier nicht nennt, nämlich der Begriff der Protention.*

Hejdánek: Ale k tomu pojmu *retence* odpovídá ještě i další pojem, který tady není jmenován, pojem *protence*.

Jiný hlas: *Man kann nicht nur eine Tonphase festhalten, die verklungen ist, sondern aufgrund des Gehörten auch sozusagen vorausgreifen auf das, was zu hören sein wird.*

Hejdánek: ...nejenom si podržet tu fázi předcházející znějícího tónu, nýbrž na jejím základě také dopředu předjímat to znění tónu.

Jiný hlas: *Und auch diese Protention ist konstitutiv für so ein Zeitobjekt wie eine Melodie.*

Hejdánek: A i tato *protence* je konstitutivní pro časový objekt, jakým je například melodie.

Jiný hlas: *Könnte ich nicht, hätte ich nicht eine gewisse Erwartung, wie es weitergehen wird, so könnte ich nie eine Melodie als solche hören und schätzen.*

Hejdánek: Kdybych neměl očekávání toho, jak ta melodie bude pokračovat, nemohl bych ani vlastně ji posoudit a slyšet.

Jiný hlas: *Über diese Zeitproblematik hat Husserl einen ganzen Teil seiner Philosophie gewidmet.*

Hejdánek: Té časové problematice věnoval Husserl velkou část své filosofie.

Jiný hlas: *Er deutet das hier nur in einem Satz an. Die Funktion dieses Satzes ist auf eine der möglichen Arten von Gegenständen, die sich konstituieren, hinzudeuten.*

Hejdánek: Tady to naznačuje jen v jedné větě. Funkcí této věty je poukázání na jednu z možných druhů těch objektů, které se konstituují.

Jiný hlas: *Die allgemeinen Gegenstände, darüber haben wir schon hinreichend gesprochen, die übergehe ich hier. Dann die Essenzen, also die dritte Art von Gegenständen. Vielleicht ist es nützlich, wenn ich noch mal ein Beispiel gebe. Also die Wesensaussagen vom Allgemeinen, ein Beispiel dessen wäre etwa jeder Ton besitzt Dauer und Intensität.*

Hejdánek: Obecné předměty, o těch jsme už hovořili, ty přejdeme. Třetí druh předmětů, *esence*. Snad bude užitečné, když uvedu příklad. To jsou vlastně takové výpovědi o podstatě, například jako že každý tón má délku a intenzitu.

Jiný hlas: *Und die generelle Essenz wäre dann zum Beispiel der Ton C oder so was. Ja, die singuläre Essenz. Die singuläre Essenz wäre dann etwa Ton C oder Ton H oder wie man...*

Hejdánek: Generelní *esenci* potom by byl tón C. Singulární *esenci* by byl potom třeba tón C nebo tón H a tak dále.

Jiný hlas: *Wie wir es gestern hörten: die Röte, das Rot, nicht, das ist oder eine gewisse Rotnuance. Das ist eine singuläre Essenz. Gut, und nun die vierte Gruppe von Gegenständen, das sind also die kategorialen Gegenstände.*

Hejdánek: Jako jsme včera slyšeli o té červení nebo určité nuanci červeně. To byla singulární *esence*. A čtvrtá skupina předmětů, to jsou tedy kategoriální předměty.

Jiný hlas: *Diese setzen wie Husserl sagt Zeile 31 Formen des Denkens voraus.*

Hejdánek: Tyto předměty vlastně předpokládají formy myšlení.

Jiný hlas: *Wir haben es also wieder mit einer Unterscheidung zu reden, auf die wir auch gestern hindeuteten, nicht mit Aistheta, sondern mit Noeta zu tun.*

Hejdánek: Máme tedy co činit s rozdílem, o němž jsme včera hovořili, s tím, co se nazývá *noeta*, nikoliv *aisthéta*.

Jiný hlas: *Diese Formen des Denkens nennt Husserl kurzerhand auch in dem Text überall, wo Worte wie 'ist', 'nicht', 'dasselbe', 'anderes', 'eines', 'mehrere' und so weiter auftauchen, da haben wir es mit Denkformen und also auch mit kategorialer Formung von Gegenständen zu tun.*

Hejdánek: O těchto formách myšlení mluví Husserl všude tam, kde se vypovídá jako způsobem „jest“, „není“, „totéž“, „jiné“, „jedno“, „mnohé“. Tak jak to tam máte napsáno.

Jiný hlas: *Mit solcher Art Worte konstruieren wir Sätze, in denen wir Sachverhalte zum Ausdruck bringen.*

Hejdánek: Pomocí těchto slov vlastně konstruujeme věty, v nichž vyjadřujeme stavy věcí, *Sachverhalte*.

Jiný hlas: *Davon haben wir gestern geredet. Das Beispiel war gestern: dieser Baum ist grün.*

Hejdánek: O tom jsme včera hovořili. Příkladem pro tento *Sachverhalt* je věta „tento strom je zelený“. To vystupuje jako subjekt a predikát.

Jiný hlas: *Also man hat hier nicht nur die Wahrnehmung des Baumes, nicht nur die Wahrnehmung des Grünen. Man hat hier sozusagen einen Zusammenhang dieser beiden Wahrnehmungen, die nur durch das Denken zustande gebracht werden kann.*

Hejdánek: Máme tu nejenom vjem stromu a vjem zelené barvy. Máme tu souvislost obojího vjemu. Je tam nějaký problém?

Jiný hlas: *Není tam strach.*

Hejdánek: Ale to je jedno.

Jiný hlas: *Wichtig ist nun, nachdem wir diese drübe Formen von Gegenständlichkeit kurz erläutert haben, uns zu vergegenwärtigen, dass es überall sich handelt um eine Gegebenheit mittels Konstitution.*

Hejdánek: Je třeba si uvědomit poté, co jsme si tady přiblížili ty čtyři druhy, že jsou to všechno předměty... ta danost je pomocí konstituování, konstituce.

Jiný hlas: *Das heißt noch einmal, die Gegenstände, keiner dieser vier Gegenstandsformen sind fix und*

fertig dem Bewusstsein wie in einer Schachtel. Das Wort taucht auch unten auf der Seite wieder auf.

Hejdánek: Nejsou to prostě předměty, které by byly hotové už ve vědomí jako v nějaké té skřínce.

Jiný hlas: Wichtig ist aber zu gleicher Zeit uns zu vergegenwärtigen, dass Husserl zufolge eben diese Konstitution vor einem schauenden Bewusstsein sich ereignet.

Jiný hlas: Důležité je si uvědomit, že u Husserla se tato konstituce uskutečňuje, děje před tím nazírajícím vědomím.

Also Husserl verbindet den Gedanken der Konstitution der Gegenstände mit seinem Anspruch auf Anschaulichkeit, mit seinem Intuitionismus.

Husserl spojuje tady tu konstituci předmětů s tím svým předpokladem nebo nárokem na intuicionismus, svůj intuicionismus, nebo jinak řečeno s tím nárokem na zření.

Und das ergibt ein Problem, auf das Husserl auf die folgenden Seiten eingehen wird und zur Lösung bringt.

To vyvolává problém, který chce řešit a vyřeší na těch následujících stránkách. Strana 72, druhý odstavec.

Da wird eine Konsequenz gezogen aus diesem Gedanken der Konstitution. Diese Konsequenz nämlich, dass eigentlich es keinen Anfang und auch kein Ende dieses Sich-konstituierens gibt.

Tu je vlastně vyvozen důsledek z té myšlenky konstituce. Tento důsledek, totiž že vlastně neexistuje ani začátek ani konec tohoto konstituování.

Husserl stellt sich da die Frage: gibt es da Grenzen dieser Gegenständlichkeit konstituieren?

Husserl si tu klade otázku: existují tu nějaké hranice této konstituce předmětnosti?

Und die Antwort ist natürlich: nein, es gibt keine Grenzen.

Odpověď je ne, neexistují žádné hranice.

Diese Antwort wird Husserl übrigens selber nicht so gerne geben. Wir werden unten auf Seite 73 sehen, dass er da zaudert.

Odpověď, kterou tuto odpověď Husserl nedává zcela rád, raději by se jí vyhnul, jak ukáže strana 73, kde váhá.

Aber hier auf Seite 72 oben ist deutlich, dass es in der Konsequenz seines bisherigen Gedankenganges liegt, dass er die Frage: gibt es da wirkliche Grenzen, verneinen muss.

Ale tady musí odpovědět záporně na tu otázku, zda existují nějaké hranice, chce-li být konsekventní v rámci té své dosavadní řady úvah.

Und dass er den nächsten Satz, die nächste Frage: ist nicht in jedem Vorstellen und Urteilen in gewissem Sinne Eigengegebenheit vollzogen, bejahen muss.

A že naopak musí tu otázku, jestli v každém představování a souzení v jistém smyslu není provedena nebo kladena vlastní danost, zodpovědět kladně.

Ist nicht jede Gegenständlichkeit eine Gegebenheit oder eine evidente Gegebenheit? Er muss dann ja sagen.

Jestliže pak není každá předmětnost také jistou daností, a dokonce evidentní daností, a musí na to odpovědět kladně.

Hier findet der Durchbruch zur korrelativen Analyse statt.

Zde se uskutečňuje průlom ke korelativní analýze.

Und Husserl vollzieht diesen Durchbruch mit Hilfe des Beispiels einer Hauswahrnehmung.

A Husserl provádí tento průlom pomocí příkladu vnímání domu.

Man müsste eigentlich die folgenden Sätze in extenso lesen, denn sie sind fast die wichtigsten des ganzen Buches.

To jsou snad nejdůležitější věty celé knihy a je potřeba je přečíst in extenso.

Ich lese sie denn auch: In der Wahrnehmung eines äußeren Dinges heißt eben das Ding, sagen wir ein vor Augen stehendes Haus wahrgenommen.

Při vnímání vnější věci – ty věty máte i v tom textu před sebou, že? – řekněme dům, který nám stojí před naším zrakem, před našima očima, vnímáme tuto věc.

Dieses Haus ist eine Transzendenz und verfällt der phänomenologischen Reduktion.

Tento dům je transcendencí a propadá fenomenologické redukci.

Steht in euren Text auch „der Existenz nach“? Stehen diese drei Worte drin?

Podle existence, ne? Co do existence. Co tam máte? Co do existence tam musí být. Transcendence existence.

Verliert seine Existenz.

V češtině: propadá jeho existence.

Wieder ins Deutsche zurückübersetzt, ja? Aber Sie haben eine spätere Ausgabe als ich. Lesen Sie mal, was bei Ihnen steht.

Deutsch, ja, Deutsch. Und verfällt der Existenz nach der phänomenologischen Reduktion. Ach so, Sie haben es nicht. Ja, ich hab's auch, aber...

Was die Existenz betrifft.

Co se týče existence.

Ja, aber so was, das ist im Tschechischen. Ja, ja, das ist drin. Nun, diese Hinzufügen „der Existenz nach“ deutet, verrät schon die Verlegenheit, in der Husserl sich hier befindet.

Tento doplněk totiž „svou existencí“ nebo „co do existence“ prozrazuje určité váhání.

Man könnte sich hier fragen: verfällt es nun der phänomenologischen Reduktion oder nicht? Und Husserl scheint hier sagen zu wollen: ja, es verfällt der phänomenologischen Reduktion, aber nur der Existenz nach. Als ob er nicht während des ganzen vorherigen Gedankengangs immer wieder betont hätte, dass der phänomenologischen Reduktion verfallen eben bedeutet, dass die Existenz ausgeschaltet ist.

Tady je on v těžkostech, protože tady předtím bylo samozřejmě, že tou fenomenologickou redukcí prostě padá ta existence vnějších objektů, vnějšího světa. Tím, že je to tady vlastně vsunuto výslovně, to prozrazuje jisté váhání.

Hier ist er in Schwierigkeiten und das deutet darauf hin, dass er etwas Neues bringen will, das er bisher eigentlich noch nie sich ganz klargemacht hat.

Tady je on v těžkostech a to naznačuje, že chce tady teď uvést něco nového, o čem si předtím nebyl zcela jist nebo mu nebylo zcela jasné.

Nun, gehen wir weiter. Wirklich evident gegeben ist das Hauserscheinung.

Skutečně evidentně dáno je to jevení domu.

Diese Cogitatio, im Flusse des Bewusstseins auftauchend und verfließend.

Toto cogitatio v proudu vědomí, jak se vynořuje a jak uplyne.

Hejdáněk: *In diesem Hausphänomen finden wir ein Rotphänomen, ein Ausdehnungsphänomen und so weiter. A v tomto fenoménu domu shledáváme fenomén červeně, fenomén rozprostraněnosti a tak dále. Das also die Phänomene sind evidente Gegebenheiten.* Ty fenomény jsou evidentními danostmi.

Und nun die Frage, die Husserl sich selbst stellt. Ist es aber nicht auch evident, dass in dem Hausphänomen eben ein Haus erscheint? Ale teď ta otázka, kterou Husserl klade sám sobě: není však také evidentní, že ve fenoménu domu se objevuje, se jeví právě dům?

Ein Haus, um dessentwillen es eben eine Hauswahrnehmung heißt. Dům, kvůli němuž právě dochází nebo je tu vjem domu.

Also das Worumwillen, das Hausphänomen ein Hausphänomen genannt werden kann, ist eben die Tatsache, dass darin ein Haus erscheint. To, kvůli čemu může být fenomén domu nazván fenoménem domu, je právě ta skutečnost, že se v něm dům jeví.

Und zwar nicht nur ein Haus im Allgemeinen, nicht nur überhaupt, sondern gerade dieses Haus. So und so bestimmt und in solcher Bestimmtheit erscheint. A sice nejen dům obecně, vůbec, nýbrž právě tento dům. Tak a tak určen a v takové určité určitosti se jeví.

Kann ich nicht evident – a důležité je tu toto slovo – kann ich nicht evident urteilend sagen:

erscheinungsmäßig oder im Sinne dieser Wahrnehmung ist das Haus so und so, ein Ziegelbau mit Schieferdach und so weiter. Nemohu s evidencí – a důležité je tu toto slovo – nemohu s evidencí říci,

usuzovat, že podle jevení nebo ve smyslu tohoto vjemu je ten dům takový či onaký, je to cihlová stavba nebo s břidlicovou střechou a tak dále? Co to je *Schiefer*?

Jiný hlas: Břidlicová. Břidlicová.

Hejdánek: Břidlicová. Co jsme tu četli? *Es erscheint etwas im Hausphänomen, nämlich das Haus*. Ve fenoménu domu se jeví něco, totiž dům. Tady máme ten protiklad, o kterém jsem hovořil, protiklad mezi tím, co se jeví, a předmětem jevení. *Hausphänomen* je to jevení, ale ten dům, který se v tomto fenoménu jeví, je to jevící se. V tom domě je to možná nejnázornější, obojí, ten předmět i to jevení.

A tady se tedy rozestupuje – ačkoli Husserl pro to ještě nemá terminologii – *noésis* a *noéma*. To jevící a to jevené, ačkoliv Husserl tu terminologii tady nemá. Tohle je opravdu naprosto podstatný pasus v té knize, myslím, že skoro nejdůležitější. Tady tedy provedl průlom a ještě to trochu rozšiřuje v posledním odstavci na straně 72 a v horním odstavci na straně 73. V tom posledním odstavci na straně 72 postupuje od vjemu k fikci. Pro fikci platí něco podobného jako pro vjem. I v tom fiktivním vědomí se rozestupuje – jak bych to tak řekl – *fictio* a na druhé straně *fictum*, to, co je tedy předmětem. Příklad, který tu Husserl uvádí, shledávám obzvláště milým a musí vás jako Čechy taky obzvláště zaujmout. Je to svatý Jiří.

Jiný hlas: Jiří.

Hejdánek: Jiří. Já to neumím správně vyslovit, ale každopádně je to on, jak tam bojuje s drakem na Karlově mostě.

Jiný hlas: No, tak to je odvážné.

Hejdánek: Podle mě se tu Husserl prozrazuje jako Čech a není asi náhodou, že se mu zrovna toto ve fikci objevuje. Svatý Jiří je import, to není nic českého, není to originálně české. Snad je to pravda, ale v Husserlově době byl tento import už přijímán jako autochtonní, ne? Takže se tady prozrazuje jako Čech, nebo spíš jako Moravan.

Jiný hlas: *Nun, wie dem auch sei, man kann auch mit Bezug auf nicht nur die Fiktion, das Fingieren, also sondern auch auf das Fiktum mit Evidenz urteilen.*

Hejdánek: Můžeme s evidencí usuzovat nejenom na fikci, fingování, ale i na to, co je předmětem té fikce, *fiktum*.

Jiný hlas: *Und jetzt der Absatz oben auf Seite 73 geht ja noch einen Schritt weiter. Er wendet diesen neuen Gedanken auch auf das sogenannte symbolische Denken an.*

Hejdánek: A ten odstavec nahoře na straně 73 jde ještě o krok dál, aplikuje to na symbolické myšlení.

Jiný hlas: *Unter symbolischem Denken soll man hier verstehen, wie auch aus dem Beispiel hervorgeht, unanschauliches Denken.*

Hejdánek: A pod symbolickým myšlením je třeba si představit nenázorné myšlení.

Jiný hlas: *Also ich kann mit Zahlen, nicht mit Zahlbegriffen, sondern mit Zahlen operieren, ohne dass ich weiß, was die dahintersteckenden Begriffe sind.*

Hejdánek: Mohu operovat s čísly, aniž vím, jaké pojmy za nimi vězí.

Jiný hlas: *Und so kann ich rechnen, zum Beispiel ich kann die Summe 2 mal 2 ist 4, kann ich ohne zu wissen, was Zahlen eigentlich sind, korrekt vollziehen.*

Hejdánek: Mohu provést součet dvě a dvě jsou čtyři, aniž vím, co ta čísla a co to číslo vlastně za pojmy jsou.

Jiný hlas: *Das rechnende Denken, um einen Ausdruck von Heidegger zu gebrauchen, das rechnende...*

--- (1988-01-11 Hendrik Adriaanse – Husserl (8) [12VA11 – Hejdánek]_Kaz b_cleaned.flac) ---

Jiný hlas: Das geht also zu weit, nicht? Das kann nicht wahr sein sozusagen und im nächsten Absatz macht Husserl dann auch einen Schritt zurück.

To přece není možné a v tom příštím odstavci, následuje odstavec, Husserl pak udělá krok zpět.

Nun beachte man seine *Terminologie*. Es soll keineswegs gesagt werden, dass man es hier immer mit wirklichen Gegebenheiten im echten Sinne zu tun hat.

Všimněme si jeho *terminologie*. Řekne tedy, že tím nemá být řečeno, že jde o skutečné danosti v pravém smyslu.

Es sind wirkliche Gegebenheiten, aber nicht im echten Sinne.

Nejsou to tedy skutečné danosti, ale ne v pravém slova smyslu, v pravém smyslu.

Was soll man sich dabei genau vorstellen? Das kann man hier fragen, nicht?

Co si pod tím přesně představit? Musíme se tady ptát.

Gut. Hier ist also die Schwierigkeit, in der er sich befindet, denke ich, ganz augenscheinlich. Und Husserl rettet sich da aus, indem er sagt: ja, ich will nicht behaupten, dass wir es hier mit wirklichen Gegebenheiten im echten Sinne zu tun haben. Ich will nur sagen, dass hier große Schwierigkeiten liegen. Tady je naprosto zjevná potíž, ve které se Husserl ocitá. A Husserl se z toho zachrání tím, že řekne: nehodlám tvrdit, že jde o skutečné danosti v pravém slova smyslu, v pravém smyslu, a řekne: prostě stojím, musím poukázat na to, že tady leží, že tady leží velké potíže, velké těžkosti.

Nun, das sind seine eigenen Schwierigkeiten.

Ale že to jsou jeho vlastní těžkosti.

Moment, cože dodal?

No, váš... jo, jo, dobře, to zatím překládejte takhle za ty dva odstavce.

Das sind seine eigenen Schwierigkeiten. Aber dann spricht er im folgenden Satz doch aus, und das finde ich eigentlich sehr mutig und das ist auch wegweisend für die weitere Entwicklung seiner transzendentalen *Phänomenologie*. Er spricht hier das Prinzip aus: so weit wirkliche *Evidenz* reicht, so weit reicht Gegebenheit.

To jsou jeho vlastní těžkosti. A v té další větě on vyslovuje, a to shledávám jako velmi důležité, jako dopředu, jako dopředu jdoucí jeho další vývoj. Řekne jako princip: tak daleko, pokud tedy... jo, jak daleko sahá skutečná *evidence*, tak daleko sahá danost.

Und das wird also der Grundsatz sein, auf dem er sich weiterhin begründet.

A to je zásada, na které se nadále, na základě které stojí.

Und dann kommt es darauf an, und das sagt er dann im weiteren Gedankengang auf dieser Seite, dann kommt es darauf an, wirkliche Gegebenheiten, die offensichtlich miteinander strittig werden können, im Prozess der Erfahrung miteinander zur *Synthese* zu bringen.

A pak všechno záleží vlastně na tom, ty různé skutečné danosti, které mohou být takto vůči sobě v vzájemném sporu, nějak uvést v jakousi *syntézu*.

Und diese *Synthese* kann sowohl einen bestätigenden Charakter wie einen durchstreichenden Charakter haben. Wie wir es gestern gesagt haben.

A tato *syntéza* samozřejmě může mít stvrzující charakter i popírající, jak jsme o tom včera mluvili.

Also mit dem Grundsatz, der hier ausgesprochen wird, ist die Tür dafür geöffnet, dass Erkenntnis stattfindet in einem offenen Prozess der Erfahrung.

A touto zásadou jsou vlastně otevřeny dveře pro to, pro zjištění, že ta, to poznání se uskutečňuje v takovém otevřeném proudu zkušenosti.

Im letzten Absatz auf Seite 73 unterstreicht Husserl noch einmal wieder, dass das alles nicht nur auf Einzelheiten abzielt, sondern dass das Wesen der Gegebenheit zur Einsicht gebracht werden soll.

V posledním odstavci na straně 73 Husserl znovu potvrzuje, že nejde jenom o ty jednotlivé danosti, nýbrž o podstatu té danosti.

Und er macht dann auch eine kurze, sehr gedrungene Bemerkung über die Arten von Gegenständlichkeit, die dabei im Spiel sind. Er unterscheidet dabei drei Aspekte sozusagen von Gegenständlichkeit: einmal die gegenständliche Beziehung...

A pak se ještě zmíní o druzích té předmětnosti, které jsou ve hře. Rozlišuje tři aspekty předmětnosti: předmětný vztah...

...zum anderen der reelle Inhalt, der hier interessanterweise als aus Momenten zusammengesetzt gedacht wird...

...pak za druhé reálný obsah, který je vlastně složen z momentů, je míněn jako složen z momentů...

...und drittens dann der *intentionale Gegenstand*.

...a za třetí *intencionální* předmět.

Das ist alles sehr gedrungen formuliert hier. Ich denke, es spielt für den weiteren Gedankengang nicht so eine große Rolle und ich übergehe das.

To je všechno velmi stručně řečeno a já to přecházím, protože to pro ten další postup v té přednášce nehraje takovou roli.

Ich komme auf Seite 74. Da wird diese Frage nach der Gegebenheit von Gegenständlichkeit weiter ausgearbeitet. Und da wird in den spaziert gedruckten Text eine ganze Katalog von *Gegebenheitsmodi* aufgereiht.

Přicházím na stranu 74. Tam ta otázka o té předmětnosti je dále vypracovávána a v tom proloženém textu máte vlastně takový katalog různých *módů danosti*.

Vorher aber, und das ist interessant mal hervorzuheben, nimmt Husserl noch mal einen ganz alten Ausdruck in den Mund. Er sagt in Zeile 3 den Ausdruck '*intentionale Inexistenz*'. Dieser Ausdruck stammt von seinem Lehrer Brentano.

Ale co je zajímavé, předtím ještě vyslovuje takový starobylý výraz, ve třetí řádce, výraz '*intencionální inexistenci*'. To je výraz, který pochází od jeho učitele Franza Brentana.

Jiný hlas: *Und bei Brentano und auch beim früheren Husserl, beim sehr frühen Husserl, deutete dieser Ausdruck auf die Seinsweise des Gegenstandes im Bewusstsein in.*

Hejdánek: U Brentana a u velmi raného Husserla vlastně tento výraz poukazuje na způsob bytí předmětu ve vědomí.

Jiný hlas: *Es ist ein stehender Ausdruck in der scholastischen Terminologie.*

Hejdánek: Je to výraz zavedený ve scholastické terminologii.

Jiný hlas: *In der Scholastik hat der Gegenstand zweierlei Seinsweisen: die reale und die mentale, d. h. bewusstseinsmäßige.*

Hejdánek: Ve scholastice má předmět dva způsoby bytí. Za první reálné a za druhé mentální, to jest odpovídající vědomí.

Jiný hlas: *Also man kann unterscheiden zwischen dem Buch in der Wirklichkeit und dem Buch in meiner Vorstellung sozusagen.*

Hejdánek: Takže je možno odlišit třeba knihu v té skutečnosti a jak je kniha v mé představě.

Jiný hlas: *Und letztere Seinsweise, die mentale Seinsweise, wurde als die intentionale Seinsweise angedeutet.*

Hejdánek: A ten druhý způsob, ten mentální, byl označován jako intencionální způsob bytí.

Jiný hlas: *Und das dazugehörige Substantiv war dann nicht das Wort Existenz, sondern Inexistenz.*

Hejdánek: A to příslušící substantivum nebylo existence, nýbrž *inexistence*.

Jiný hlas: *Aber das bedeutet eigentlich dasselbe, es deutet eine Existenzweise, eine Seinsweise an, Seinsweise im Bewusstsein, d. h. die Inexistenz.*

Hejdánek: Je to prostě tentýž způsob bytí ve vědomí, proto se to nazývalo *inexistenci*.

Jiný hlas: *Nun, das ist ein ganz alter Ausdruck, den Husserl in diesem Kontext aber neu benutzt und benutzen kann, denn er hat ja inzwischen seinen eigenen Begriff von Immanenz erheblich umgewandelt.*

Hejdánek: Je to velmi starý výraz, který teď může Husserl v tomto kontextu nově použít, protože mezitím podstatně obměnil svůj vlastní termín *imanence*.

Jiný hlas: *Immanenz ist nunmehr nicht nur reelle Immanenz, sondern intentionale Immanenz. Und diesem neuen Begriff der intentionalen Immanenz entspricht dieser Ausdruck intentionale Inexistenz.*

Hejdánek: *Imanence* už není jenom reálnou *imanenci*, nýbrž intencionální *imanenci*. A tomuto pojmu intencionální *imanence* odpovídá teď právě ten pojem té intencionální *inexistence*.

Jiný hlas: *Aber man muss diesen Ausdruck hier nicht mehr in dem alten Sinn von realer Inexistenz – wie Husserl das nennen würde – nehmen.*

Hejdánek: Ale nesmíme to brát v tom starém pochopení, totiž v tom reálném... jenomže tady reálná *inexistence*, tam se přece mluvilo o tom, že jako *inexistence* reálná ve smyslu scholastiky, tam hovoří

samozřejmě o reálné existenci a o té druhé jako o *inexistenci*, nemluví o reálné *inexistenci*.

Jiný hlas: *Ja, ich ja, du hast recht. Das ist verwirrend, was ich jetzt sage. Kann verwirrend sein. Wir müssen diese scholastische Unterscheidung zwischen der realen Existenz, also Existenz in der Welt, versus intentionale Inexistenz wieder unterscheiden von dem Husserlschen Sprachgebrauch, in dem das Wort reell oder real eine ganz andere Bedeutung hat. Ja, ich kann das auch noch weiter erklären, wenn das nötig sein sollte, aber gut, lassen wir das vorläufig dahingestellt. Bei Husserl ist es so, dass auch das, was im Bewusstsein ist, reell genannt wird.*

Hejdánek: Musíme to scholastické rozlišení mezi tou reálnou existencí a tou *inexistencí* odlišit ovšem od Husserlova používání *reálně* nebo *reál*. U Husserla je to tak, že i to, co je ve vědomí, je nazýváno *reálně*.

Jiný hlas: *Also das, was in der scholastischen Terminologie intentional hieß, das ist für Husserl reell, nämlich wirklich in dem Bewusstsein wie in einer Schachtel drin, nicht?*

Hejdánek: To, co se ve scholastické terminologii nazývalo intencionální, to je pro Husserla *reálně*, to je skutečně tak, jako co je uvnitř ve vědomí jako v té skříňce.

Jiný hlas: *Die Erlebnisse sind in diesem Sinne reell immanent.*

Hejdánek: Prožitky jsou v tomto smyslu *reálně imanentní*.

Jiný hlas: *Nun, und wenn das geklärt ist, dann kann ich nun vielleicht noch einmal auf diesen Terminus zurückkommen: von dieser reellen Immanenz schreitet Husserl jetzt fort zur intentionalen Immanenz.*

Hejdánek: Když je toto ujasněno, tak se mohu vrátit k tomu termínu: od této *reálné imanence* tedy pokračuje, směřuje, spěje Husserl k intencionální *imanenci*.

Jiný hlas: *Und intentionale Immanenz umfasst auch das, was reell transzendent ist, wie wir gehört haben.*

Hejdánek: A ta intencionální *imanence* v sobě obsahuje to, co je *reálně transcendentní*, jak už jsme slyšeli.

Jiný hlas: *Und auf diesen neuen Begriff der intentionalen Immanenz deutet Husserl mit diesem Ausdruck hier hin und deswegen setzt er den Ausdruck auch zwischen Anführungszeichen. Es ist wirklich eine ganz andere Bedeutung als die frühere in der scholastischen Tradition, weswegen er diesen Ausdruck 'intentionale Inexistenz' in Anführungszeichen setzt.*

Hejdánek: A k tomuto novému pojmu té intencionální *imanence* odpovídá teď právě ten pojem té intencionální *inexistence*. Ale to jde o úplně jiný význam, než jak to bylo v té scholastické tradici, proto tedy ten výraz intencionální *inexistence* dává do uvozovek.

Jiný hlas: *Nun, das sind vielleicht Subtilitäten, die man noch einmal zum zweiten Mal hören muss und meditieren muss, bevor man das ganz in den Griff bekommt.*

Hejdánek: Jsou to snad jemnosti, které by člověk musel slyšet dvakrát a promyslet si je, aby se mu dostaly pod kůži.

Jiný hlas: *In der Folge dieses langen Absatzes reiht Husserl, wie gesagt, einen ganzen Katalog von Gegebenheitsmodi auf.*

Hejdánek: V dalším průběhu téhle dlouhé pasáže sestavuje Husserl celou řadu způsobů danosti.

Jiný hlas: *Und darin liegt ein ganzes Programm der Phänomenologie.*

Hejdánek: a v tom vlastně spočívá veškerý program fenomenologie.

Jiný hlas: *Ich nenne nur kurz die aktuellen cogitationes, die Erinnerungen, die Erscheinungen als Einheiten, die Veränderungen derselben, also wie eine Erscheinung, ein erscheinender Gegenstand sich allmählich verändern, transformieren kann, das ist für Husserl auch ein sehr wichtiges Thema der Phänomenologie immer gewesen.*

Hejdánek: aktuální *cogitationes*, vzpomínky, jevy jako jednotky, jejich proměny, jak se jevíci se předmět může měnit, transformovat, to bylo pro Husserla vždycky důležité téma fenomenologie.

Jiný hlas: *Und dann auch die Dinge als Gegenstände der äußeren Wahrnehmung, die Phantasmen, die Erinnerungen, die man von ihr... das ist vielleicht gut, že to vysvětlím. Also man soll unterscheiden bei Husserl zwischen frischer Erinnerung, das ist ein anderer Terminus für Retention, und Wiedererinnerung.*

Hejdánek: pak věci jako předměty vnějšího vnímání, předměty fantazie, vzpomínky... a to je dobré

rozlišit, u Husserla se musí rozlišovat mezi čerstvou vzpomínkou, to je termín pro retenci, a znovuvzpomínáním.

Jiný hlas: *Das können wir uns auch an den Beispielen, die wir soeben diskutiert haben, klar machen. Es ist ein ganz anderer Fall, ob ich einen Ton hörend die vorhergehenden Phasen noch im Gedächtnis habe, und ob ich, nachdem eine ganze Zeit verlaufen ist, mir diesen Ton wieder ins Gedächtnis hervorrufe. Letzteres ist die Wiedererinnerung. In beiden Fällen werden von Husserl immer... die werden beide immer unterschieden.*

Hejdánek: to si můžeme vyjasnit na těch příkladech, které jsme právě diskutovali. Je to úplně něco jiného, když slyšíte tón a ještě máte v paměti ty předcházející fáze, a situace, kdy po uplynutí nějaké doby si znovu v paměti vyvoláte ten tón. To druhé je právě to znovuvzpomínání. A to se u Husserla vždycky rozlišuje.

Jiný hlas: *Nun, dann gehört zur phänomenologischen Forschung natürlich auch das ganze Gebiet der logischen Gegebenheiten, bis und mit die Fragen bezüglich des Widersinns, des Widerspruchs, des Nichtseins und so weiter.*

Hejdánek: samozřejmě k tomu patří oblast fenomenologického zkoumání, patří logické danosti, až po ty otázky nesmyslu, rozporu, nebytí a tak dále.

Jiný hlas: *Und nun die Zusammenfassung: Überall ist die Gegebenheit. Ich finde das besonders auffällig, weil das folgt auf Worte wie Widersinn, Widerspruch, Nichtsein. Überall ist Gegebenheit, nicht wahr? Da haben wir wieder dieselbe Schwierigkeit, auf die wir gerade hindeuteten.*

Hejdánek: a teď shrnutí: všude je ta danost. Je to překvapivé, protože to následuje po slovech jako protismysl, rozpor, nebytí... a s tím je, jak se ukázalo, poněkud problém spojení.

Jiný hlas: *Und dann im letzten, in der letzten Zeile dieses Absatzes fällt endlich das entscheidende Wort Korrelation. Das deutet also auf diese noetisch-noematische Korrelation, für die Husserl hier noch kein Wort hatte.*

Hejdánek: a pak teprve v tom konci toho odstavce padne to rozhodující slovo korelace. To poukazuje na tu korelaci mezi noetickým a noematickým, o čemž se tady zatím ještě nepromluvilo.

Jiný hlas: *Im zweiten Absatz auf Seite 74 findet dann eine Gleichsetzung des evidenten Schauens mit Erkenntnis im prägnanten Sinn statt. Also Evidenz bedeutet, wie wir es gestern sehr ausführlich diskutiert haben, Evidenz kann eigentlich nicht viel mehr bedeuten als der Prozess der Erkenntnis als solcher. Er fügt hier zwar noch hinzu „im prägnantesten Sinn“, aber bei Lichte besehen kann das nicht viel bedeuten. Das ist nur wieder so ein Vorbehalt, den er machen will. Er hat mehr Ansprüche, als er wahr machen kann. Eigentlich bedeutet Evidenz nicht viel mehr als die Erkenntnis im Vollzug.*

Hejdánek: v tom odstavci potom na straně 74 dochází ke ztotožnění mezi evidentním zřením a poznáním v pregnantním smyslu. Evidence nemůže vlastně znamenat nic víc než ten proces poznání samotného. Husserl sice připojuje v nejpregnantnějším smyslu, ale když přijdeme k věci blíže, nemůže to znamenat o mnoho víc. Je to asi výhrada, kterou tady uvádí, ale v podstatě nemůže to znamenat o mnoho víc než poznání v uskutečnění.

Jiný hlas: *Nun, und in diesem Prozess der Erkenntnis beziehungsweise dieser Prozess der Erfahrung konstituieren sich die Gegenstände je nach ihrer Art. Wir finden oben auf Seite 75 in demselben Absatz auch den Ausdruck, der bisher schon mehrmals von mir benutzt wurde, den Ausdruck Fluss des Bewusstseins.*

Hejdánek: v tomto procesu poznání, v tomto procesu zkušenosti se konstituují předměty podle svého druhu. Najdeme pak v tom odstavci na straně 75 výraz, který už jsem několikrát použil, *Fluss des Bewusstseins*, to znamená v naší řeči vědomí nebo proud... tok.

Jiný hlas: Tok? Tok.

Hejdánek: Tok.

Jiný hlas: *In diesem Fluss konstituieren sich die Gegenstände, so findet Erkenntnis statt. Ich denke, dass Husserl das Bild, die Metapher des Flusses deshalb benutzt hat, weil damit auch der teleologische*

Zusammenhang der Erkenntnis zum Ausdruck gebracht werden konnte. Über diesen teleologischen Charakter haben wir schon früher gesprochen, Seite 57 unten begegnet uns das.

Hejdánek: v tom toku vědomí se konstituují předměty a myslím si, že Husserl použil tu metaforu, ten výraz tok, aby jím označil ten teleologický charakter toho poznání. O tom už jsme mluvili na straně 57 dole.

Jiný hlas: *Also, Erkenntnis findet dadurch statt, dass Kenntnisse in einen Zusammenhang treten, und zwar einen logischen Zusammenhang.*

Hejdánek: Poznání se uskutečňuje tím, že poznatky vstupují do vzájemného vztahu, který je logické povahy.

Jiný hlas: *Und dann zweiter Absatz auf Seite 75.*

Hejdánek: Druhý odstavec na straně 75.

Jiný hlas: *Erst in diesen Zusammenhängen konstituiert sich die Gegenständlichkeit der objektiven Wissenschaft.*

Hejdánek: A teprve v těchto souvislostech se konstituuje předmětnost objektivní vědy.

Jiný hlas: *Das scheint mir eine wichtige Feststellung zu sein.*

Hejdánek: To se mi zdá být důležité konstatování.

Jiný hlas: *Mit dieser Feststellung greift Husserl zurück auf seinen Ausgangspunkt, die Unterscheidung zwischen natürlicher und philosophischem Denken.*

Hejdánek: Tím se vrací k tomu výchozímu problému, rozlišení mezi přirozeným myšlením a filosofickým.

Jiný hlas: *In dem natürlichen Denken wird davon ausgegangen, dass die Gegenstände sozusagen einfach da sind.*

Hejdánek: V tom přirozeném myšlení se vychází z toho, že předměty jsou tu prostě dány.

Jiný hlas: *Die Einsicht, die in dem philosophischen Denken gewonnen worden ist, besteht dagegen darin, dass diese Gegenstände sich in einem sehr verwickelten und komplizierten Prozess von Konstitution erst dargeboten.*

Hejdánek: A v tom filosofickém myšlení se dochází k tomu závěru, že ty předměty se konstituují ve velice složitém a vzájemně se prostupujícím procesu a teprve pak se nabízejí.

Jiný hlas: *Und darum kann man die Gegenständlichkeiten auch nicht von der Erkenntnis abkoppeln.*

Hejdánek: A proto není možno tu předmětnost předmětů odříznout, oddělit od poznání, od procesu poznání.

Jiný hlas: *Im letzten Absatz auf Seite 75 und oben auf Seite 76 wird dann noch eine Art Rückblick auf den bisherigen Gedankengang geboten und es wird dahingehend festgestellt, dass das Problem, zu dessen Lösung Husserl jetzt gekommen ist, sich im Laufe seines Gedankenganges allmählich verändert, verschoben hat.*

Hejdánek: V tom závěrečném odstavci na straně 75 a na začátku 76 je jakýsi zpětný pohled na ten průběh myšlenkový u Husserla a konstatuje se, že se ten problém v průběhu toho jeho myšlení postupně měnil a posouval.

Jiný hlas: *Ja, also das anfängliche Problem war das einer Beziehung zwischen Erkenntnis und Gegenstand.*

Hejdánek: Ten počáteční problém byl vztah mezi poznáním a předmětem.

Jiný hlas: *Dieses Problem ist nun lösbar, wenn die phänomenologische Reduktion durchgeführt wird.*

Hejdánek: Tento problém je řešitelný tehdy, jenom tehdy, dojde-li k fenomenologické redukci.

Jiný hlas: *Es handelt sich also um das Verhältnis von Erkenntnis und Gegenstand, aber im reduzierten Sinn.*

Hejdánek: Jde tedy o vztah mezi poznáním a předmětem, ale v redukovaném smyslu.

Jiný hlas: *Wie Husserl Zeile 34 und folgende sagt.*

Hejdánek: Jak to říká Husserl na straně 75, řádek 34 a následující.

Jiný hlas: *Und dann sagt er Seite 76, Zeile 1, dass das eigentliche Problem das der letzten Sinngebung der Erkenntnis ist, und ich muss gestehen, dass ich diesen Ausdruck nicht recht zu deuten weiß.*

Hejdánek: A na straně 76 v prvním řádku se praví, že ten vlastní hlavní problém je poslední udělení smyslu poznání, udělení smyslu. Náš host říká, že si sám není jist, jak to vyložit, co to vlastně znamená.

Jiný hlas: *Die einzige Deutung, die mir einleuchten will, ist, dass Husserl hier wiederum in anderen Worten das Verhältnis zwischen Erkenntnis und Gegenstand.*

Hejdánek: Zdá se, že jinými slovy tu předkládá Husserl ten problém vztahu mezi poznáním a předmětem.

Jiný hlas: *Aber es ist nicht, es würde nicht das erste Mal sein, dass Husserl einen Ausdruck benutzt und dann auch fettdrucken lässt, von dem nicht ganz deutlich ist, was damit gemeint ist.*

Hejdánek: Ale to by nebylo poprvé, kdy tady Husserl uvedl nějaký výraz, dokonce proložené, a není zcela jasné, jak ho vlastně myslí.

Jiný hlas: *Ein Ausdruck also, der in weitere Perspektiven weist.*

Hejdánek: Je to výraz, který ukazuje a naznačuje další perspektivy.

Jiný hlas: *Und mit solchen Ausdrücken dürfte die Lektüre dieses Textes beschlossen werden. Danke Ihnen für Aufmerksamkeit.*

Hejdánek: A s takovými výrazy by bylo možno uzavřít četbu tohoto textu. Děkuji vám za pozornost.

Jiný hlas: Dobře, děkuji. Takže my máme trochu málo času teď, v osm se hned budeme hýbat. Já bych byl pro to vynechat všechny spornosti a spíš se, [nesrozumitelné] nemůžeme očekávat něco od diskuse, nýbrž od přednášejícího. K té diskusi se budeme moci vrátit, až už on tady nebude, a to si budeme moci nějak udělat. Je tolik věcí, že obejít toto by bylo rezignací na víceméně všechno. Teď už obejít to nemůžeme, takže kdybyste laskavě pomýšleli spíš než na diskusi teď, tak na dotazy, vysvětlení, ne souhlas s tím, co řekl přednášející. *Ich habe einen Vorschlag gegeben. Wir haben schon sehr viel Zeit geopfert, also die Streitigkeiten und Diskussionsbeiträge wegzuschaffen. Dazu können wir alles mal kommen, wo er jetzt nicht mehr ist. Jetzt sollten Fragen an Sie gestellt werden, das noch Antwort geben kann, also sonst müssten wir hier...*

Jiný hlas: bis spät nach Mitternacht, ja, ja, ja. *Wir wären morgen früh...*

Jiný hlas: A to je ta otázka, která mě vždycky trápí nebo zaměstnává, když něco takového dělám.

Přicházím sem jako člověk úplně cizí, ačkoliv ne už úplně cizí, ale přesto v naprosté neznalosti toho, co mohu předpokládat u vás za znalosti, a také v naprosté neznalosti vašich zájmů. A především na to poslední bych se chtěl zeptat: je takový text, jaký jsme v uplynulých čtyřech večerech četli, pro vás vůbec zajímavý, nebo je to jenom můj zájem, aby to bylo zajímavé?

Jiný hlas: Tak to je otázka na vás, jestli ten text byl zajímavý, nebo ne. Kdyby někdo řekl, že ho to nezajímá, tak tady nemá co dělat. To je otázka nějaká... Ale přesto s respektem ji položil, že ano.

Jiný hlas: *Es gibt ja auch andere Arten von Philosophie, nicht? Ich könnte auch andere, ganz andere Texte mit Ihnen behandeln, die Ihnen vielleicht näher stehen. Und das möchte ich also zuerst mal wissen. Wenn ich noch mal wiederkomme, dann dass ich dann eine gute Wahl treffe von den Texten.*

Jiný hlas: Zejména pro budoucnost, aby příště dobře volil text.

Jiný hlas: *Das ist das Erste, was ich wissen möchte. Und das Zweite ist, ob die Methode der Behandlung Ihnen zusagt, ob Sie das so gut finden, oder ob Sie es lieber anders möchten. Und jetzt bitte Ihre Kommentare.*

Jiný hlas: A druhá otázka, jestli ta metoda, kterou zvolil, jestli vám vyhovovala, nebo jestli byste to chtěli nějak jinak. Teď vaše komentáře.

Jiný hlas: *Und schonen Sie mich nicht, ich kann Kritik gar gut vertragen.*

Jiný hlas: A nešetřete mě, já jsem schopen kritiku docela dobře snést, prosím.

Jiný hlas: Ještě jsou všichni ohromeni zase odpovědí. Zase jednou odpovědí.

Jiný hlas: Můžu se přihlásit? Já musím říct, že jsem rád, že příští debata bude [nesrozumitelné], protože je to filosofie, která tady je taková jako konzervativní, používá takové ty základní pojmy, a že se dneska slyší [nesrozumitelné] v mém názoru tento text [nesrozumitelné].

Jiný hlas: *...und man hat sich also etwas bequemer gemacht...*

Jiný hlas: V něčem si to ulehčil ten text v mém názoru.

Jiný hlas: *...aber ich möchte doch wissen: Lohnt sich für Sie wirklich diese Lektüre? Ich meine, es kostet doch einen ungeheuren Aufwand an Aufmerksamkeit und geistiger Energie...*

Jiný hlas: Že by se toho pokusil znovu, vyplatí se to pro vás? Vyplatí se to? To myslím smrtelně vážně. Chtěl bych na svou první otázku zejména jasnou odpověď od vás.

Jiný hlas: *Aristoteles Texte sind notorisch schwer, und wenn man ein bisschen daran durchdringen will, dann muss man sehr viel darin investieren.*

Jiný hlas: Aristotelovy texty jsou notoricky těžké, a jestliže se v nich chce proniknout, musí se do toho hodně investovat. Vyplatí se to? A potom ta otázka je, jestli nejsou jiné problémy, které [nesrozumitelné].

Jiný hlas: *...näherstehen und Fragen, die einen viel mehr beschäftigen und von denen man viel, viel mehr durchdenken möchte als diese etwas abstrusen Probleme, womit Husserl sich befasst.*

A ta otázka je, jestli nejsou problémy, které jsou nám bližší a víc nás zaměstnávají, které je víc zapotřebí promyslet než tyhle, jaksi v uvozovkách, *abstrúzní* problémy, kterými se Husserl zabývá.

Das ist meine Frage.

To je moje otázka. Byl v tomto semináři o této problematice, víc o Husserlově problematice, nebo...

Hejdánek: To si zaslouží... To je dost optimální otázka.

Jiný hlas: No, tak to se možná pletu. Vůbec jsem se o tohle nebo o nic nepokusil, abych se o Husserla nějak nepředpojatě – žádné předsudky, žádné neuvážené závěry se nestaly. Tahle podle mě, tahle přednáška, aspoň já si odnáším určitý vhled, určité dva problémy. Kdyby bylo možno se u téhle přednášky zastavit dříve...

Wie ich es schon früher versuchte und hier immer dagegen bin, dass man das so...

Hejdánek: Von Rezek!

Jiný hlas: To já jsem to neřekl! To nebylo na mě!

Hejdánek: Já jsem se o to vůbec nepokoušel!

Jiný hlas: Takže tohle v uvozovkách negativní vyhodnocení dříve vykonaných pokusů o to, abychom se tady o Husserlovi něco dozvěděli... já jsem to vůbec neriskl. Přesto se to vyplatilo, aspoň já pro sebe jsem něco našel. Jsem k tomu připraven.

I když tedy, abych neřekl, přece jenom něco mě inspirovalo, velice, velice živě, v té Rezkově řeči, v jeho úvodu, kdy zmiňoval jeden příklad, tuším z... [nesrozumitelné].

--- (1988-01-11 Hendrik Adriaanse – Husserl (8) [LVH314VA]_Kaz a_cleaned.flac) ---

Jiný hlas: *Ein Schauspieler stellt einen Charakter dar.*

Hejdánek: Herec například zosobňuje charakter.

Jiný hlas: *Und da hat man der ganze Trick sozusagen dieses Wortes...*

Hejdánek: V tom je v tom slově ten celý trik toho slova.

Jiný hlas: *Der Schauspieler ist zugleich und ist zugleich nicht der, den er darstellt.*

Hejdánek: Herec je a zároveň není tím, koho předvádí, představuje.

Jiný hlas: *Und daraus kann man sich vergegenwärtigen, wie doppelsinnig eigentlich dieses Wort darstellt.*

Hejdánek: Z toho si lze vlastně uvědomit tu dvojsmyslnost toho slova.

Jiný hlas: *Ich mache mir die Bedeutung des Begriffes Konstitution am liebsten so klar, dass ich es durch den Ausdruck „vorstellig werden“, „zur Vorstellung kommen“ ersetzen.*

Hejdánek: Já si ujasňuji ten smysl toho slova *konstituování*, *konstituce* tím, že, jinak řečeno, *vorstellig machen*, *vorstellig werden*. Ne, *sich konstituieren* heißt so viel wie *vorstellig werden*. Stát se [nesrozumitelné], v češtině to slovo chybí. No jo, jenomže *vorstellig* je úplně něco jiného, *vorstellig* znamená...

Jiný hlas: *Ich werde ein Beispiel geben. Sich präsentieren... Ja, ja, so etwas ist es auch. Ich werde versuchen ein Beispiel zu geben. Und ich nehme das wieder aus der Wahrnehmung.*

Hejdánek: Uvedu příklad a to z vnímání, vjemu.

Jiný hlas: *Man legt eine photographische Platte in das Wasser, damit sie entwickelt wird.*

Hejdánek: Vložíme tu desku fotografickou do vývojký.

Jiný hlas: *Da allmählich wird in dem Wasser das Bild sichtbar. Allmählich konstituiert sich das Lichtbild. Es kommt etwas zur Vorstellung allmählich. Man sieht da etwas erscheinen.*

Hejdánek: Postupně se ten obraz zviditelňuje a postupně se vlastně konstituuje ten světelný obraz. Postupně se něco vyjevuje, cosi se stává představitelným.

Jiný hlas: *Nun, so etwas muss Husserl sich denken bei dem Wort konstituieren. Und das Beispiel ist deswegen auch schön, weil Husserl von dem Fluss des Bewusstseins redet.*

Hejdánek: Něco podobného si asi Husserl musel myslet, když mluvil o konstituování. A ten příklad je proto tak krásný, že mluví Husserl také o toku nebo o řece vědomí.

Jiný hlas: *In dem Wasser dieses Flusses wird, wie etwa in dem Wasser des Photographen, wird allmählich etwas, kommt etwas zum Bewusstsein.*

Hejdánek: Podobně jako v té vývojce, že ten obraz je, tak i v tom toku nebo v tom proudu, v řece toho vědomí postupně se vyjevuje ten obraz.

Jiný hlas: *Und das etwa ist Konstitution. Und aus diesem Beispiel geht auch hervor, dass das Bewusstsein seinen Gegenstand nicht macht.*

Hejdánek: A to je asi ta konstituce. A z toho také vysvítá z toho příkladu, že to vědomí nedělá ten předmět.

Jiný hlas: *Der Gegenstand erscheint vor dem Bewusstsein sozusagen.*

Hejdánek: Ten předmět se vyjevuje před tím vědomím.

Jiný hlas: *Nun, so viel über dieses sehr schwierige und fundamentale Begriff der Konstitution, über den sogar eine ganze Monographie von zweihundertfünfzig Seiten geschrieben worden ist, von einem gewissen Herrn Sokolowski, einem Amerikaner, The Concept of Constitution in Husserl.*

Hejdánek: Tedy tolik o tomto vskutku nesmírně komplikovaném pojmu, o kterém dokonce byla napsána monografie dvěstěpadesátistránková jakýmsi Američanem Sokolowskim o pojmu konstituce u Husserla.

Jiný hlas: *Nun zum zweiten Absatz auf Seite hunderteinundsiebzig. Da tut Husserl dar, dass diese Konstitution, die also auf jeden Fall besagt, dass der Gegenstand nicht einfach da ist, sondern sich allmählich darstellt, dass diese Konstitution sich auch auf sehr verschiedenartige Weise ereignet.*

Hejdánek: Teď k druhému odstavci na straně sto sedmdesát jedna. Tady ukazuje Husserl, že tato konstituce, která v každém případě znamená, že ten předmět tu není prostě dán, nýbrž že se konstituuje, a tato konstituce samotná se samozřejmě také v nejrůznějších formách děje.

Jiný hlas: *Und je nach den Konstitutionsweisen ergeben sich auch verschiedenartige Gegenstände. Darauf deutet Husserl im zweiten Absatz kurz hin und er nennt vier Gegenstandsarten.*

Hejdánek: A podle různých způsobů tohoto konstituování také jsou tu různé předměty. Na to poukazuje Husserl v tomto odstavci a jmenuje čtyři druhy předmětů.

Jiný hlas: *Einmal das Zeitobjekt, zum ersten Mal. Ich werde gleich etwas mehr davon sagen.*

Hejdánek: Zaprvé časový objekt. Hned o tom řeknu víc.

Jiný hlas: *Dann das Allgemeine, drittens den Anschauungsinhalt als solchen, die sogenannte singuläre Essenz.*

Hejdánek: Potom to obecné, potom obsah nazírání jako takový neboli esence, singulární Essenz.

Jiný hlas: *Und viertens die sogenannten kategorialen Gegenstände.*

Hejdánek: Za čtvrté kategoriální předměty.

Jiný hlas: *Nun, zuerst zu den Zeitobjekten, darüber sagt Husserl nur eigentlich sehr Weniges hier. Als Beispiel könnte man nehmen eine Melodie.*

Hejdánek: K tomu časovému předmětu říká velice málo Husserl. Jako příklad melodie.

Jiný hlas: *Eine Melodie ist eine Sache, ein Gegenstand, die nur existieren kann dank dessen, dass man frühere Töne, also frühere Elemente dieser Melodie auf spätere beziehen und sie in einem Zusammenhang zugleich hören kann.*

Hejdánek: Melodie jako předmět vlastně vzniká jenom tak, že ty původně zaznělé tóny uvedeme v souvislost s těmi, které následují a máme v přítomnosti tuto souvislost všech těchto tónů dřívějších i

pozdějších, a to tvoří tu jednotu.

Jiný hlas: *Eine Melodie setzt also ein Nacheinander von Tönen voraus.*

Hejdánek: Melodie předpokládá postup tónů, následování těch tónů za sebou. To je časový objekt.

Jiný hlas: *Und wie konstituiert sich nun so ein Zeitobjekt? Husserls Gedanke ist, dass die Möglichkeit dazu darin liegt, dass wir nicht nur eine gegenwärtige Wahrnehmung machen können. Also die Wahrnehmung ist nicht auf das augenblickliche Jetzt beschränkt, sondern das Jetzt umfasst mehr als den Augenblick des Nun, des Jetzt. Es findet ein Nachklang des Nun im jeweils folgenden Augenblick statt. Dieser Nachklang nennt Husserl Retention.*

Hejdánek: Husserlova myšlenka je v tom, že nemůžeme učinit pouze jednotlivý vjem tónu. Ten vjem není omezen na ten okamžitý teď toho tónu, nýbrž to nyní je širší, rozsáhlejší než to okamžité teď. Dochází k doznívání toho teď v těch následujících v rámci toho nyní. A to doznívání nazývá Husserl *retenci*.

Jiný hlas: *Und das ist, soweit ich weiß, ein Terminus, der auch wieder dem Beispiel des Tones entnommen ist. Wenn ein Ton... ein Ton klingt nicht nur an, sondern klingt auch nach.*

Hejdánek: A pokud já vím, tak je to termín, který je vzat z oblasti tónu. Tón nejenom zaznívá, nýbrž i doznívá.

Jiný hlas: *Wird nicht dabei auch an die sogenannten Aliquotttöne...*

Jiný hlas: To je něco jiného.

Jiný hlas: *Ich frage.*

Jiný hlas: *Das heißt, das redet nicht davon. Nein. Dass jeder Ton, den wir hören, mit sich auch die anderen Töne... das ist in demselben Augenblick, aber hier meint man... nein, das ist nicht in demselben Augenblick, dann natürlich höhere Aliquotttöne, das ist... kannst diese ganze Reihe zerlegen, auch zeitlich, auch zeitlich. Das heißt, ich kann es zerlegen, zeitlich, aber er ist nicht zerlegbar... zerlegbar? Nein, zerlegbar zugegeben, aber er ist zusammen, diese alle Töne sind zusammen. Die klingen auf einmal, auf einmal. Das sind die Aliquotttöne. Sonst sind sie nicht Aliquot, sondern es sind verschiedene Töne. Ja, verschiedene sind sie ganz, ganz gewiss. Zum Beispiel mit C ist auch E, G und auch H sogar verbunden, ja, aber eben nacheinander, nicht auf einmal. Nein, bitteschön, nein. Frage deinen Sohn.*

Jiný hlas: *Es ist etwas heikel vielleicht, das Beispiel einer Melodie zu wählen, obwohl das für mich das deutlichste Beispiel eines Zeitobjektes ist.*

Hejdánek: To s tou melodií je samozřejmě dobrým příkladem časového objektu, ale je to poněkud zadrhnuté.

Jiný hlas: *Husserl nimmt selber als Beispiel immer den einzelnen Ton.*

Hejdánek: Husserl sám jako příklad uvádí jednotlivý tón.

Jiný hlas: *Und da hat man also diese Schwierigkeit, auf die du hindeutest, glaube ich, nicht. Es klingt einfach ein Ton. Und dieses Klingen des Tones hat eine gewisse Dauer, Tondauer.*

Hejdánek: A pak tato potíž, kterou jsi tu naznačil, tu asi není. Zní prostě jeden tón. A toto znějící tón nějakou dobu zní, má svou dobu trvání.

Jiný hlas: *Und in jeder Phase dieser Tondauer kann man die vorhergehenden Phasen sozusagen festhalten, retinieren.*

Hejdánek: A v každé fázi toho trvání je možno ty předcházející fáze toho zaznívání podržet, *retinovat*.

Jiný hlas: *So kann man das Wort Retention auslegen. Das muss man dann also nicht auf die objektive, reale Tatsache des Tones als Teil einer realen Welt beziehen, sondern auf die Tonempfindung natürlich. Denn Husserl betreibt ja Phänomenologie, das Erlebnis.*

Hejdánek: Tak je možno vyložit slovo *retence*. Pokud jde o fenomenologické povahy, tak teď jde o to zaznívání, znění a *retenci* toho tónu v rámci fenomenologickém, nikoliv jako součást světa – tón jako součást světa, a tudíž také to znění toho tónu jako součást čehosi objektivního.

Jiný hlas: *In dem Zeitbewusstsein, nicht in der objektiven Zeit, die wird ausgeschaltet, in dem Zeitbewusstsein gibt es ein Nacheinander der Tonphasen.*

Hejdánek: Ve vědomí času tedy dochází k tomu fázování, série fází, které jdou za sebou.

Jiný hlas: *Und aus diesem Bewusstsein der Tonphasen ergibt sich dann auch alles weitere Zeitdenken. Man hat dabei als wichtigsten Begriff diesen Begriff, den Husserl hier auch mal nennt, den Begriff der Retention.*

Hejdánek: A z tohoto vědomí tónových fází vyplývají i další aspekty toho fázování a myšlení času. Tedy vyplývá z toho ten pojem, který tady uvádí Husserl, pojem *retence*.

Jiný hlas: *Aber dem Begriff der Retention entspricht ein anderer Begriff, den Husserl hier noch nicht nennt, nämlich der Begriff der Protention.*

Hejdánek: Ale tomu pojmu *retence* odpovídá ještě další pojem, který tady Husserl nejmenuje, a sice pojem *protence*.

Jiný hlas: *Man kann nicht nur eine Tonphase festhalten, die verklungen ist, sondern aufgrund des Gehörten auch sozusagen vorausgreifen auf das, was zu hören sein wird.*

Hejdánek: Nejenom podržet tu tónovou fázi, která dozněla, nýbrž na základě toho, co jsme slyšeli, už děláme předběžný rozvrh toho, co uslyšíme.

Jiný hlas: *Und auch diese Protention ist konstitutiv für so ein Zeitobjekt wie eine Melodie.*

Hejdánek: A i tato *protence* je konstitutivní pro časový objekt, jakým je například melodie.

Jiný hlas: *Könnte ich nicht, hätte ich nicht eine gewisse Erwartung, wie es weitergehen wird, so könnte ich nie eine Melodie als solche hören und schätzen.*

Hejdánek: Kdybych neměl jakési očekávání toho, jak ta melodie bude pokračovat, nemohl bych ani vlastně ji posoudit a – *schätzen* – tu melodii posoudit a vůbec ji jako takovou slyšet.

Jiný hlas: *Über diese Zeitproblematik hat Husserl einen ganzen Teil seiner Philosophie gewidmet.*

Hejdánek: Této časové problematice věnoval Husserl celou část své *filosofie*.

Jiný hlas: *Er deutet das hier nur in einem Satz an.*

Hejdánek: Zde to naznačuje jen v jedné větě.

Jiný hlas: *Die Funktion dieses Satzes ist, auf eine der möglichen Arten von Gegenständen, die sich konstituieren, hinzudeuten.*

Hejdánek: Chce to vlastně poukázat na jednu z druhů těch objektů, které se konstituují.

Jiný hlas: *Die allgemeinen Gegenstände, darüber haben wir schon hinreichend gesprochen, die übergehe ich hier.*

Hejdánek: Obecné předměty, o těch už jsme hovořili.

Jiný hlas: *Dann die Essenzen, also die dritte Art von Gegenständen, Essenzen. Vielleicht ist es nützlich, wenn ich noch mal ein Beispiel gebe.*

Hejdánek: Třetí druh předmětů, *esence*. Možná by bylo dobré, kdybych uvedl příklad.

Jiný hlas: *Also die Wesensaussagen vom Allgemeinen. Ein Beispiel dessen wäre etwa: Jeder Ton besitzt Dauer und Intensität.*

Hejdánek: To jsou vlastně takové výpovědi o podstatě, například jako že každý tón obsahuje délku a intenzitu nebo má tedy délku a intenzitu.

Jiný hlas: *Und die generelle Essenz wäre dann zum Beispiel der Ton C oder sowas. Das ist der Ton C.*

Hejdánek: Generální *esence* potom by byl tón C.

Jiný hlas: *Ja, der singuläre Essenz. Pardon, der singuläre Essenz wäre dann zum Beispiel der Ton C oder Ton H oder wie man... oder wie wir es gestern hörten: die Röte, das Rot. Das ist eine gewisse Rotnuance. Das ist eine singuläre Essenz.*

Hejdánek: Singulární *esenci* by potom byl tón C nebo tón H, nebo jak jsme o tom mluvili včera: červeně nebo určitá nuance červeně. To je singulární *esence*.

Jiný hlas: *Gut, und nun die vierte Gruppe von Gegenständen, das sind also die kategorialen Gegenstände. Diese setzen, wie Husserl sagt, Zeile 31, Formen des Denkens voraus.*

Hejdánek: Čtvrtá skupina předmětů, to jsou kategoriální předměty. Tyto předměty vlastně předpokládají formy myšlení.

Jiný hlas: *Wir haben es also mit einer Unterscheidung zu tun, auf die wir auch gestern hindeuteten, nicht*

mit Aistheta, sondern mit Noeta zu tun.

Hejdánek: Máme tedy co činit s tím, co se nazývá noeta, nikoliv aisthéta.

Jiný hlas: *Diese Formen des Denkens nennt Husserl kurzerhand auch in dem Text überall, wo Worte wie ist, nicht, dasselbe, anderes, eines, mehrere und so weiter auftauchen. Da haben wir es mit Denkformen und also auch mit kategorialer Formung von Gegenständen zu tun.*

Hejdánek: Tam, kde Husserl mluví o těch formách myšlení, máme tedy co do činění, kde se vypovídá jako způsobem *ist, nicht* nebo *dasselbe*, tak jak to tam máte napsáno, že, tomtéž nebo mnohé, jak to tam je.

Jiný hlas: *Mit solcher Art Worte konstruieren wir Sätze, in denen wir Sachverhalte zum Ausdruck bringen.*

Hejdánek: A pomocí těchto slov vlastně konstruujeme věty, v nichž vypovídáme o – a teď prosím vás ten *Sachverhalt*.

Jiný hlas: *Davon haben wir gestern geredet. Das Beispiel war gestern: dieser Baum ist grün.*

Hejdánek: O tom jsme včera hovořili. Příkladem tedy toho *Sachverhaltu* je věta, že tento strom je zelený.

Jiný hlas: *Es ist hier ein Subjekt und ein Prädikat. Also man hat hier nicht nur die Wahrnehmung des Baumes, nicht nur die Wahrnehmung des Grünen, man hat hier sozusagen ein Zusammenhang dieser beiden Wahrnehmungen, die nur durch das Denken zustande gebracht werden kann.*

Hejdánek: Je tu tedy subjekt a predikát. Máme tu nejenom vjem stromu a vjem zelené barvy. Máme tu víceméně souvislost obojího vjemu, která jenom skrze myšlení může být zkonstruována.

Jiný hlas: Je tam nějaký problém?

[nesrozumitelné]

Jiný hlas: *Wichtig ist nun, nachdem wir diese vier Formen von Gegenständlichkeit kurz erörtert haben, uns zu vergegenwärtigen, dass es überall sich handelt um eine Gegebenheit mittels Konstitution.*

Hejdánek: Třeba si uvědomit poté, co jsme si tady přiblížili ty čtyři druhy, že jsou to všechno předměty, které si uvědomujeme pomocí – to je ta danost prostřednictvím konstituce.

Jiný hlas: *Das heißt, noch einmal, die Gegenstände, keine dieser vier Gegenstandsformen sind fix und fertig in dem Bewusstsein wie in einer Schachtel. Das Wort taucht auch unten auf der Seite wieder auf.*

Hejdánek: Nejsou to prostě předměty, které by byly hotové už ve vědomí jako v nějaké té krabičce.

Jiný hlas: *Wichtig ist aber zu gleicher Zeit uns zu vergegenwärtigen, dass Husserl zufolge eben diese Konstitution vor einem schauenden Bewusstsein sich ereignet.*

Hejdánek: Ale důležité je si uvědomit, že pro Husserla se tato konstituce uskutečňuje před tím nazírajícím vědomím.

Jiný hlas: *Also Husserl verbindet den Gedanken der Konstitution der Gegenstände mit seinem Anspruch auf Anschaulichkeit, mit seinem Intuitionismus.*

Hejdánek: Husserl spojuje tady tu konstituci předmětů s tím svým nárokem na intuici, svůj *intuicionismus*, nebo jinými slovy s tím nárokem na zření.

Jiný hlas: *Und das ergibt ein Problem, auf das Husserl auf die folgenden Seiten eingehen wird und zur Lösung gehen wird.*

Hejdánek: A to vyvolává problém, který chce řešit, který řeší na těch následujících stránkách.

Jiný hlas: *Seite 72, zweiter Absatz. Da wird eine Konsequenz gezogen aus dieser, diesem Gedanken der Konstitution.*

Hejdánek: Strana sedmdesát dva, druhý odstavec. Tu je vyvozena jakási konsekvence z té Husserlovy myšlenky konstituce.

Jiný hlas: *Diese Konsequenz nämlich, dass eigentlich es keinen Anfang und auch kein Ende dieses sich Konstituierens gibt.*

Hejdánek: Že vlastně neexistuje ani počátek, ani konec tohoto konstituování.

Jiný hlas: *Husserl stellt sich da die Frage, gibt es da Grenzen dieser Gegenständlichkeit konstituierens?*

Hejdánek: Existují tu nějaké, jsou tu nějaké hranice této konstituce předmětnosti?

Jiný hlas: *Und die Antwort ist natürlich nein, es gibt keine Grenzen.*

Hejdánek: Odpověď je ne, neexistují žádné hranice.

Jiný hlas: *Mit dieser Antwort wird Husserl übrigens selber nicht so gerne gibt. Wir werden unten auf Seite 73 sehen, dass er da zaudert.*

Hejdánek: Odpověď, kterou si, tuto odpověď jaksi Husserl nedává rád nebo by se jí raději vyhnul, jak ukazuje se na stránce sedmdesát tři, kde váhá.

Jiný hlas: *Aber hier auf Seite 72 oben ist deutlich, dass es in der Konsequenz seines bisherigen Gedankenganges liegt, dass er die Frage, gibt es da wirkliche Grenzen, verneinen muss.*

Hejdánek: Ale tady musí odpovědět záporně na tu otázku, existují nějaké hranice, chce-li být konsekventní v rámci své cesty myšlení.

Jiný hlas: *Und dass er den nächsten Satz, die nächste Frage: „Ist nicht in jedem Vorstellen und Urteilen in gewissem Sinne eigene Gegebenheit vollzogen?“, bejahen muss.*

Hejdánek: A že naopak musí tu otázku, zda-li v každém představování a souzení v jistém smyslu není provedena nebo kladena jistá danost.

Jiný hlas: *Ist nicht jede Gegenständlichkeit eine Gegebenheit oder eine evidente Gegebenheit? Er muss das bejahen.*

Hejdánek: Zda-li není každá předmětnost také jistou daností, a dokonce evidentní daností, a musí na to odpovědět kladně.

Jiný hlas: *Hier findet der Durchbruch zur korrelativen Analyse statt.*

Hejdánek: V tom se uskutečňuje průlom ke korelativní analýze.

Jiný hlas: *Und Husserl vollzieht diesen Durchbruch mit Hilfe des Beispiels einer Hauswahrnehmung.*

Hejdánek: Husserl provádí tento průlom pomocí příkladu domu, který je vnímán.

Jiný hlas: *Man müsste eigentlich die folgenden Sätze in extenso lesen, denn sie sind fast die wichtigsten des ganzen Buches.*

Hejdánek: To jsou nejdůležitější věty vlastně celé knihy a je potřeba je přečíst doslova.

Jiný hlas: *Ich lese sie dann auch. In der Wahrnehmung eines äußeren Dinges heißt eben das Ding, sagen wir ein vor Augen stehendes Haus, wahrgenommen.*

Hejdánek: Při vnímání vnější věci, řekněme dům, který vám stojí před vaším zrakem, před vašimi očima, vnímáte tuto věc.

Jiný hlas: *Dieses Haus ist eine Transzendenz und verfällt der phänomenologischen Reduktion.*

Hejdánek: Tento dům je transcendence a propadá fenomenologické redukci, propadá jí.

Jiný hlas: *Steht in eurem Text auch „der Existenz nach“, stehen diese drei Worte drin?*

Hejdánek: Podle existence. Co do existence? Co tam máte? Co do existence tam musíte mít. Prozrazuje svou existenci. Ztratit svou existenci. Je to v češtině? Ztratit svou existenci.

Jiný hlas: *Wieder ins Deutsche übersetzt?*

Hejdánek: Zpátky do němčiny.

Jiný hlas: *Sie haben eine spätere, spätere Ausgabe als ich. Lesen Sie mal, was bei Ihnen steht.*

Hejdánek: Deutsch, ja deutsch?

Jiný hlas: *Ja, deutsch ist: „und verfällt der Existenz nach der phänomenologischen Reduktion“. Ach so, Sie haben es nicht. Ja, ich hab's auch, aber das...*

Hejdánek: Ach tak, *was die Existenz betrifft?*

Jiný hlas: *Ja, aber was ist im Tschechischen?*

Hejdánek: No, to tam je.

Jiný hlas: *Nun, diese Hinzufügung „der Existenz nach“ deutet, verrät schon die Verlegenheit, in der Husserl sich hier befindet.*

Hejdánek: Ten doplněk totiž „svou existenci“ nebo „co do existence“ prozrazuje určité váhání.

Jiný hlas: *Man könnte sich hier fragen, verfällt es nun der phänomenologischen Reduktion oder nicht?*

Und Husserl scheint hier sagen zu wollen, ja, es verfällt der phänomenologischen, aber nur der Existenz nach, als ob er nicht während des ganzen vorherigen Gedankenganges immer wieder betont hatte, dass der phänomenologischen Reduktion verfallen eben bedeutet, dass die Existenz ausgeschaltet ist.

Hejdánek: Tady se předchází, co už dříve bylo samozřejmé, že touto fenomenologickou redukcí vlastně padá ta existence těch vnějších objektů, vnějšího světa, a tím, že to je tady vlastně vsunuto výslovně, to údajně prozrazuje jisté váhání.

Jiný hlas: *Hier ist er in Schwierigkeiten und das deutet darauf hin, dass er etwas Neues bringen will, was er bisher eigentlich noch nie sich ganz klar gemacht hat.*

Hejdánek: A to prozrazuje nebo naznačuje, že chce tady teď uvést něco nového, o čem si předtím nebyl zcela jist nebo mu to nebylo zcela jasné.

Jiný hlas: *Nun, gehen wir weiter. Wirklich evident gegeben ist das Hauserscheinen.*

Hejdánek: Nuže, půjdeme dále. Skutečně evidentně dáno je to jevení domu.

Jiný hlas: *Diese Cogitatio, im Flusse des Bewusstseins auftauchend und verfließend.*

Hejdánek: Tato cogitatio v proudu vědomí, jak se vynořuje a jak uplývá.

Jiný hlas: *In diesem Hausphänomen finden wir ein Rotphänomen, ein Ausdehnungsphänomen und so weiter.*

Hejdánek: A v tomto fenoménu domu shledáváme fenomén červeně, fenomén rozlehlosti a tak dále.

Jiný hlas: *Dass also die Phänomene sind evidente Gegebenheit.*

Hejdánek: Že ty fenomény jsou evidentními danostmi.

Jiný hlas: *Und nun die Frage, die Husserl sich selbst stellt. Ist es aber nicht auch evident, dass in dem Hausphänomen eben ein Haus erscheint?*

Hejdánek: A teď otázka, kterou si Husserl sám klade. Není však také zároveň evidentní, že ve fenoménu domu se jeví právě dům?

Jiný hlas: *Ein Haus, um dessentwillen es eben eine Hauswahrnehmung heißt. Nein, ich betone es falsch. Um dessentwillen es eben eine Hauswahrnehmung heißt.*

Hejdánek: Kvůli němuž právě je tu v něm dům.

Jiný hlas: *Also, das worumwillen das Hausphänomen... nein, das worumwillen das Hausphänomen ein Hausphänomen genannt werden kann, ist eben die Tatsache, dass darin ein Haus erscheint.*

Hejdánek: To, kvůli čemu může být vlastně fenomén domu nazván fenoménem domu, je to, že je tu ten dům.

Jiný hlas: *Und zwar nicht nur ein Haus im allgemeinen, nicht nur überhaupt, sondern gerade dieses Haus. So und so bestimmt und in solcher Bestimmtheit erscheint.*

Hejdánek: A nejenom dům obecně, vůbec, ale právě tento dům. Takto a takto určen a v této určité určitosti se jeví.

Jiný hlas: *Kann ich nicht evident, und wichtig ist hier dieses Wort, kann ich nicht evident urteilend sagen: Erscheinungsmäßig oder im Sinn dieser Wahrnehmung ist das Haus so und so, ein Ziegelbau mit Schieferdach und so weiter.*

Hejdánek: Nemohu s evidencí, a důležité je toto slovo, s evidencí usuzovat: podle jevení nebo ve smyslu tohoto vjemu je ten dům takový či onaký, je to cihlová stavba nebo břidlicová střecha.

Jiný hlas: *Was haben wir hier gelesen? Es erscheint etwas im Hausphänomen, nämlich das Haus.*

Hejdánek: Ve fenoménu domu se jeví něco, totiž dům.

Jiný hlas: *Hier haben wir also den Gegensatz, von dem ich eben sprach, den Gegensatz zwischen dem Erscheinen und dem Erscheinenden. Das Hausphänomen ist das Erscheinen, aber das Haus, das in diesem Hausphänomen erscheint, ist das Erscheinende.*

Hejdánek: Tady máme ten protiklad, o němž jsem mluvil, mezi tím, co se jeví, předmět, a jevením. Dům... na tom domě je možno si znázornit obojí, ten předmět i to jevení.

Jiný hlas: *Und hier treten also, obwohl Husserl dafür noch keine Terminologie hat, Noesis und Noema auseinander.*

Hejdánek: Tady se rozestupuje ta noesis a noema, to jeví se a to jevení, ačkoli Husserl ještě tady tu terminologii nemá.

Jiný hlas: *Dies ist wirklich ein ganz wichtiger Passus im Buch, ich meine, es ist fast der wichtigste. Und da*

nun Husserl diesen Durchbruch vollzogen hat, weitet er das gleich noch etwas weiter aus: In dem letzten Absatz auf Seite 72 und in dem oberen Absatz auf Seite 73 schreitet er von der Wahrnehmung zur Fiktion fort.

Hejdánek: Podle mého názoru je to nejdůležitější pasus té knihy. Tady tedy provede tento průlom a ještě to rozšiřuje v tom posledním odstavci na straně sedmdesát dva a v tom horním odstavci na straně sedmdesát tři, postupuje od vjemu k fikci.

Jiný hlas: *Für die Fiktion gilt entsprechendes wie für die Wahrnehmung. Auch da, also auch im Bereich des fiktionalen Bewusstseins treten, nun wie soll ich das nun mal sagen, die Fictio und das Fictum auseinander.*

Hejdánek: O fikci platí něco podobného jako o vjemu. I v tom fiktivním vědomí se rozestupuje na jedné straně *fictio* a na druhé straně *fictum*, to, co je teda tím předmětem té fikce.

Jiný hlas: *Das Beispiel, das Husserl hier wählt, finde ich besonders nett. Es muss euch Tschechen auch besonders zusagen: Es ist ihr St. Georg. Ich kann das nicht korrekt aussprechen, ale jedenfalls der ist es, ne, wie er da den Drachen... Der Tscheche Husserl verrennt sich meines Erachtens hier. Der heilige Georg ist ein [nesrozumitelné] import, das ist nichts tschechisch-original-tschechisch. Ist vielleicht schon wahr, aber in Husserls Zeiten war dieser Import doch schon als autochthon akzeptiert.*

Hejdánek: Příklad, který tu uvádí, je vděčný a musí mluvit k srdci Čechům: je to Jiří, svatý Jiří. Jak bojuje s drakem. Takže se tady prozrazuje Husserl jako Čech, i když si ho asi víc berou Rakušané.

Jiný hlas: *Nun, wie dem auch sei, man kann auch mit Bezug auf nicht nur die Fiktion, das Fingieren also, sondern auch auf das Fictum mit Evidenz urteilen.*

Hejdánek: Můžeme s evidencí usuzovat nejenom na fikci, fingování, ale také na to, co je předmětem té fikce, *fictum*.

Jiný hlas: *Und jetzt der Absatz oben auf Seite 73 geht er noch einen Schritt weiter. V odstavci nahoře na straně 73 jde ještě dál. Er wendet diesen neuen Gedanken auch auf das sogenannte symbolische Denken an. Aplikuje to na symbolické myšlení. Und unter symbolischem Denken soll man hier verstehen, wie auch aus dem Beispiel hervorgeht, unanschauliches Denken. A pod symbolickým myšlením je třeba si představit ono nenázorné. Also ich kann mit Zahlen, nicht mit Zahlbegriffen, sondern mit Zahlen operieren, ohne dass ich weiß, was die dahintersteckenden Begriffe sind. Mohu operovat s čísly, aniž vím, jaké pojmy za nimi vězí. Und so kann ich rechnen, zum Beispiel ich kann die Summe zwei mal zwei ist vier, kann ich ohne zu wissen, was Zahlen eigentlich sind, korrekt vollziehen. Mohu provést součet dvě a dvě jsou čtyři, aniž vím, co za těmi čísly a co ta čísla vlastně jako pojmy jsou. Das rechnende Denken, um einen Ausdruck von Heidegger zu gebrauchen, das rechnende Denken ist also das Beispiel par excellence für ein symbolisches Denken. To myšlení, jak říká Heidegger, rechnende Denken... Já vím, že o Husserlovi nic neřeknu. [smích]*

Und nun noch ein Schritt weiter, und das ist wirklich sehr interessant, und da gerät er dann auch selber vor Konsequenzen, vor denen er zurückschreckt. A ještě o krok dál, a tu se setkává s důsledky, před kterými sám ustupuje. Nicht nur das Symbolische ist selbstgegeben und evident, sondern auch das vollauf Widersinnige, das Absurde, ist unleugbar irgendwie selbstgegeben und evident. Das ist die Konsequenz. A tou konsekvencí, před kterou trne, je to, že nejen to symbolické myšlení...

--- (1988-01-11 Hendrik Adriaanse - Husserl (8) [LVH314VA]_Kaz b_cleaned.flac) ---

Jiný hlas: Je možno ten úvahu čtverec...

Ja, nun, das geht also zu weit, nicht? Das kann nicht wahr sein, sozusagen, und im nächsten Absatz macht Husserl dann auch einen Schritt zurück.

Jiný hlas: No, to už tedy zachází moc daleko, to nemůže být pravda, takříkajíc, a v příštím odstavci na téže straně udělá Husserl krok zpět.

Jiný hlas: *Nun beachte man seine Terminologie. Es soll keineswegs gesagt werden, dass man es hier immer mit wirklichen Gegebenheiten im echten Sinne zu tun hat.*

Jiný hlas: Všimněme si jeho terminologie. Rozhodně nemá být řečeno, že jde o skutečné danosti v

pravém smyslu.

Jiný hlas: *Es sind wirkliche Gegebenheiten, aber nicht im echten Sinne.*

Jiný hlas: Jsou to skutečné danosti, ale ne v pravém slova smyslu.

Jiný hlas: *Was soll man sich dabei genau vorstellen?*

Jiný hlas: Co si pod tím přesně představit?

Jiný hlas: *Hier ist also die Schwierigkeit, in der er sich befindet, denke ich, ganz augenscheinlich.*

Jiný hlas: Tady je naprosto zřejmá ta potíž, v které se Husserl nachází.

Jiný hlas: *Und Husserl rettet sich da aus, indem er sagt, ja, ich will nicht behaupten, dass wir es hier mit wirklichen Gegebenheiten im echten Sinne zu tun haben. Ich will nur sagen, dass hier große Schwierigkeiten liegen.*

Jiný hlas: Husserl se z toho zachraňuje tím, že řekne: Nejde o skutečné danosti v pravém smyslu. A řekne: Chci prostě poukázat na to, že zde leží velké potíže.

Jiný hlas: *Nun, das sind seine eigenen Schwierigkeiten.*

Jiný hlas: A to jsou jeho vlastní těžkosti.

Moment, co jsi udělal?

Jiný hlas: No, jenom jsem to stopnul.

Jiný hlas: Jo, jo, jo, já jsem to zatím překládal, tak se to zase... To jsou jeho vlastní potíže.

Jiný hlas: *Aber dann bespricht er im folgenden Satz doch auch, und das finde ich eigentlich sehr mutig und das ist auch wegweisend für die weitere Entwicklung seiner transzendentalen Phänomenologie.*

Jiný hlas: A v tom dalším, v té další větě, což je statečné a co se mi zdá jako velmi ukazující dopředu pro jeho další vývoj.

Jiný hlas: *Er spricht hier das Prinzip aus: Soweit wirkliche Evidenz reicht, soweit reicht Gegebenheit.*

Jiný hlas: Řekne jako princip: Tak daleko, pokud tedy, moment... jo, jak daleko sahá skutečná evidence, tak daleko sahá danost.

Jiný hlas: *Und das wird also der Grundsatz sein, auf dem er sich weiterhin gründet.*

Jiný hlas: A to je zásada, na které se nadále, na jejímž základě stojí.

Jiný hlas: *Und dann kommt es darauf an, und das sagt er dann im weiteren Gedankengang auf dieser Seite, dann kommt es darauf an, wirkliche Gegebenheiten, die offensichtlich miteinander streitig werden können, im Prozess der Erfahrung miteinander zur Synthese zu bringen.*

Jiný hlas: A pak všechno záleží vlastně na tom, ty různé skutečné danosti, které mohou být vůči sobě v nějakém sporu, nějak uvést do syntézy.

Jiný hlas: *Und diese Synthese kann sowohl einen bestätigenden Charakter wie einen durchstreichenden Charakter haben, wie wir es gestern gesagt haben.*

Jiný hlas: Ta syntéza samozřejmě může mít potvrzující charakter i popírající, jak jsme to už včera řekli.

Jiný hlas: *Also mit dem Grundsatz, der hier ausgesprochen wird, ist die Tür dafür geöffnet, dass Erkenntnis stattfindet in einem offenen Prozess der Erfahrung.*

Jiný hlas: Touto zásadou jsou vlastně otevřeny dveře pro to zjištění, že to poznání se uskutečňuje v takovém otevřeném proudu zkušenosti.

Jiný hlas: *Im letzten Absatz auf Seite 73 unterstreicht Husserl noch einmal wieder, dass das alles nicht nur auf Einzelheiten abzielt, sondern dass das Wesen der Gegebenheit zur Einsicht gebracht werden soll.*

Jiný hlas: V posledním odstavci na straně 73 Husserl znovu potvrzuje, že nejde jenom o nějaké jednotlivosti, nýbrž o podstatu té danosti.

Jiný hlas: *Und er macht dann auch eine kurze, sehr gedrungene Bemerkung über die Arten von Gegenständlichkeit, die dabei im Spiel sind.*

Jiný hlas: A pak se stručně zmiňuje o druzích té předmětnosti, které jsou ve hře.

Jiný hlas: *Er unterscheidet dabei drei Aspekte sozusagen von Gegenständlichkeit.*

Jiný hlas: Rozlišuje tři aspekty předmětnosti.

Jiný hlas: *Einmal die gegenständliche Beziehung.*

Jiný hlas: Předmětný vztah.

Jiný hlas: *Zum anderen der reelle Inhalt, der hier interessanterweise als aus Momenten zusammengesetzt gedacht wird.*

Jiný hlas: Pak za druhé reálný obsah, který je vlastně složen z momentů, je tu míněn jako složený z momentů.

Jiný hlas: *Und drittens dann der intentionale Gegenstand.*

Jiný hlas: A za třetí intencionální předmět.

Jiný hlas: *Das ist alles sehr gedrungen formuliert hier. Ich denke, es spielt für den weiteren Gedankengang nicht so eine große Rolle und ich übergehe das.*

Jiný hlas: Přecházíme to, protože to pro další postup v té analýze nehraje takovou velkou roli.

Jiný hlas: *Ich komme auf Seite 74. Da wird diese Frage nach der Gegebenheit von Gegenständlichkeit weiter ausgearbeitet.*

Jiný hlas: Jdeme na stranu 74. Ta otázka po té danosti předmětnosti je dále vypracovávána.

Jiný hlas: *Und da wird in dem spaziert gedruckten Text einen ganzen Katalog von Gegebenheitsmodi aufgereiht.*

Jiný hlas: A tam v tom proloženém textu máte vlastně takový katalog různých modů danosti.

Jiný hlas: *Vorher aber, und das ist interessant mal hervorzuheben, nimmt Husserl noch mal einen ganz alten Ausdruck in den Mund.*

Jiný hlas: Ale co je zajímavé, předtím ještě vyslovuje takový starobylý výraz.

Jiný hlas: *Zeile 3: den Ausdruck intentionale Inexistenz.*

Jiný hlas: Řádek 3: výraz *intencionální inexistenz*.

Jiný hlas: *Dieser Ausdruck stammt von seinem Lehrer Brentano.*

Jiný hlas: To je výraz jeho učitele Brentana.

Jiný hlas: *Und bei Brentano und auch bei dem frühen Husserl, beim sehr frühen Husserl, deutete dieser Ausdruck auf die Seinsweise...*

Jiný hlas: U Brentana i u raného Husserla, u velmi raného Husserla, ukazoval tento výraz k způsobu bytí předmětu ve vědomí.

Jiný hlas: *Es ist ein stehender Ausdruck in der scholastischen Terminologie.*

Jiný hlas: Je to výraz velmi zavedený ve scholastické terminologii.

Jiný hlas: *In der Scholastik hat der Gegenstand zweierlei Seinsweisen. Die reale und die mentale, bewusstseinsmäßige.*

Jiný hlas: Ve scholastice má předmět dva způsoby bytí. Reálný a za druhé mentální, to jest odpovídající vědomí, podle vědomí.

Jiný hlas: *Also man kann unterscheiden zwischen dem Buch in der Wirklichkeit und dem Buch in meiner Vorstellung sozusagen. Nun, letztere Seinsweise, die mentale Seinsweise, wurde als die intentionale Seinsweise angedeutet. Und das dazugehörige Substantiv war dann nicht das Wort Existenz, sondern Inexistenz. Aber das bedeutet eigentlich dasselbe, es deutet eine Existenzweise, eine Seinsweise an, Seinsweise im Bewusstsein.*

Jiný hlas: Tak je možno rozlišovat třeba knihu ve skutečnosti a knihu v mé představě. Ten druhý mentální způsob byl označován jako *intencionální* způsob bytí. A to příslušící substantivum nebylo slovo existence, nýbrž *inexistence*. Znamená to vlastně totéž, označuje to způsob bytí ve vědomí, proto se tomu říká *inexistence*.

Jiný hlas: *Nun, das ist ein ganz alter Ausdruck, den Husserl in diesem Kontext aber neu benutzt. Denn er hat ja inzwischen seinen eigenen Begriff von Immanenz erheblich umgewandelt. Immanenz ist nunmehr nicht nur reelle Immanenz, sondern intentionale Immanenz. Und diesem neuen Begriff der intentionalen Immanenz entspricht dieser Ausdruck intentionale Inexistenz.*

Jiný hlas: Vlastně je to starý výraz, který však Husserl v tomto kontextu používá nově. Mezitím podrobil změně ten svůj vlastní termín *immanence*. *Immanence* už není jenom reálnou *immanencí*, nýbrž

intencionální immanenci. Tomuto pojmu intencionální immanence odpovídá teď právě ten pojem intencionální inexistence.

Jiný hlas: *Aber man muss diesen Ausdruck hier nicht mehr in dem alten Sinn von reeller Inexistenz, wie Husserl das nennen würde, nehmen. Reale Inexistenz, real, das ist in der Scholastik...*

Jiný hlas: Ale nesmíme ho teď už brát v tom starém pochopení, totiž jako reálnou inexistenci. Tam se přece mluvilo o tom... Tam mluvili samozřejmě o reálné inexistenci.

Jiný hlas: *...und das andere ist Inexistenz, aber er spricht nicht über die reale Inexistenz. Ja, ich habe recht. Das ist verwirrend, was ich jetzt sage, kann verwirrend sein. Aber es ist korrekt, was ich sage, aber es kann verwirrend sein. Wir müssen diese scholastische Unterscheidung zwischen der reellen Existenz, also Existenz in der Welt, versus intentionale Inexistenz wieder unterscheiden von dem Husserlschen Sprachgebrauch, in dem das Wort reell oder real eine ganz andere Bedeutung hat. Reell, ja, ich kann das auch noch weiter erklären, wenn das nötig sein sollte, aber gut lassen wir das vorläufig dahingestellt. Bei Husserl ist es so, dass auch das, was im Bewusstsein ist, reell genannt wird. Also, das was in der scholastischen Terminologie intentional hieß, das ist für Husserl reell. Nämlich wirklich in dem Bewusstsein wie in einer Schachtel drinnen, nicht? Die Erlebnisse sind in diesem Sinn reell immanent.*

Jiný hlas: A to druhé je inexistence, ale nemluví o reálné inexistenci. Musíme toto scholastické rozlišení mezi tou reálnou existencí a tou inexistencí odlišit ovšem od Husserlova reálného nebo reall... U Husserla je tomu tak, že i to, co je ve vědomí, je nazýváno reálné. To, co v té scholastické terminologii bylo nazýváno intencionální, to je u Husserla reálné. Ve skutečnosti tak, jako co je uvnitř ve vědomí jako v té skřínce. Prožitky jsou v tomto smyslu reálně immanentní.

Jiný hlas: *Nun, und wenn das geklärt ist, dann kann ich nun vielleicht noch einmal auf diesen Terminus zurückkommen. Von dieser reellen Immanenz schreitet Husserl jetzt fort zur intentionalen Immanenz. Und intentionale Immanenz umfasst auch das, was reell transzendent ist, wie wir gehört haben. Und auf diesen neuen Begriff der intentionalen Immanenz deutet Husserl mit diesem Ausdruck hier hin, und deswegen setzt er den Ausdruck auch zwischen Anführungszeichen. Es ist wirklich eine ganz andere Bedeutung als die frühere in der scholastischen Tradition.*

Jiný hlas: Jestliže je toto jasné, tak se můžu vrátit k tomuto termínu. Od této reálné immanence tedy pokračuje, spěje Husserl k té intencionální. A ta intencionální immanence v sobě obsahuje to, co je reálně transcendentní, jak už jsme o tom mluvili, že obsahuje. A k tomuto novému významu, k němuž Husserl dospěl, mluví jiným způsobem, než jak to mělo v té scholastické tradici. Proto tady ten výraz intencionální inexistence dává do uvozovek.

Jiný hlas: *Nun, das sind vielleicht Subtilitäten, die man noch einmal zum zweiten Mal hören muss und meditieren muss, bevor man das ganz in den Griff bekommt. In der Folge dieses langen Absatzes reiht Husserl wie gesagt einen ganzen Katalog von Gegebenheitsmodi auf. Und darin liegt ein ganzes Programm der Phänomenologie.*

Jiný hlas: To jsou možná subtilnosti, které je třeba si poslechnout vícekrát. Tady tedy v tomto odstavci vystavěl takový katalog těch různých vlastních daností. V tom vlastně spočívá veškerý program fenomenologie.

Jiný hlas: *Ich nenne nur kurz die aktuellen cogitationes, die Erinnerungen, die Erscheinungen als Einheiten, die Veränderungen derselben, also wie ein erscheinender Gegenstand sich allmählich verändern, transformieren kann, das ist für Husserl auch ein sehr wichtiges Thema der Phänomenologie immer gewesen.*

Aktuální cogitationes, vzpomínky, jevy jako jednotky, proměny, jak se jevící předmět může měnit, transformovat, to bylo pro Husserla vždy velmi důležité téma fenomenologie.

Und dann auch die Dinge als Gegenstände der äußeren Wahrnehmung, die Phantasmen, als die Erinnerungen, die man von hier... man soll unterscheiden bei Husserl zwischen frische Erinnerung, das ist ein anderer Terminus für Retention, und Wiedererinnerung.

Pak věci jako předměty vnějšího vnímání, předměty fantazie a vzpomínky. Je třeba u Husserla rozlišovat

mezi čerstvými vzpomínkami, což je jiný termín pro retenci, a znovuvzpomínáním.

Das können wir uns auch an den Beispielen, die wir soeben diskutiert haben, klar machen. Es ist ein ganz anderer Fall, ob ich einen Ton hörend die vorhergehenden Phasen noch im Gedächtnis habe, und ob ich, nachdem eine ganze Zeit verlaufen ist, mir diesen Ton wieder ins Gedächtnis hervorrufe. Letzteres ist die Wiedererinnerung. Diese beiden Fälle werden von Husserl immer unterschieden.

To si můžeme ujasnit na příkladech, které jsme diskutovali. Je to úplně jiný případ, když při slyšení tónu mám v paměti ještě předcházející fáze jeho znění, a situace, kdy si po uplynutí určité doby tón znovu v paměti vyvolám. To druhé je právě ono znovuvzpomínání. Tyto dva případy jsou u Husserla vždy odlišovány.

Nun, dann gehört zur phänomenologischen Forschung natürlich auch das ganze Gebiet der logischen Gegebenheiten bis und mit die Fragen bezüglich des Widersinns, des Widerspruchs, des Nichtseins und so weiter.

Samozřejmě k tomu poli fenomenologického zkoumání patří i celá oblast logických daností, až po otázky protismyslu, rozporu, nebytí a tak dále.

Und nun die Zusammenfassung: Überall ist die Gegebenheit. Ich finde das besonders auffällig, weil das folgt auf Worte wie Widersinn, Widerspruch, Nichtsein. Überall ist die Gegebenheit, nicht? Da haben wir wieder dieselbe Schwierigkeit, auf die wir gerade hindeuteten.

A to shrnutí: Je to předmět zkoumání toto všechno, protože všude je danost. Vypichuji to právě proto, že v předcházející větě se mluvilo o protismyslu, rozporu a nebytí, s čímž, jak se ukázalo, bude vždycky problém spojen.

Und dann im letzten, in der letzten Zeile dieses Absatzes fällt endlich das entscheidende Wort: Korrelation. Das deutet also auf diese noetisch-noematische Korrelation, für die Husserl hier noch kein Wort hatte.

A teprve v tom úplně posledním řádku tohoto odstavce padne to rozhodující slovo: korelace. To poukazuje na tu korelaci mezi noetickým a noematickým, o čemž se tady zatím ještě víc nezmínil.

Im zweiten Absatz auf Seite 74 findet dann eine Gleichsetzung des evidenten Schauens mit Erkenntnis im prägnanten Sinn statt.

V druhém odstavci potom dochází ke ztotožnění mezi evidentním zřením a poznáním v nejpregnantnějším smyslu.

Also Evidenz bedeutet, wie wir es gestern sehr ausführlich diskutiert haben, Evidenz kann eigentlich nicht viel mehr bedeuten als der Prozess der Erkenntnis als solcher. Er fügt hier zwar noch hinzu: im prägnantesten Sinne, aber bei Lichte besehen kann das nicht viel bedeuten.

Evidence nemůže vlastně znamenat nic víc než ten proces poznání samotného. Husserl sice připojuje „v nejpregnantnějším smyslu“, ale při bližším pohledu to nemůže tolik znamenat.

Nicht, das ist nur wieder so ein Vorbehalt, den er machen will, er hat mehr Ansprüche als er wahrmachen kann. Eigentlich bedeutet Evidenz nicht viel mehr als die Erkenntnis im Vollzug.

Je to zase asi výhrada, kterou tady uvádí, ale v podstatě nemůže to znamenat o moc víc než poznání v uskutečnění.

Nun, und in diesem Prozess der Erkenntnis beziehungsweise dieser Prozess der Erfahrung konstituieren sich die Gegenstände je nach ihrer Art.

V tomto procesu poznání, v procesu zkušenosti se konstituují předměty podle svého druhu.

Wir finden oben auf Seite 75 in demselben Absatz auch den Ausdruck, der bisher schon mehrmals von mir benutzt wurde, den Ausdruck Fluss des Bewusstseins.

Najdeme také v tom odstavci na straně 75 výraz, který jsem už několikrát použil: *Fluss des Bewusstseins*, to znamená ten proud vědomí nebo tok.

In diesem Fluss konstituieren sich die Gegenstände, so findet Erkenntnis statt. Ich denke, dass Husserl das Bild, die Metapher des Flusses deshalb benutzt hat, weil damit auch der teleologische Zusammenhang der Erkenntnis zum Ausdruck gebracht werden konnte. Über diesen teleologischen Charakter haben wir

schon früher, Seite 57 unten, gesprochen.

Takže v tomto toku toho vědomí se konstituují předměty. Myslím si, že tam bylo použito úmyslně, s tím záměrem, ten výraz tok, aby s tím naznačil ten *teleologický* charakter toho poznávání. O tom *teleologickém* charakteru jsme už mluvili na straně 57 dole.

Also Erkenntnis findet dadurch statt, dass Erkenntnisse in einen Zusammenhang treten, und zwar einen logischen Zusammenhang.

Poznání se uskutečňuje tím, že poznatky vstupují do vzájemného vztahu, který je logického typu.

Jiný hlas: A v odstavci na straně 75: teprve v těchto souvislostech se konstituuje předmětnost objektivních věd. To se mi zdá být důležité konstatování. Tímto konstatováním se Husserl vrací k výchozímu problému, k rozlišení mezi přirozeným a filosofickým myšlením. V přirozeném myšlení se vychází z toho, že předměty jsou prostě dány. A v filosofickém myšlení se dochází k závěru, že předměty se konstituují ve velice složitém a vzájemně se propleteném procesu a teprve tak se nabízejí. A proto nelze předmětnost od poznání oddělit.

V závěru, v posledním odstavci na straně 75 a nahoře na straně 76, podává určitý zpětný pohled na problémy a konstatuje, že v průběhu myšlení se to poněkud posunulo a změnilo. Původní problém byl vztah mezi poznáním a předmětem. Tento problém je řešitelný teprve tehdy, jestliže dojde k fenomenologické redukci. Jde tedy o vztah mezi poznáním a předmětem, ale v redukovaném smyslu, jak to říká Husserl na straně 34 a dále.

A na straně 76 říká, že vlastním problémem je dání smyslu poznání, udělení smyslu, *Sinngebung*, a mluvčí říká, že si sám není jist v tom, jak to vyložit a co to znamená. Zdá se, že jinými slovy předkládá problém vztahu mezi poznáním a předmětem. Ale nebylo by to poprvé, kdy Husserl uvede nějaký výraz, dokonce i proloženě, a není zcela jasné, jak ho vyložit. Výraz tedy, který jako by otevíral další perspektivu. A takovými výrazy bychom uzavřeli četbu tohoto textu. Děkuji, Ladislave.

Hejdánek: Děkuji mockrát.

Jiný hlas: Tak prosím vás, máme trochu málo času, tak k tomu, co se teď vyjasnilo ještě. Já bych byl pro to vynechat všechny příspěvky a spíše se orientovat na to, co můžeme očekávat od diskuse než od přednášejícího. V té diskusi se budeme moct vrátit, až už on tady nebude, a to si budeme muset nějak udělat, protože tam je tolik věcí, že obejít toto by bylo rezignací. Takže teď to obejít nemůžeme, takže kdybyste se laskavě orientovali spíše než na diskuse teď, tak na dotazy a vysvětlení k tomu, co řekl přednášející.

Ich habe einen Vorschlag gegeben, wir haben schon sehr kurze Zeit, also die Streitigkeiten und Diskussionsbeiträge wegzuschaffen, dazu können wir später mal kommen. Jetzt sollten Fragen an Sie gestellt werden, dass Sie noch Antwort geben können. Sonst müssten wir hier bis spät nach Mitternacht... morgen...

Tak prosím vás.

Hejdánek: *Und das ist die Frage, die mich immer beschwert oder beschäftigt, wenn ich sowas tue, ich komme hier als ein gänzlich Fremder, obwohl nicht mehr gänzlich Fremd, aber doch..., immer in großer Unkenntnis von dem, was ich voraussetzen darf an Vorkenntnissen bei Ihnen und auch in großer Unkenntnis in Bezug auf Ihre Interessen. Und besonders das Letzte möchte ich jetzt mal nachfragen: Ist so ein Text, wie wir in den vergangenen vier Abenden gelesen haben, für Sie interessant überhaupt, nebo je to jenom moje záležitost, že to pokládám za zajímavé?*

Jiný hlas: To je otázka na vás, jestli ten text, který jsme tady probírali po čtyři večery, je pro vás vůbec zajímavý, jestli to není jenom jeho nějaká otázka. Stačí, když někdo řekne, že ho to nezajímá, tak tady nemá co dělat. To je otázka pod pás, ale přece respektujte, že ji položil.

Hejdánek: *Es gibt ja auch andere Arten von Philosophien, nicht? Ich könnte auch ganz andere Texte mit Ihnen behandeln, die Ihnen vielleicht näher stehen. Und das möchte ich also zuerst mal wissen, wenn ich noch mal wiederkomme, dass ich dann eine gute Wahl treffe von Texten.*

Jiný hlas: Zejména pro budoucnost, jestli má přijít, aby si dobře vybral ty texty.

Hejdánek: *Das ist das Erste, was ich wissen möchte, und das Zweite ist, ob die Methode der Behandlung Ihnen zusagt, ob Sie das so gut finden, nebo jestli byste to chtěli dělat jinak.*

Jiný hlas: A druhá otázka, jestli ta metoda, jak se k tomu chováme, jestli vám to vyhovuje, nebo si myslíte, že by se to mělo dělat nějak jinak. Teď prosím vaše komentáře.

Hejdánek: *Und schonen Sie mich nicht, ich bin – ich kann Kritik gar gut aushalten.*

Jiný hlas: A nešetřete ho, on svede jakoukoli kritiku snášet. Doslova.

Užijeme si ho.

Mně se na tom líbilo právě to, že sice jsme se tím textem neprokousali až nakonec, ale ten text byl pro nás velice náročný. On se doteďka u nás v té *filosofii*, která se tady dělala, moc nepoužíval, v podstatě vůbec ne, a měl jsem možnost vidět, jak se k tomu textu má přistupovat, jak se má číst. Můj názor je ten: pokračovat.

Hejdánek: *Husserls Texte sind notorisch schwer, und wenn man ein bisschen darein dringen will, dann muss man sich darein investieren, sozusagen. Und die Frage ist dann: Ja, gibt es nicht andere Probleme, die Ihnen näher stehen, und Fragen, die einen viel mehr beschäftigen und von denen man viel mehr durchdenken möchte, als diese etwas abstrusen Probleme, womit Husserl sich hier beschäftigt? Das ist meine Frage an diese Seminarproblematik.*

Jiný hlas: Husserlovy texty jsou proslulé svou obtížností. Jestliže se jimi chce člověk prokousat, musí do toho dát námahu, vyplatí se mu to potom. Otázka je, jestli nejsou jiné problémy, které by vám byly bližší, které by vás více zajímaly a které byste chtěli více promyslet než tyto poněkud abstraktní problémy, kterými se tu *Husserl* zabývá. To je jeho otázka k této seminární problematice.

Mně ten text přišel velmi náročný. My jsme se s ním jenom seznámili, v podstatě jsme z něj přečetli jenom pár vět. Ale v té debatě jsme se více věnovali problematice a řešili ji, což mně docela vyhovuje. Ten text si člověk může potom dál přečíst sám, ale jít do hloubky těch problémů, na které jsme naráželi, to mě velmi oslovilo.

Hejdánek: *Aber ich möchte auch wissen, lohnt sich für Sie der Weg, diese Lektüre? Ich meine, es kostet doch einen ungeheuren Aufwand an Aufmerksamkeit und so weiter, die geistige Energie.*

Jiný hlas: Vyplatí se vám ta námaha, ta pozornost, ta energie? Vyplatí se to pro vás?

Hejdánek: *Lohnt sich das? Das meine ich im Ernst. Ich will also auf meine erste Frage besonders gern eine klare Antwort.*

Jiný hlas: Vyplatí se to? To myslím vážně. Chtěl bych na tu svou první otázku jasnou odpověď.

Já bych se přimlouval, aby se v tom pokračovalo, protože si myslím, že je to typ *filosofie*, který tady dělá málokdo. I když se to může zdát poněkud abstraktní a obtížné, je nesmírně důležité se tímto způsobem naučit ty texty poslouchat a dešifrovat. Takže můj názor je pokračovat.

Jiný hlas: To se vyplatilo.

Jiný hlas: *Es hat sich gelohnt.*

Jiný hlas: *Ich habe es überhaupt nicht gewagt. Es hat sich gelohnt.*

Jiný hlas: A když se mě ptáte v tom smyslu, jestli to stálo za to pokračovat, tak já si myslím, že aspoň já si odnáším určitou zkušenost, že určitý vhled do určitých problémů by byl možný skrze tuhle přednášku. Už dříve se to tímto směrem vyvíjelo, kdy se zmiňovala jedna příhoda z Hejdánkových [nesrozumitelné]